

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2015 / 8 FİYATI: 4 TL

Görebiliyor muyuz?

Mete Akyol'un yazısı 2. sayfada

Türk Dünyası
Transplantasyon
Derneği,
Transplantasyon
Dünyası'nda
Yerini Aldı s. 9

Sırtki Aydınel:
Zafer
Haftasında
Afyon'u
Gezerken s. 5

Cengiz Özakıncı:
Anzak
Anıtlarında
Atatürk'e
Yakıştırılan
Sözleri Onlar
da Tartışıyor
s. 13

Yahya Aksoy:
Atatürk ve
Çiftçiler s. 36

Tekin Özertem:
Benim
Üniversitelerim
s. 47

Dr. Öğüt Yazman:
2050 Dünyasında
Büyük Değişim s. 21

Gürbüz Evren:
Abdülhamid'e
Ermeni Suikastı
Girişimi s. 59

acı çekmek özgürlükse
özgürdük ikimiz de
o yuvasız çalığıuşu
bense kafeste kanarya
o dolaşmış daldan dala
savurmuş yüreğini
ben bölmüşüm yüreğimi
başkaldıran dizelere

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya 2000

**Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:**

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Yayın Genel Yönetmeni
Mete Akyol

**Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni**
Yardımcısı :
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Sanat Danışmanı:
Süheyla Dinç

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükhet Alicikoğlu

*Başkent Üniversitesi'nin bir kültür
hizmeti olan Bütün Dünya 2000,
Başkent Üniversitesi
kuruluşlarından*

- 1. Cadde, No: 77, Bahçelievler,
Ankara adresindeki Aküm
Reklamcılık, Danışmanlık ve
Yayıncılık Ajansı
Sanayi ve Ticaret A. Ş.'nin*
- 3. Cadde, No: 2, Yenimahalle,
Ankara adresindeki tesislerinde
basılmıştır.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,
Gürbüz Atabek, Kaya Karan,
Ayhan Erten, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Manuel Bilos, Cengiz Dolunay

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, Sabriye Aşır, Dr. Sıtkı Aydınel,
Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sadi Bülbül, Haluk Cansın,
Nevin Dedeoğlu, Haluk Erdemol, Sema Erdoğan, Konur Ertop,
Gürbüz Evren, Metin Gören, Mümtaz İdil, Muzaffer İzgü,
Sinan Meydan, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal,
Cengiz Özakıncı, Sanıye Özden, Tekin Özertem, Yaşar Öztürk,
Sezin Saç Sungunay, Mete Tizer, İzlen Şen Toker, İzmir Tolga,
Mehmet Ünver, Dr. Mehmet Uhri, Orhan Velidedeoğlu,
Dr. Öğüt Yazman, Halit Yıldırım, Mustafa Yıldız

Okur-BütünDünya Yazışma Adresi:
okurlabasbasa@butundunya.com.tr

Yönetim Merkezi:
10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 215 51 27-313
Faks: (0312) 222 90 07

İletişim Adresi:
Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok,
Kat: 3, Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul
Tel: (0216) 456 27 27 (pbx)
Faks: (0216) 456 27 29

Dağıtım: Yaysat

Basım Tarihi: 24 / 07 / 2015

www.butundunya.com.tr
butundunya@butundunya.com.tr

Bütün Dünya 'DAN SİZE
Mete Akyol

Haberleri Okuyanlar ve Görenler

İki tür gazete okuru vardır: Gördükleri haberleri okuyanlar ve... Okudukları haberleri görenler. Gördükleri haberi okuyan gazete okurları, kendilerine bildirilen olaylar konusunda ancak, bildirilen açının genişliğinde ve bildirilen çerçevenin sınırları içinde bilgi sahibi olabilirler.

Okuduğu haberle yetinebilen bu okurlar, sıradan okurlardır. Okudukları haberleri gören sıradışı okurlar ise, okudukları gazetenin sayfalarında önce “buzdağı tepcikleri” görürler, sonra bu “tepecikler”in altındaki buzdağının, görünmeyen bölümünü görmeye çalışırlar.

Buzdağının, denizin üstünde görünen “tepecik” adlı 1/9’luk bölümünün dışındaki 8/9’luk “gövde”sinin denizin altında kaldığı için görülememesi örneği, haberlerin gazete sayfalarındaki “buzdağı tepcikleri”nin altındaki 8/9’luk “ana gövdeleri” de görülmezler.

“Okudukları haberleri gören” sıradışı gazete okurlarının “okurken gördükleri haberler”, haberlerin işte bu “ana gövde”leridir.

Denizdeki buzdağının görülmeyen bölümü, suyun altındadır; fakat

bir haberin görülmeyen bölümü, o haberin önünde ve arkasındadır.

Sıradışı gazete okuru bir gazete haberini okurken, o haberin önündeki ve arkasındaki “görülmeyen ana gövde”sini de görebilmekte ve... Gazetede ki haberin, bir süre önce arkasında kalan hangi olayın devamı olduğunu ve bir süre sonra önüne çıkacak hangi olayın başlama nedeni olacağını anlayabilmektedir.

Şimdi çoğunluğumuz, çevremizde olup bitenlere baktıkça gözlerimizi hayretle açıp, birbirimize “Neler oluyor, Allahaşkına?” diye soruyoruz.

Oysa şimdi çoğunluğumuzun hayret ederek açtığımız gözlerimizi, o bir süre önce gazetelerdeki haberleri okurken açabilseydik, miting alanlarındaki konuşmaları dinlerken açabilseydik, hem o günkü haberlerin arkala-

rını da, hangi olayların devamı olduklarını da görebildik, hem de o günün haberlerinin önünde sıraya girmiş, bekleyen bugünkü olayları da görebilirdik.

Simdi gözlerimizi hayretle değil ama bilinçle açabilmemiz için bir olanağımız ya da bir seçeneğimiz daha var önümüzde. Ya bunlardan yararlanıp, gözlerimizi bilinçle açacağız, haberler buzdağının ana gövdesini görebileceğiz ve...

Çevremizde olup biten bugünkü olayların arkalarına bakıp, onların hangi olayların devamı olduklarını anlayacağız, sonra da aynı olayların neden olacakları önümüzdeki olayları görebilip, onlara karşı önlemimizi alacağız...

Ya da, üç vakte kadar mı desem, beş vakte kadar mı desem, ilerde yine oturup, yine hayretle gözlerimizi açacağız, bu kez galiba ayrıca dövnerek de, yine soracağız birbirimize:

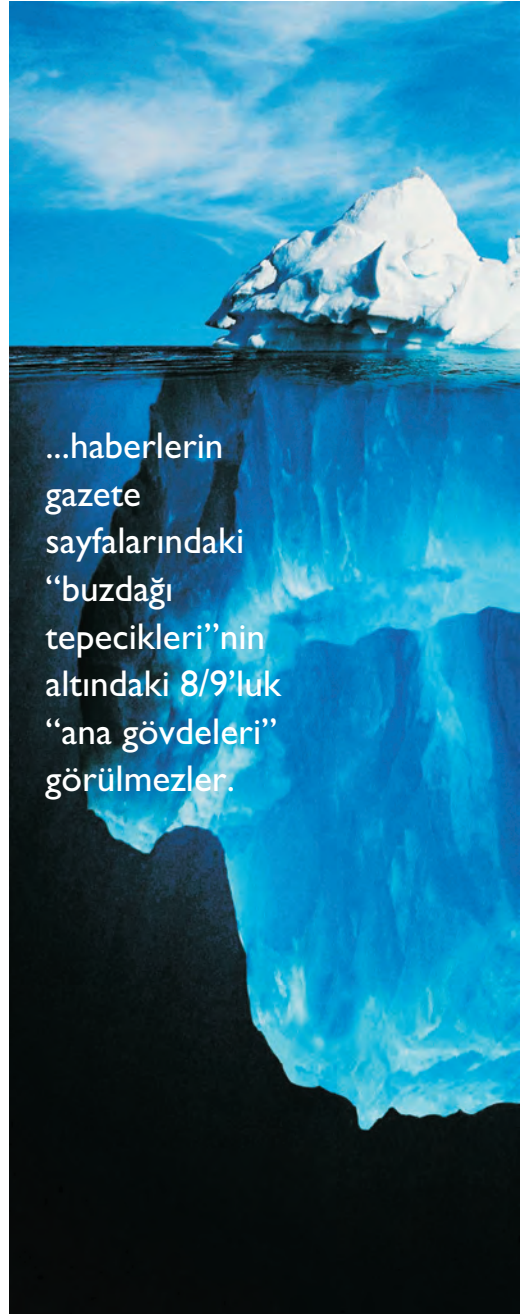
“Neler oluyor, Allahaşkına?..” diyeceğiz, “Biz nerede ne hata yaptık da bu durumlara düştük?..” diyeceğiz.

Gördükleri her haberi okuyup da, o haberlerin “arkasında ne olduğunu ve önünde ne olacağını” bundan sonra görmek isteyenlerin yapmaları gereken tek eylem, “ciddi ciddi düşünmek”tir.

Zor gibi görünse de, bunun da kolay yolu var:

Çoğunluk, bugün okudukları haberlerin dünkü hangi haberlerin devamı olduğunu gözlerinin önüne getirsin, yeter... Bugünün haberlerini hangi haberlerin izleyeceği, o zaman kendiliğinden gözlerinin önüne gelecektir...•

meteakyol@butundunya.com.tr

...haberlerin
gazete
sayfalarındaki
“buzdağı
tepecikleri”nin
altındaki 8/9'luk
“ana gövdeleri”
görülmezler.

- 2 Haberleri Okuyanlar ve Görenler**
Mete Akyol
- 5 26-30 Ağustos Zafer Haftasında...**
Dr. Sıtkı Aydınel

9 Türk Dünyası
Transplantasyon Derneği
BD Yazı İşleri

- 13 Yabancı Akademisyenler Atatürk Anıtlarına Kazınan "Johnnyler ve Mehmetçikler"i Tartışıyor**
Cengiz Özakıncı
- 21 2050 Dünyası: Büyük Değişim**
Dr. Ögüt Yazman
- 25 Hakimiyeti Milliye Yazıları**
- 27 Mustafa Kemal'in İzmir Hükümet Konağı'nda Halk Temsilcileriyle Konuşması**
Cengiz Önal
- 33 Laikliğe Lâyük Olmak**
Kaya Boztepe
- 36 Atatürk ve Çiftçiler**
Yahya Aksoy
- 41 Kemal Paşa'nın Yapıcı Programı**
Sinan Meydan
- 47 Benim Üniversitelerim**
Tekin Özerterim
- 52 Bozuk Düzenin Ezdiği İnsanlar**
Konur Ertop
- 59 Ermenilerin Padişah Abdülhamid'e Düzenlediği Suikast**
Gürbüz Evren
- 63 Altın Post ve Argo Denizcileri**
Haluk Erdemol
- 67 Puşkin Mümtaz İdil**
- 72 Turizm Raydan Çıkıyor!**
Can Pulak

- 75 Sihirli Küre Cenneti**
Metin Gören
- 79 Turan Güneş ve Siirtli Şehit Babaları**
Mete Akyol
- 84 Görmeyen Bir İzmirli**
Salih Arkan
- 85 Neler Olmuyor ki Dünyada**
Sezin San Sungunay
- 89 Öz Çekim mi, Öz Yaşam mı?**
Nuray Bartoschek
- 92 Stresa İzlen Şen Toker**
- 101 Atatürk'ün Arkeoloji ve Müzeciliğe Olan Sevgisi**
Erdem Yücel
- 105 Çığır Açan Buluşun Karşılığı**
Şabriye Aşır
- 109 Bonsai Yücel Aksoy**
- 113 Klazomenai**
Nevin Dedeoğlu
- 116 Prens ve Cesur'un İnsanlara Örnek Dayanışması**
Sema Erdoğan
- 121 Dondurmam Kaymak**
Muzaffer İzgü
- 125 Çikolata**
Lerzan Çelikkol
- 128 Manuel Terapi**
Dr. Gamze Şenbursa
- 131 Bir Kasaba Ortaokulu**
Mehmet Ünver
- 135 Erguvan Hikayesi**
Mehmet Uhrı
- 140 Çin Seddi**
Faik Tekeli
- 144 Altıncı Duygu**
Habip Çağlar
- 149 Bir Pirinç Tanesi**
Sennur Aburas
- 20 Firçalayarak**
- 40 Bilginizi Denetleyin**
- 46 İlk Dersimiz Türkçe**
- 98 Okurlarla Başbaşa**
- 151 Çözümler**
- 152 Yarının Büyükleri**
- 154 Bulmaca**
- 156 Satranç**
- 158 Ayın Kitapları**
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük**

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Sıtkı Aydınel

26-30 Ağustos Zafer Haftası'nda Afyon bölgesini geziyorum

Yıl 1999 görevim gereği 6 yıl Zafer Haftası'na Afyon'da katıldım. O zamanlar bu haftada görkemli kutlamalar yapılıyordu.

Sadece görsel anlamda değil, o günün değerini ve zaferin ne zorluklarla kazanıldığını Mustafa Kemal'in 30 Ağustos 1924 günü Dumlupınar'da yaptığı konuşmayı da gündeme getirerek kutlu-yorduk. Afyon'a geldiğimizde önce Mustafa Kemal'in yatmış olduğu Belediye'deki odayı ziyaret ettik . O odada geçen olayı Mustafa Kemal (Özete) şöyle anlatıyordu:

"29/30 Ağustos gecesi Batı Cephesi Harekât Şubesi Müdürü Tefik Bey aldığı gibi o saata kadar çeşitli Karargâhlardan ve her taraftan gelen raporlara göre harita üzerinde belirlediği ve gösterdiği genel durumu cephe komutanı İsmet Paşa'ya göstermiş ve o da hemen Paşa'ya göster emriyle Tefik Bey' i yanına

göndermişti. Karahisar' da Belediye Dairesi' nde bana ayrılan odada yatmaktaydım. Beni uyandıran Tevfik Bey' in gösterdiği haritaya baktım, hemen yataktan fırladım... Derhal Fevzi ve İsmet Paşaları çağırınız dedim... Ordulara bir emir yazıldı.

(Saat 06.30 öncesi) Fakat durum o kadar önemli idi ki bu yazılı emirlerle yetinmek uygun olmazdı. Onun için Fevzi Paşa' dan Altıntaş ve güneyinden hareket eden İkinci Ordumuzun ve bunun daha batısında bulunan Süvari Kolordumuzun yanına giderek düşüncemize göre hareketleri düzenlemesi istedim. Dördüncü Kolordu ile amaçladığımız düşmanın büyük kısmını güneyden izleyen birinci Ordu merkezine de kendim gidecektim. İsmet Paşa' nın merkezde kalıp durumu yönetmesini uygun buldum" ... (Konuşmanın devamını Dumlupınar' da yapacağız)

Bu odadan çıkıp önce Afyon Zafer Anıtı' nı ziyaret ettik. Buraya çelenkler kondu, merasim yapıldı.

Zafertepe Müzesi ziyaret edildi. Sırasıyla Çalköy Atatürk Anıtı' na, Şehit Sancaktar Mehmetçik Anıtı' na çelenkler sunuldu. Buradan Kocatepe' ye gittik. Burası bir bayram yerini andırıyordu. Çoğunlukla gençler vardı. Bunların bir kısmı izci, bir kısmı da folklor kıyafetleri içinde idi. Ayrıca, Genelkurmay ve kuvvet komutanlıklarından gelen generaller ve sivil zevat ve halktan oluşuyordu. Bir tarihçi ve ardından da, gençler çok güzel konuşmalar yaptılar. Bölgede 16 anıt ve şehitlikler vardır. Buraları gördükten sonra, Dumlupınar' a gidildi. Burada da, garnizondan genç bir subay, Mustafa Kemal' in yukarıda yarım kalan konuşmasında geçen arazi kesimlerini göstererek anlattı:

(Özet) "Otomobil ile tren yolunu izleyerek batıya hareket ettim. Akçaşar' da Birinci Ordu Karargâhına saat 9' dan önce varmışım. Ordu Komutanına sözlü olarak durumu anlattım ve Dördüncü Kolordunun bütün Tümenleri ile birlikte, işte şu köyün, Çal Köyü' nün batısındaki

Ordu Komutanına (...) Çal Köyü'nün batısındaki düşmanın büyük kısmını kuşatacak şekilde muharebeye zorlamasını emrettim ve ekledim ki düşman ordusu mutlaka yok edilecektir.

düşmanın büyük kısmını kuşatacak şekilde muharebeye zorlamasını emrettim ve ekledim ki düşman ordusu mutlaka yok edilecektir. Ordu Komutanı benim yanımda Kolordu Komutanı Kemalettin Sami Paşa'ya emrimi bildirdi. Esir bir kurmay subay istemeyerek Başkomutan görevini alan General Trikopis'in ve İkinci Kolordu Komutanı General Digenis'in de bizim kuşatmak istediğimiz çemberin içinde bulunduğunu söylemiş oldu.

Hemen yanımda bulunan Ordu Komutanına: 'Kemalettin Paşa'yı bulunuz. Trikopis ile beraber bütün düşman generallerini esir etmesini söyleyiniz.' dedim. Emir telefonla hemen bildirildi. Zavallı esir subay bu emrimi duyar duymaz sunduğum çayı içemeyerek büyük bir baygınlık geçirdi.

Muharebe durumunu gözümle görmek için, Ordu Komutanı'nı yanına alarak Kolordu Komutanın bulun-

duğu şu yöndeki Arpalık civarındaki tepeye geldik. Daha ileriye ateş hattına kadar gittik. Giderken yolumuzun sağına soluna düşman mermileri düşüyordu.

(Dikkat! Mustafa Kemal, Çanakkale'de olduğu gibi, üstün cesaret ve güvenle daima en ön saflarda muharebeyi sevk ve idare etmektedir.)

Muharebe alanlarına süngü hücumları ile girerek düşmanı imha etmek gerekiyordu. Onbirinci Tümen'in kahraman komutanı Derviş Bey kendi ileriye atılarak bütün kuvvetleri ile düşman içlerine ilerliyordu. Kolordu Komutanı Kemalettin Paşa güneyden ve batıdan düşmana saldırdığı tümenlerine yeniden hızlı ve şiddetli hareket etmeleri için emirlerini ulaştırıyordu. İkinci Ordu'nun 16. ve 65. tümenleri düşmanla gerçek muharebeye girişiyordu. Diğer tümenleri de kuşatma çemberini daraltıyordu. Süvari kolumuzun daha batıdan düşmanın gerisini kesiyordu.

Kendilerinin dediği gibi çok korkan ve titreyen, şekilsiz bir kitle, tuhaf bir karmaşa halinde kaçmak için açıklık arıyordu.

Efendiler, ertesi gün tekrar muharebe alanını dolaştığım zaman, ordumuzun kazandığı zaferin yüceliği ve buna karşı düşman ordusunun düşürüldüğü felaketin büyüklüğü beni çok duygulandırdı. Ağustos'un otuz birinci günü yaklaşık öğle vaktiydi ki Çal Köyü'nde, yıkık bir evin avlusu içinde İsmet Paşa ve Fevzi Paşa ile buluştuk. Kırık bir kağıt arabasının döşeme ve oklarına ilişerek bundan

Kendilerine bir milletin geleceği emanet edilen adamlar, milletin kuvvet ve gücünü yalnız ve ancak yine milletin gerçek ve kabul edilir yararlar elde etmesi yolunda olduklarını bir an hatırlarından çıkarmamalıdır.

sonraki durumu düşündük. Kazandığımız meydan muharebesinin, bütün seferi sona erdirebilecek bir kararlılık ve önemde olduğunda birleştik. Şimdi Bursa yönünde çekilen düşman kuvvetlerini yok etmekle birlikte, bütün ordu ile İzmir'e yürüyecektik.

Efendiler, Sakarya'dan başlayarak harcadığımız zaman tam bir yıldır. Fakat, belirlediğimiz zaferi hazırlayabilmek için bir yılı çok bulmazsınız.

Efendiler, kendilerine bir milletin geleceği emanet edilen adamlar, milletin kuvvet ve gücünü yalnız ve ancak yine milletin gerçek ve kabul edilir yararlar elde etmesi yolunda olduklarını bir an hatırlarından çıkarmamalıdır. (Bu cümlede anahtar sözcük "yarar"dır. Osmanlı döneminde yapılan seferlerde bu hiç düşünülmemiştir.)

"Milletimizin hedefi, ideali; bütün dünyada tam anlamı ile çağdaş bir toplum olmaktır. Biliniz ki, dünyada her toplumun varlığı, kıymeti ve kurtuluş hakkı, sahip olduğu öze uygun yapacağı çağdaş eserlerle mümkün olur... Çağdaşlık yolunda başarı yenilenmeye bağlıdır.

Uygarlığın buluşları, fennin harikaları, dünyayı şekilden şekle geçirttiği bir dönemde, yüz yıllık eskimiş düşüncelerle, geçmişe tapınmakla varlığını korumak mümkün değildir..."

Daha buna benzer pek çok güzel sözlerin Türk halkı ve özellikle Türk gençliği tarafından asla unutulmaması ve tekrar tekrar okunması gerekir. •

sitikeydinel@butundunya.com.tr

Türk Dünyası Transplantasyon Derneği, Transplantasyon Dünyasındaki Yerini Aldı

Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın kurduğu ve ilk Genel Kongresi'ni bu yıl 20-22 Mayıs'da Kazakistan'ın başkenti Astana'da düzenlediği "Türk Dünyası Transplantasyon Derneği"nin kuruluş ve çalışmalarına başlaması haberi, Dünya Organ Nakli Derneği tarafından tüm dünyadaki üye 104 ülkenin organ nakli kuruluşlarına ve dernek üyesi 8500 biliminsanına ulaştırıldı.

Dünya Transplantasyon Derneği üyeleri arasındaki haberleşmeyi sağlamak amacıyla üç ay bir yayımlanan derneğin "Tribune" adlı resmi

Bütün Dünya
YAZI İŞLERİ

Prof. HABERAL: Ülkemiz, diğer ülkelere yardımcı olacak bir noktaya geldi

Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin kuruluşu ve çalışmalarına başlaması haberi, **tüm dünyadaki üye 104 ülkenin organ nakli kuruluşları- na ve üye 8500 biliminsanına duyuruldu.**

dergisinde yeralan haberde, TDTD'nin kuruluşu ve Dünya Transplantasyon Derneği çatısı altındaki yerini alması mutlulukla duyurulmakta ve "Türk Dünyası ülkeleri arasında üst düzeyde gerçekleştirilecek işbirliğiyle söz konusu ülkelerin vatandaşlarına

Dünya Transplantasyon Derneği'nin resmi yayını "Tribune" dergisi

en yüksek standartta sağlık hizmeti sunulmasının sağlanacağı" belirtilmektedir. "Tribune" dergisinde yayımlanan bu konudaki haber şöyledir:

"Türk Dünyası Transplantasyon Derneği" adıyla yeni bir organ nakli derneği kurulduğunu ve bu derneğin de kuruluşumuz Dünya Organ Nakli Derneği bünyesinde yer aldığını tüm üyelerimize bildirmekten mutluluk duyuyoruz. Profesör Mehmet Haberal tarafından 15 Aralık 2014 tarihinde kurulan Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin amacı, dünyada 'Türk Dünyası' olarak bilinen **Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan** ile Türkiye arasında organ nakli konusunda iletişim kurmak ve işbirliği oluşturmaktır. Bu amaç

Prof. Dr. Haberal 20-22 Mayıs 2015 tarihinde Astana'da düzenlenen Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin ilk bilimsel kongresinde katılımcılarla birlikte

doğrultusunda kurulan Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin kuruluş ilkeleri şöyledir:

- Organ nakli bilimini geliştirmek ve bu bölgedeki hastalara organ nakli alanındaki yeni gelişmeleri ve uygulamaları sunarak hastalığı tedavi etmek amacıyla; Türkiye Cumhuriyetleri'nde bulunan tıp merkezleri arasında organ nakli alanında eğitim, araştırma ve işbirliğini teşvik ederek desteklemektir.

- Organ nakli alanında tıbbi, sosyal ve yasal konuları da içeren, tüm problemlerin tartışılabileceği bilimsel bir forum oluşturmak.

- Organ nakli ile ilgili araştırma ve klinik uygulamaları desteklemek amacıyla özel ve kamu kuruluşları ile işbirliği içinde olmak, ve doktorlar, kuruluşlar, sağlık personeli ve bilim-adamları tarafından organ bağışını desteklemek amacıyla yapılan çabaların koordinasyonunda ve programların oluşturulmasında yardımcı olmak.

- Derneğin amaçlarını yerine getirebilmek için toplantılar, sempozyumlar ve kongreler düzenlemek Yeni bir anlayışla ve üst düzeyde gerçek-

Türk Dünyası Transplantasyon Derneği'nin amacı, dünyada 'Türk Dünyası' olarak bilinen Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan ile Türkiye arasında organ nakli konusunda iletişim kurmak ve işbirliği oluşturmaktır.

leştirecek bu işbirliğiyle TDTD, yasalar ve etik kurallar çerçevesinde Türk Dünyası ülkeleri vatandaşlarına en yüksek standartta sağlık hizmeti sunulmasını sağlamış olacaktır.

Prof. Haberal, kurduğu bu son organ nakli derneğinin Kurucu Yönetim Kurulu toplantısını 29 Ocak 2015 tarihinde Ankara'da, Birinci Genel Kongresi'ni de 20-22 Mayıs 2015'de, Kazakistan'ın başkenti Astana'da düzenlemiştir.” •

“Mustafa Kemal'in askeriyim, terhis olmak istemiyorum”

“Ülkede bir tiyatro açıldığında bir hapisane kapanır”

sözlerinin sahibi, Cumhuriyet Türkiye'si'nin aydınlık, çağdaş yüzü ve doğru sözü, Türk Tiyatrosu'nun büyük emekçisi ve usta yazarı Turgut Özakman için Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sahne Sanatları Bölümü'nün hazırladığı **Turgut Özakman'ı Anma Semineri** etkinliği izleyemeyenler için kitaplaştırıldı

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Otopsi
Cengiz Özakıncı

Yabancı Akademisyenler Atatürk Anıtlarına Kazınan "Johnnyler ve Mehmetçikler"i Tartışıyor.

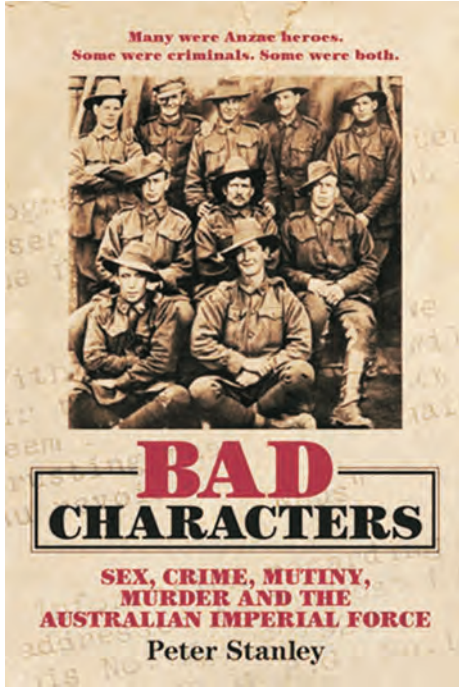
Dergimizin Mart-Nisan 2015 sayılarında *1915 Çanakkale Savaşı Anıtlarına Kazınan "Conilerle Mehmetçikler Arasında Fark Yoktur" Sözü Atatürk'e Ait Değil* başlığıyla yayımlanan iki makalemiz; Avustralya'nın önde gelen tarihçisi **Prof. Dr. Peter Stanley**'in¹ Başkanı olduğu *Dürüst Tarih Derneği'nin* (Honest History Association) ilgisini çekti.

Dernek sekreteri **Dr. David Stephens**, bu iki makalemizin İngilizce çevirilerini *Honest History* sitesinde yayımladı. Bu sırada yazar **Paul Daley** de *The Guardian* sitesinde yayımlanan yazısında, makalelerimizi kaynak göstererek aktardı. Bunun üzerine

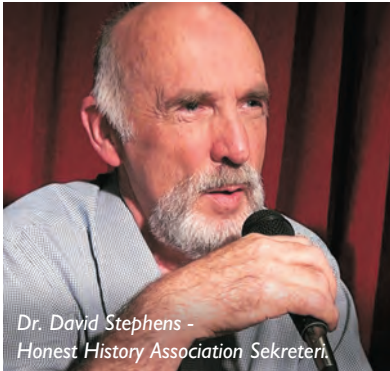
1980-2007 arası 27 yıl Avustralya Savaş Anıtları Müzesi Müdürlüğü, 2007-2013 arası 6 yıl Avustralya Ulusal Müzesi Tarihsel Araştırma Merkezi Başkanlığı yapmış olan Honest History Başkanı Prof. Dr. Peter Stanley.

Prof. Dr. Anthony Pym, "*Prof. Dr. Peter Stanley, Dr. David Stephens ve Paul Daley tarafından benimsenip*

Peter Stanley'in Anzak Yüceltimi'ne karşı I. Dünya Savaşı'nda kötü davranışlarını gözler önüne seren ve Avustralya Başbakanlık Tarihi Ödülü alan kitabı.

yayılan *Özakıncı'nın Argümanı*" (Özakıncı's Argument) olarak adlandırıldığı makalelerimize karşı, bir makale

Dr. David Stephens -
Honest History Association Sekreteri.

yayımlayarak *academia.edu* sitesinde tartışmaya açtı.

Prof. Dr. A. Pym "bir tartışma açmak istiyorum" (I want to broach a discussion) sözleriyle başlattığı *Johnnies and Mehmet's*³ başlıklı bu makalesini, salt *Özakıncı'nın Argümanı*'ni irdeleyip çürütmeye özgülemiş olduğundan, onun tartışma açma çağırısına katılıp, makalesini yanıtlamak, herkesten önce bana düşüyor; ancak makalesinde öyle çok maddi yanlış var ki, bunları tek tek gösterip düzeltmeye dergimizin sayfa sayısı yetmeyeceği için; kapsamlı yanıtımızı -Türkçe ve İngilizce olarak- internet sitemizde yayınlayacağız.

Prof. Dr. A. Pym makalesinde, iki akademisyenin yıllar önce yayımlanmış argümanlarını yineliyor. Bunlardan biri **Asst. Prof. Dr. Adrian Jones**'un 2004'te yayımlanan *Atatürk'ün Gelibolu Hakkındaki Sözleri Üzerine Bir Not* (A note on Atatürk's words about Gallipoli) başlıklı makalesi;⁴ diğeri **Dr. George Friedrich Davis**'in *Anzak Günü'nün Anlamları ve Anıları* (Anzac Day Meanings and Memories) başlıklı, 2008 tarihli, 359 sayfalık doktora tezidir.

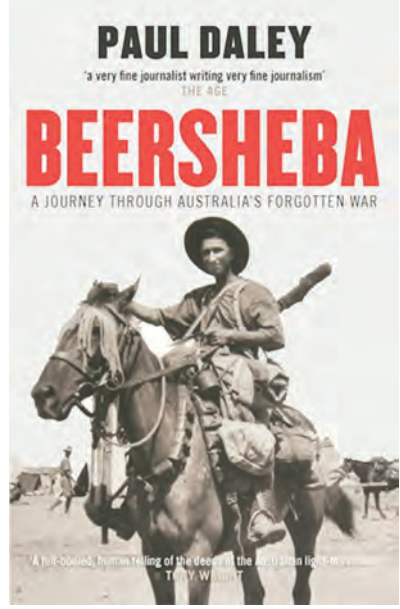
Atatürk anıtlarına kazılı bulunan "*Johnniler ve Mehmetler*" sözüne odaklanmış ilk yabancı akademik makalenin yazarı **Asst. Prof. Dr. Adrian Jones**; Prof. Dr. A. Pym tarafından *Özakıncı'nın*

Walkley Award, Paul Lyneham Award ve Kennedy Award ödülleri sahibi yazar Paul Daley ve 1. Dünya Savaşı'nın az bilinen Filistin Cephesi'nde Birrüsebi Savaşı konulu kitabı. (Yanda)

Argümanı'na karşı dayanak olarak gösterilen makalesinde, çok özet olarak şöyle diyor:

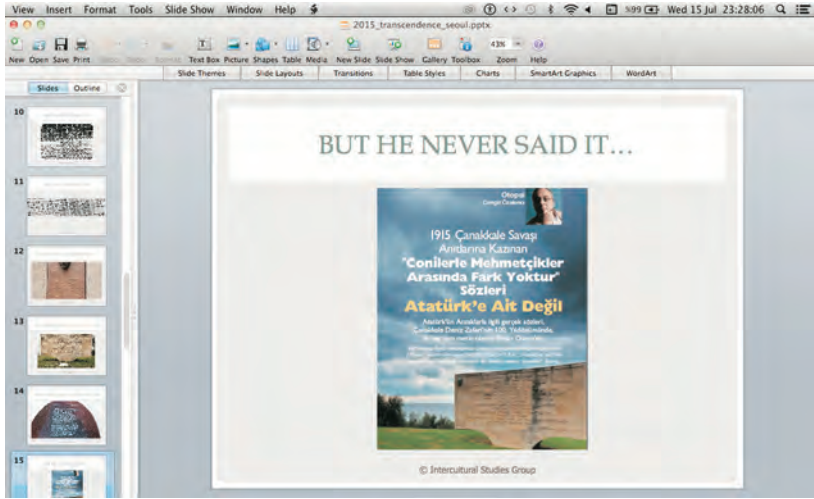
Bu makale (...) Atatürk'ün 1915'te Gelibolu'da kendilerine karşı savaşmış olduğu Avrupalılara hitaben, 1934'te söylediği, şimdi Gelibolu'da Anzak Koyu'nda bir taşta kazınmış olan (...) olağanüstü, bağışlayıcı, cömert, yüce gönüllü sözlere tarihsel bir açıklama öneriyor.⁵ "Kanlarını döken ve yaşamlarını yitiren kahramanlar... Sizler şimdi dost bir ülkenin toprağında yatıyorsunuz. Bu nedenle huzur içinde yatın. Ülkemizde yan yana yattıkları yerde bizim için Johnnyler ile Mehmetler arasında fark yoktur. Uzak ülkelerden oğullarını gönderen analar, gözyaşlarınızı silin; oğullarınız şimdi bağrımızda huzur içinde yatıyor; bu topraklarda yaşamlarını yitirdikten sonra, artık onlar bizim oğullarımız olmuştur. Atatürk 1934" sözleri, 1915'te Geli-

Prof. Dr. Anthony Pym. [Avrupa Topluluğu Çeviri Çalışmaları (European Society for Translation Studies - EST) Başkanı, Viyana Üniversitesi Walter Benjamin Kürsüsü Sahibi, Toplumbilimci, Çeviribilimci, Kültürlerarası Araştırmalar Grubu Eşgüdümçüsü.]²

bolu'nun Avrupa kıyılarını işgal eden yabancılara ilişkindir.⁶

1934'te Mehmetçikler için henüz Gelibolu'daki çok sayıda Anzak anıtları

Makalelerimizin sayfa görüntüleri, Prof. Dr. A. Pym'in eşgüdümçüsü olduğu Kültürlerarası Araştırmalar Grubu'nda Aşkınlık ve Çeviri (Transcendence and Translation) başlıklı görsel-işitsel (PowerPoint) sunumda.

rını dengeleyecek nitelikte bir tek anıt bile yapılmamış durumdaydı.⁷ Atatürk'ün 1934'te (işgalcileri onurlandıran) bu sözleri etmesi, (o tarihte daha Mehmetçik için Çanakkale'de doğru dürüst bir anıt bile yapılmamış olmasından ötürüdür ki) **olağanüstü** idi. (...) **Türk Mehmetleri yani Çanakkale savaşının kahraman ölülerini, emperyalist işgalcilerle eş tutmak,**

Order of Australia madalyası sahibi Asst. Prof. Dr. Adrian Jones.

kendisini acayip rahatsız etmişti. (O nedenle bu sözleri Şükrü Kaya'ya söyletmiştir.)⁸ Kaya, 1934'te Atatürk yönetiminin İçişleri Bakantıydı. (...) Atatürk 1933'ten beri hastaydı.⁹ (...) 1933'te ona "Atatürk" (Türklerin Atası) adı verildi.(...)¹⁰ Atatürk, Kaya'ya, (Gelibolu'da) vereceği söylevde **işgalci ölülerini de onurlandırması gerektiğini** söyledi. (...) Kısa süre önce Atatürk tarafından Şeyh Said isyanını bastırmakla görevlendirilmiş olan Kaya, (Atatürk'ün şimdi işgalciyi onurlandırıcı söylev vermesi buyruğu karşısında) eğer kızmadıysa, çok şaşırması olmalıdır. (İç düşmanları bastırırken) **Yabancı işgalci ve saldırganları onurlandırmak niye?**¹¹ (Atatürk'ün onurlandırılmasını istediği bu işgalciler) **Türkiye'yi sömürge parçalarına dönüştürmek isteyen yabancı güçlerin araçları idiler. Ama yine de Atatürk 1934'te (...) bu**

Dr. George Frederick Davis (23.05.2009, Otago Daily Times).

emperyalist işgalcileri onurlandırma yoluna gidiyordu. Hasta Atatürk, (...) bir konuşma metni yazdı. Gelibolu'da söylevde söylemesi için Ş.Kaya'ya verdi. (...) ¹² Atatürk **bir düşmanı onurlandırıyor**du. (...) Atatürk **kendi anavatanının (..) işgalcilerini kutsadı**. (...) Atatürk 1934'te **işgalcileri onurlandırdı** (...) **çünkü onlar (işgalciler) bilmeden, Atatürk'ü ve Türkleri, istediklerinin ayırdına vardıkları ulus türünü oluşturmaya teşvik etmişlerdi.** (...) ¹³ (...) Atatürk'ün 1915'e ilişkin 1918'teki görüşü ile (...) 1934 görüşü farklıdır. ¹⁴ (Anzaklarla ilgili) 1934'teki asil sözleri, (Anzakların) ona 1918'de **asil görünmemiş olan 1915 (Çanakkale'yi işgal) eylemleri** hakkındaydı. ¹⁵ Atatürk'ün (1915 işgalcileriyle ilgili 1918'de yaptığı) ilk açıklamalar **yüce gönüllülükten uzak** olmuştur. 1918'de bir gazeteciyle (Ruşen Eşref ile) konuşmasında (işgalci Johnnyler'i) **saygısızca küçümseyerek şöyle demişti:**

"Bir yandan güçlü ve özverili avcılarımızın yüksek sırtlardan inerek anılan düşman kollarının başlarına atılmaları, bir yandan da topçularımızın isabetli şarapnelle-

rinin yanaşık düşman kolları üzerine etki etmesi düşmanda güvenliği de, manevi gücü de, kumandayı da çiğnedi. (...) Düşman da tümüyle gözlerini geriye çevirmek ve kaçmak yolunu yeğledi. (...) **Bu çarpışmada düşmana binlerce ölü, binlerce yaralı verdirdik. Birçok silahlarını aldık. O cephede bulunan makineli tüfeklerini ele geçirdik. Birçok da tutsak alındı."** ¹⁶ "İngilizler, Arıburnu çıkartmasında, bu cephedeki çarpışmalarda kendi kumandanlarının, askerlerinin gösterdikleri cesareti, metaneti, savaşıklık yeteneklerini olağüstü bir övgü diliyle anmakta ve ilan etmektedirler. Fakat düşünün ki bütün savaş araç gereçleriyle mükemmel biçimde donanmış olarak büyük bir inat ve azimle Arıburnu sahillerine ayak basan düşmanımız yine o sahil kenarlarında kalmaya mecbur olmuştur. Bundan dolayı subaylarımız, askerlerimiz, yurtseverlik ve dinsel duyguları ile, özel millî yiğitlikleriyle, bu kertede güçlü bir düşmana karşı başkent (İstanbul) kapılarını korumakta gerçekten övülmeye değer bir yer kazanmışlardır. Kumanda ettiğim bütün kı'aların subaylarını ve erlerini birer birer takdir ederim. Bu yüce amaç uğrunda canlarını kahramanca feda eden kutsal mukaddes şehitlerimizi derin ve sonsuz bir saygıyla anırım." ¹⁷

Atatürk'ün 1915 Çanakkale işgaliyle ilgili olarak 1918'de söylediği bu sözler, **standart yurtsever böbürlenmedir** (...) ¹⁸ Soruyoruz: Atatürk (1915'te) böylesine **çok ölüm ve acı**

getirmiş olan bu işgalcileri (1918'de aşağılamışken) neden 1934'te onları onurlandırmak yoluna gitti? (...) Atatürk *Avrupalı değerleri* seviyordu.¹⁹ (...) *Kemalist Türk Milliyetçiliğinin Osmanlı karşıtı kumaşı (...)* ulusallık, cumhuriyetçilik ve laikliğin *Avrupalı normlarını* uygulamaktı. (...) 1919'da ilan edilen *Yeni Kemalist Milliyetçilik*, 1915 Nisan-Kasım arası *Gelibolu'da* dolaylı olarak ortaya çıktı.²⁰ (...) *Türkiye Gelibolu'dan sonra ve Gelibolu'da doğdu, Mehmetler'e ilişkin hiç bir şey bilmeyen bu "Johnny"ler, Mehmetleri, kaderlerinin ustaları olarak yeniden inşa ettiler.* (...) ²¹

* * *

Jones'a göre: 1915 Çanakkale Savaşında emperyalist işgalciler **Osmanlı karşıtı** olarak **Osmanlı'yı yıkmak** amacıyla savaşmışlar; eh,

Atatürk de daha sonra Yeni Türkiye'yi **Osmanlı karşıtı** bir temelde, **Osmanlı'yı yıkarak** inşa etmiş; 1915 Çanakkale işgalcilerinin Cumhuriyetçi Laiklik, Ulusçuluk gibi **Avrupalı değerleri**; Atatürk'ün 1919'dan sonra inşa ettiği Türkiye'nin temellerini oluşturmuş; meğer 1915 Çanakkale işgalcisi Johnnyler, kendileri ayırında olmaksızın, Atatürk'ü ve Türkleri, ulus biçiminde örgütlenmeye teşvik etmişler; işte 1915-1918'de işgalci askerleri aşağılamış olan Atatürk'ün, 1934'te tersine onları kutsayıp onurlandırarak Mehmetçiklerle eşitlemesinin nedeni, buymuş.

* * *

Jones'un yukarıda çok özet olarak aktardığımız makalesinde, **Mustafa Kemal'in 1933'te hasta olduğu** ve **Atatürk soyadının 1933'te verildiği** gibi tarih yanlışları var; ancak en önemli yanlış, anıtlara kazınan **işgalciyi kutsayıcı, onurlandırıcı, Meh-**

Ruşen Eşref'in 1918'de Yeni Mecmua'da yayımlanan "Anafartalar Kumandanı Mustafa Kemal'le Mülakat"ının 1930'da Devlet Matbaası'nda basılan kitabı (yanda) ve kitabın 1931'de yayımlanan duyurusu. (üstte)

metçiklerle eşitleyici sözlerin Atatürk'e ait olup olmadığını hiç sorgulamadan Atatürk'e ait sayması.

Dergimizin Mart-Nisan 2015 sayılarında **1915 Çanakkale Savaşı Anıtlarına Kazınan "Conilerle Mehmetçikler Arasında Fark Yoktur" Sözleri Atatürk'e Ait Değil** başlıklı makalelerimizde, anıtlara kazınan sözlerin Atatürk'e ait olmadığını somut belgelerle kanıtladık. Atatürk'ün 1918'deki görüşünü 1934'te değiştirdiği savı gerçeğe aykırıdır, çünkü Atatürk 1918 söyleşisini 1930'larda aynen kitap olarak bastırıp yaymıştır. Jones'un bu makalesine dayanan Prof. Dr. A. Pym'e vereceğimiz kapsamlı yanıtta, **Şükrü Kaya'nın 1934'te Gelibolu'yu ziyaret eden yabancı eski askerlerle görüşmediğini ve onlara herhangi bir söylev vermediğini kanıtlayan belgeleri** yayımlayacağız; böylece anıtlara kazınan bu sözleri Atatürk'e ait göstermekte kullanılan bütün argümanlar çökecektir.

* * *

1915'te Çanakkale'yi geçilmez kılan, 1922'de işgalcileri denize dökten, Bağımsız Türkiye uğruna canlarını veren bütün Şehit Mehmetçik ve Gazilerimize, Atatürk'ün 1918'de Yeni Mecmua'da yayımlanan, ve ölünceye dek değiştirmedigi sözlerini yineleyerek, en derin sevgi ve saygılarla. •

cevizozakinci@butundunya.com.tr

(1) <http://peterstanley.net/about-me/> (2) <http://www.est-translationstudies.org/committees/committees.htm> (3) Anthony Pym, "On the passage of transcendent messages: Johnnies and Mehmeds" Version 1.6. May 19, 2015. http://usuaris.tinet.cat/apym/on-line/translation/2015_transcendent.pdf (4) Jones, Adrian. 2004. "A note on Atatürk's words about Gallipoli", History of Australia 2(1): 10-1 – 10-9 (...) (5) This article looks again at

the words which Mustafa Kemal Atatürk addressed in 1934 to the Europeans against whom he had fought at Gallipoli, words now set in stone beside Anzac Cove. It offers a historical explanation of the extraordinarily generous terms in which he spoke. (...) (6) "Those heroes that shed their blood and lost their lives are now lying in the soil of a friendly country. Therefore rest in peace. There is no difference between the Johnnies and the Mehmeds to us where they lie side by side here in this country of ours. You, the mothers, who sent their sons from far away countries, wipe away your tears. Your sons are now lying in our bosom and are in peace. After having lost their lives on this land, they have become our sons as well." (1) The words are Mustafa Kemal Atatürk's (3). They were written by him in 1934 to be spoken about foreigners who invaded the European shores of the Dardanelles in 1915. Modern (7) Turkey was late to recognise the defenders of the Gallipoli side of the Dardanelles campaign, only building monuments in the 1960s and 1970s that balanced those erected by the Allied War Graves Commission after 1934. (8) Atatürk's words were therefore exceptional in 1934: the founder of a Turkish republic, a victor in one of the first successful post-colonial struggles, the Turkish war of independence of 1919-22, had oddly troubled himself to equate Turkey's Mehmeds, dead heroes of the Dardanelles campaign of 1915, with the dead of the imperialist invaders. (...) (9) Şükrü Kaya, Interior Minister in Atatürk's government in 1934, (...) Atatürk had been ailing since 1933. He died in 1938. (...) (10) Then the Father of the Turks – the title 'Atatürk' was bestowed in 1933" (11) Atatürk went on to tell him that his speech must also honour the dead of the invaders. (...) He had just superintended the sup-pression of Şeyh Said's Kurdish revolt seeking to undo Atatürk's secularism. Kaya must have been perplexed, if not vexed. Why honour external invaders and aggressors? (...) (12) Atatürk knew that the invaders (...) They were agents of foreign powers out to turn Turkey into a patchwork of colonies. Yet Atatürk still went out of his way in 1934 to honour these imperialist invaders (...) the ailing Atatürk wrote a short speech for him to give. He handed it to the bemused Minister to deliver at the Gallipoli site (İğdemir 1978 pp. 6, 39). Atatürk (...) addressed to invaders whom he honoured un-named (...) (13) Atatürk was honouring an enemy. (...) Yet Atatürk blessed un-named invaders of his homeland. (...) Atatürk seems to have honoured the invaders in 1934 because they unknowingly prompted Atatürk and the Turks to shape the kind of nation that the Turks came to know that they wanted, (...) (14) (...) He wrote and said little about the Gallipoli landings. And the few things he did say and write differed. My thesis is that Atatürk's views changed (...) My evidence is that Atatürk's words about Anzac deeds differed in revealing ways according to whether they were uttered in 1915 – mid-battle, in 1918 – after battle, but before independence, and in 1934 (...) (15) (...) His noble words of 1934 were about deeds of 1915 that had not seemed noble to him in 1918. (...) (16) (...) Atatürk's initial response had been far less generous. Speaking to a journalist in 1918 he had noted dismissively: When Ottoman soldiers attacked ferociously, supported by accurate shrapnel fire from mountain batteries, the English soldiers could only think of escaping to the sea. I was surprised to hear that even General Ian Hamilton came on location and could not have his commands obeyed and there was much discussion and procrastination amongst the senior officers. This allowed us to win... We captured many machine guns and prisoners. (17) (...) The English brag about the soldiers and officers who fought gallantly and bravely at Arı Burnu landings and at this front. But think about [how] the enemy... equipped with the most advanced war machinery and determination by and large were forced to remain on these shores. Our officers and soldiers [whose] love for their motherland and religion and heroism protected the doors of their capital İstanbul against such a proud enemy won the right to a status [of which] we can be proud. I congratulate all the members of the fighting units under my command. I remember with deep and eternal respect all the ones who sacrificed their lives and became martyrs for this great objective. (18) These words of Atatürk's in 1918 about 1915 seem standard patriot puffs. Or rather: not quite. Consider Atatürk's backhander of 1918, typical of Young Turks like he, about winning "the right to a status of which we can be proud". (19) Still we ask the question, why did Atatürk go out of his way to honour these invaders who had brought so much death and anguish? (...) Atatürk admired European values. (20) (...) anti-Ottoman fabric of Kemalist Turkish nationalism. (...) applying European norms of nationhood, republicanism and secular-ism. (...) The new Kemalist nationalism which was trumpeted in 1919 emerged implicitly at Gallipoli between April and November 1915. (...) (21) So, I suspect this is how and why 1915 looked different by 1934. (...) Turkey was born here and then at Gallipoli, as Johnnies who knew nothing about Mehmeds re-made those Mehmeds as masters of their fate.

Fırçalayarak

Serdar Günbilen

Gün
bilen

2050 Dünyası: Büyük Değişim

Gelecek nesiller 2050 yılında nasıl bir Dünya'da yaşayacak? Bu yalnız bir merak konusu değildir.

Uluslararası ilişkiler açısından devletlerin siyasal planlamalarına, stratejilerine ilişkin ipuçları da verir. Çeşitli büyük şirketlerin uzun dönemli stratejik kararlarına yardımcı olan, alacakları kararları kolaylaştıran bir yarar da vardır.

Bu kadar uzun bir döneme yönelik tahminler yapılırken bazı sınırlamalar ve varsayımlarla araştırılması zorunluluğu vardır. Günümüzden 2050'de Dünya ekonomisinin nasıl olabileceğini araştırmak çok sayıda değişkenin etkileyeceği çok karmaşık, çözümsüz bir denklemi çözmeye

çalışmak gibi görünebilir. Konunun bu yönüne bakan bazı yazarlar, yapılacak tahminlerin güvenilir olmadığını ileri sürerek ciddiye alınmaması gerektiğini ileri sürerler.

Büyük güçlerin yükseliş ve çöküşleri

Ünlü bir çok bilim insanı ise tarihte yaşanan olayların ortaya çıkardığı ve çeşitli örneklerle doğrulanan ve günümüze kadar uzanan gelişme ve uygulamaların, geleceği tahmin etmek ve hatta belirlemek için (tarihi determinizm) yararlı bir araç olduğu görüşündedir. Bu konuyu Paul

Kennedy, “ Büyük Güçlerin Yükseliş ve Çöküşleri- 1500’den 2000’e Ekonomik Değişme ve Askeri Çatışmalar” adlı yayınında beş yüzyıllık bir dönemi kapsayacak şekilde incelemiştir.(1)

Uzun dönemde dünyaya hükmeden büyük bir gücün var olduğu her durumda onun ekonomik gücü ile askeri gücündeki üstünlüğü arasında sıkı bir bağlantı vardır.

Uzun dönemde dünyaya hükmeden büyük bir gücün var olduğu her durumda onun ekonomik gücü ile askeri gücündeki üstünlüğü arasında sıkı bir bağlantı vardır. Ekonomik gücündeki düşüş, askeri gücünün azalmasıyla birlikte gerçekleşir.. Ancak bu yükseliş ve çöküş görecelidir. Bir süper gücün, dünyanın diğer ülkelerini, kendi ulusal çıkarları doğrultusunda hareket etmeye veya uluslararası arenada istemediği bir hareketi yapmaya yönelenleri durdurmaya ekonomik ve askeri gücünün yeterli ve onlardan üstün olması gerekir. Bu durum savaşlara da neden olur.

Geçtiğimiz 500 yılda Osmanlı İmparatorluğu’nun, İspanya, Fransa ve İngiltere İmparatorluğunun ve Sovyetler Birliğinin çöküşü ile ABD’nin yükselişinin hikayesi de budur.

ABD

20. yüzyılın sonlarına doğru ABD’nin göreceli üstünlüğünü 21. Yüzyılda yitireceği yazılır ve söylenir olmaya

başladı. Bir çok gözlemci, ABD’nin milenyumla birlikte ekonomik ve siyasal yolda hızla aşağılara düşeceğini ileri sürdü. Bu inişe konulan teşhisin belirtileri olarak, ulusal tasarrufların

azalması, süregelen Federal Bütçe açıkları, verimlilik (prodüktivite) artışının yavaşlaması, ve artan dış borçların ABD’ni dünyanın en borçlu ülkesi durumuna getirmesi sıralanıyor. Dünyaya ağalık etmenin maliyeti de artmıştır. Askeri üstünlüğü sürdürülebilmek için savunma harcamalarını artırmak gerekiyor. Çünkü çıkarlarına uygun olmayan olayların geliştiği bölgelere ve sözümlü dinlemeyen liderlerin ülkelerine askeri müdahaleler gerekiyor. Gelişen teknolojilerle çok daha karmaşık yüzbinlerce parçadan oluşan yeni savaş uçaklarını ve yeni silahları da üretmek zorunda. Bunlar, eskisiyle karşılaştırılmayacak çok büyük maliyetlerle sağlanabiliyor. Bu gidişi tersine çevirecek önlemlerin alınamayışına bakılırsa, gelecekte büyük (super) bir gücün düşüş veya çöküşü kaçınılmaz görünüyor.

2050 Dünyası

Çok sayıda incelemede geleceğin büyük gücü veya güçlerinin hangi ülkeler olabileceği araştırılıyor.

Temmuz/ 2015'te yeni bir inceleme yayınlandı. (2) Dünya'nın 82 ülkesini kapsayan uzun dönemli ekonomik gelecek tahminleri Tablo 1 ve Tablo 2 de özetlenmiştir.

2015'te Dünyanın ikinci. büyük ekonomisi durumunda bulunan Çin'in 2026 yılında dolar bazında en büyük ekonomi durumuna geleceği ve 2050

Tablo: 1	2015 Dünyanın en büyük on ekonomisi	Cari Piyasa Fiyatlarıyla Toplam Milli Gelir (GDP) (Milyar Dolar)
1.....	ABD.....	17.419
2.....	Çin.....	10.335
3.....	Japonya.....	4.606
4.....	Almanya.....	3.865
5.....	İngiltere (UK).....	2.951
6.....	Fransa.....	2.835
7.....	Brezilya.....	2.346
8.....	İtalya.....	2.149
9.....	Hindistan.....	2.055
10.....	Rusya	1.861

yılına kadar bunu sürdüreceği anlaşılıyor. Dokuzuncu sırada bulunan Hindistan'ın % 5 kalkınma hızıyla 2050'de üçüncü sıraya yerleşeceği tahmin ediliyor.

Tablo 2'de görüldüğü gibi 2050 dünyasında Avrupa ekonomilerinin önemli bir gelişme gösteremeyeceği ve dünya içindeki payı azalırken ABD ile birlikte Almanya, İngiltere ve Fransa'nın ilk on içinde aşağı sıralara ineceği anlaşılıyor. İtalya ise ilk ona giremeyecek; 20. Yüzyılın ikinci yarısında önemli gelişmeleri görülen Japonya ve Güney Kore'nin yanında 2015'te 15 ve 16. sıralarda bulunan

Tablo: 2	2050 Dünyanın en büyük on ekonomisi	Cari Piyasa Fiyatlarıyla Toplam Milli Gelir (GDP) (Milyar Dolar)
1.....	Çin.....	105.916
2.....	ABD.....	70.913
3.....	Hindistan.....	63.842
4.....	Endonezya.....	15.432
5.....	Japonya	11.367
6.....	Almanya.....	11.334
7.....	Brezilya.....	10.334
8.....	Meksika.....	9.826
9.....	İngiltere.....	9.812
10.....	Fransa	9.671

Meksika ve Endonezya 2050'de ilk on içinde yer alacaktır. Brezilya ilk onda 7. sıradaki yerini koruyor.

Sonuç

Günümüz dünya nüfusunun yaklaşık % 35' i olan toplam 2,5 milyar kişinin yaşadığı ve her ikisinin de nükleer silahlara sahip olduğu Çin ve Hindistan'la 2050 dünyası, Asya'nın yükselişine tanık olacağı yeni bir dünyaya gebe gibi görünüyor. Türkiye ise son yıllarda 18. sıraya gerilerken 2023'te bırakınız ilk ona girmeyi, bu gidişle ilk yirmi içinde bile yer alamayacaktır. Demek ki balkonlardan Saraybosna'ya, Beyrut'a, Ramallah, Nablus, Cenin, Batı Şeria, Kudüs ve hatta Şam'a sonra bütün Ortadoğu, Kafkasya ve Balkanlar'a selam göndermekle bu işler olmuyor. •

ogutyazman@butundunya.com.tr

1- Paul Kennedy,(1987) The Rise and Fall of the Great Powers, Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000. New York. Türkçesi: (1990) İŞ B. Yayını, Ankara 2-EIU,(2015) Long-term macroeconomic forecasts, Key trends to 2050, London 3- The Economist, (2011) Megachange, The World in 2050, London

Küllerinden doğarak Kurtuluş destanını yazan Türk milleti, Cumhuriyet'le, devrimlerle ve demokrasiyle tanışıyor... Muhafazakâr bir Osmanlı kızı, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Başbakanı'nın ve ikinci Cumhurbaşkanı'nın eşi oluyor...

Mevhibe, Lozan'dan Cumhuriyet'e, devrimlerden demokrasiye, oradan ilk demokratik muhalefete uzanan yola hep birinci elden tanıklık ediyor. Tanıklık etmekle kalmıyor, kimi zaman hayat arkadaşı İsmet İnönü'ye verdiği güç ve destekle, yakın tarihimizin şekillenmesine katkıda bulunuyor. Mevhibe İnönü'nün torunu Gülsün Bilgehan, 20 yıl önce, bir vatanın ve bir kadının iç içe giren öyküsünü kaleme aldı. Hem Cumhuriyet'i, hem 60 yıllık bir aşkı yazdı. Bugün Mevhibe, Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerini anlatırken, kurucularına saldıranların iftiralарını da temelinden sarsıyor.

Ortaya, soluk soluğa okunan bir Cumhuriyet tarihi klasiği çıkıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Hakimiyeti Milliye

Adalet Anlayışımızın Gelişmesi

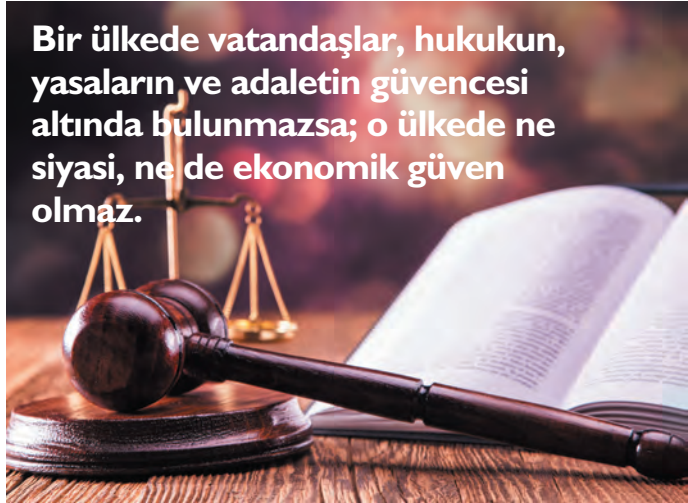
Modern devlet yönetimlerini, eski yönetimlerden ayıran açık farklardan en önemlisi, bu yönetimlerdeki kanun ve adalet gücüdür.

Bir ülkede vatandaşlar, hukukun, yasaların ve adaletin güvencesi altında bulunmazsa; her vatandaş haklarını ve şikâyetlerini mahkemeler önünde savunabileceğinden emin olmazsa, o ülkede ne siyasi, ne de ekonomik güven olmaz. Bu bakış açısıyla Cumhuriyet adaleti ile imparatorluk adaleti arasında sınırsız farklar vardır. Gerçek, devrim yönetiminin adalet mahkemeleri, gelişme ve sistem itibarıyla, hiçbir modern devletin mahkemelerinden aşağı değildir. Bu iddia, yalnız soyut sözlere dayanmıyor. Bunu sayıların ifadesiyle, istatistiklerle ve olaylarla doğrulamak olasıdır. Cumhuriyetin mahkemeleri, bugün aynı usul ve sistemlerle yönetilmektedir. Çağdaş anlayışa göre

bundan doğal bir şey olamaz.

Hâlbuki beş-altı yıl kadar önce Türkiye’de iki çeşit adalet usulünün geçerli olduğunu, aynı yerde bir tarafta düzenli mahkemeler işlerken, diğer tarafta dini kurallara göre hüküm veren mahkemelerin çalıştığını, bu iki mahkemenin benzer konuda birbirine zıt karar verdiğini bilenler, adalet alanında yapılan devrimlerin büyüklü-

Bir ülkede vatandaşlar, hukukun, yasaların ve adaletin güvencesi altında bulunmazsa; o ülkede ne siyasi, ne de ekonomik güven olmaz.

ğünü daha iyi takdir ederler. Dumlu-pınar başarısı, Türkiye’de kayıtsız-şartsız bir özgürlük ve bağımsızlık hakkını kazanmak olanağı vermişti. Düşman devletler siyasi ve ekonomik haklarımızı vermede çekince göster-miyorlardı.

Kapitülasyonların kaldırılmasına gelince; Türkiye’ye en çok taraftar olanlar bile bunu akılla-rına sığdıramıyorlar. Lozan Barış Konferansı’nın birçok görüşmelerini meşgul eden bu konu etrafında İtilaf Devletleri üyelerinin itirazları, Baş temsilcimiz İsmet Paşa’nın tam bağımsızlığı ısrarla savunması konfe-ransın oldukça çetin geçen aşamalarıdır. Bize diyorlardı ki; *“Adliye’de nasıl bağımsızlık isteyebilirsiniz? Kanunlarınız halen hükümlerini çağın gereklerine ve çağdaş yaşam anlayışına göre değil, şeriatın temsil-ciliğini yapan cahil hocaların kanaat ve görüşlerine göre veriyorlar. Vatandaşlarımızın hukuk ve çıkarla-rını böyle hâkimlerin, böyle mahke-melerin eline bırakamayız...”*

Eğer Türkiye, adalet dağıtımında eski sistemleri, eski kanunları koru-mak kararında olsaydı; bu beylerin hakkını teslim etmemek büyük bir haksızlık olurdu. Hâlbuki yeni rejim, devlet idaresinin bütün esasları gibi, adalet sisteminin düzenlenmesini de esas amaç edinmişti. Padişahlık yönetimi, “Düzenleme yapacağız!” diye dünyayı aldatmayı ve oyalamayı bir çeşit siyaset olarak kabul etmiş ve uygulamıştı.

Devrim Yönetimi’nin düzenle-

meler konusundaki bakış açısı ise çok samimiydi. Biz, bu düzenlemeleri, başkalarına hoş görünmek için değil, ülkemizin durum ve gereksinimlerine uygun geldiği için yapacaktık. Lozan Barış Konferansı’nda, Baş temsilci olarak, devletlere bu güvenceyi veren İsmet Paşa, bugün başbakan olarak, genel düzenleme programını uyguluyor ve de önemli bir kısmını başarmış bulunuyor. Adalet sistemimizdeki düzenlemeler de bu çerçevede gerçekleştirilmektedir.

Türkiye’de 800’den fazla mah-keme ve 2300’den fazla hâkim var. Vatanın sınırları ve nüfusu şimdikin-den birkaç kat fazla olduğunda bile ülkedeki mahkemeler ve hâkimlerin sayısı, bunların yarısı kadar bile değildi. Cumhuriyetin adalet anlayışı sadece niceliğe önem vermiyor, özellikle niteliğe de özen gösteriyor.

Bugün var olan hâkimlerin ancak yüzde onu okul mezunu değil-dir. Bu oran, en gelişmiş ülkelerde bile çok doğal görülür. Hâkimlerimiz arasında Avrupa’da eğitim görmüş olanlar, çağdaş hukuk anlayışını tamamen kavramış bulunanlar, kısacası adalet dağıtma görevinin yükeliğini takdir edenler çoğunlukta-dırlar.

Onun için, Türk vatandaşları gibi, hukuk ve çıkarlarını mahkemeleri-mizde savunmaya zorunlu olan yabancılar da Türkiye Cumhuriyeti’nin adalet anlayışından tamamen emin olabilirler. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
5 Temmuz 1929

65

Mustafa Kemal'in İzmir Hükümet Konağı'nda Halk Temsilcileriyle Konuşması

Saygıdeğer Efendiler!
Bu gece İzmir Halkını temsil eden kıymetli Heyetiniz'in karşısında bulunmak Benim için büyük bir mutluluk oldu. İzmir Halkının geçen defa olduğu gibi, özellikle bu defa hakkımda göstermiş olduğu içten gösterilere karşı hissettiğim memnuniyeti doğrudan doğruya kendilerine söylemek mümkün olamadı. Fakat bunu Yüce Heyetinize sunarak ve Yüce Heyetiniz aracılığı ile bütün halka ulaştırılmasının mümkün olacağını zannediyorum. Bundan dolayı bütün teşekkürlerimi Yüce Heyetinize sunuyorum. Söylenilen kıymetli sözler arasında özellikle milletin ve kahraman ordumuzun kazandığı başarılar ve zaferleri, Benim şahsımda temsil edilmiş görmekten dolayı özellikle teşekkür ederim. Fakat bir noktayı kaydetmek zorundayım. Ve bunu gayet önemli olarak arz

ederim ki, bütün bu başarılar, yalnız benim eserim değildir ve olamaz. Bütün başarılar, Kahraman Türk Ulus-u'nun kararlılığı ve imanı ile işbirliği yapması sonucu seçkin ordumuz tarafından zafere dönüştürülmüştür. Bunda ordumuzun olduğu kadar ulusumuzun da payı büyüktür.

Efendiler! Bir ulus, bir vatan için kurtuluş ve başarı istiyorsak; bunu yalnız bir şahıstan hiçbir zaman

Mustafa Kemal İzmir'de (25 Ocak 1923)

istememeliyiz. Herhangi bir şahsın başarısı demek o ulusun başarısı demektir. Bir ulusun başarısı demek mutlaka Ulusal Genel Kuvvetler'in bir yönde yoğunlaşması, oluşmasıyla mümkündür. Bundan dolayı bilelim ki, ulaştığımız başarı ulusumuzun kuvvetler ve işbirliği yapmasından ileri gelmiştir. Eğer aynı başarıları ve zaferleri gelecekte taçlandırmak istiyorsak, aynı temele dayanalım ve aynı biçimde yürüyelim. Çünkü başarı ancak bu biçimde kazanılabilir.

Efendiler! Bu güzel İzmir'i dördüncü kez ziyaret ediyorum. Birinci ve ikinci ziyaretlerim çok dertli ve sıkıntılı zamanlarda olmuştur. Bunlar, sürgün yerine giderken ve gelirken yaptığım ziyaretlerdir. Üçüncü ziyaretim ise kahraman ordumuzun düşman ordusunu sonsuza kadar yendikten, perişan ve yok

ettikten sonra buraya ulaştığı zaman, ona karışarak buraya geldiğim zamandır. Bir de şimdi gelmiş bulunuyorum. Birinci ve ikinci ziyaretlerimde İzmir'in bende meydana getirdiği izlenimleri söylemek gerekirse, diyebilirim ki bu izlenimim acı, çok üzücü ve çok sıkıntılı duygular ile doludur. Bilmem, bu izlenimlerin kaynağı o zaman hâkim olan baskıcı idarenin genel olan baskılarından mıdır, yoksa bu güzel memlekette yaşayan insanlar içinde âdeta onlara karşı hâkim, onlara karşı gururlu ve övünen birtakım insanların bulunuşu muydu? Yoksa o insanların bu memleketin gerçek evlâtlarından daha mutlu, daha rahat, daha zengin oluşu muydu? Fakat belki de hepsiydi.

Üçüncü defa buraya girdiğim zamanki duygular, önceki duygular ile karşılaştırılmaz bir durumda ve içerikteydi. İzmir'i arkadaşlarımla beraber doğudan gelen yol üzerinde, Belkahve sırtlarından seyrettiğim zaman İzmir'in güzel limanı İtilâf devletlerinin savaş gemileri ile dolu, sokakları henüz düşman ayakları ile çiğneniyor, top, mitralyöz ve tüfek sesleri iştiliyordu. Bir gün sonraydı ki, şehre girdik. Hâlâ şehrin güney tarafından toplar patlıyor ve zavallı insanlar, buranın iyi insanları düşmanın saldırılarına uğruyordu. Bu izlenimlerimi özetlemek gerekirse diyebilirim ki; hem üzüntü ve hem de sevinç ile karıştıktı.

Üzüntülüüyüm, çünkü düşman üç buçuk yıl boyunca yaptığı eziyetler ve haksızlık ile yetinmek istemiyordu.

M. Kemal Atatürk

Aynı zamanda bir program dahilinde bu güzel şehrin en güzel yerlerini yakıyordu. Bütün halk bu acı görüntü karşısında doğal olarak üzüntülüydü. Ben bu üzüntülere katılmaktan kendimi engelleyemedim.

Ancak ufak bir araştırma ile anladım ki, halkın bu gözyaşları, yangından ve harabeden değildi. Bu yangının, bu harabenin onlar için hiçbir etkisi yoktu... Belki onların

gözlerinde zafer kazanmış ordumuzun kendilerini kurtardığını görmekten doğan, sevinç gözyaşları vardı.

Efendiler! Bu güzel beldenin Yunan ordusuna teslim edildiği günü hep beraber hatırlayalım. Ben, o gün katledilen suçsuz insanların kanlarından ve şehir halkının acıyla bağırmasından fazla bir şey araştırmak istiyorum. Biliyoruz ki, bütün düşmanların kışkırtmasıyla İzmir'e giren düşman, aynı zamanda İstanbul'da bir hükümdarın, bir Hükümet Merkezi'nin ve şimdi yemek yediğimiz bu konağın içindeki bir temsilcisinin katılımı ve sessizliğiyle ile karşılaşmıştır. Fakat İzmir ve çevresinin çok namuslu ve vatansever halkı, hiçbir zamanda bu hükümdar ve onun temsilcisi ile beraber olmadı, olmak istemedi ve olamazdı. Onun için derhal "Redd-i İlhak" (*İşgali Reddetme*) adıyla kurduğu cemiyet aracılığı ile bütün halkı vatan savunmasına çağırırdı. Bu nedenle o cemiyetin adını saygıyla anmayı bir borç sayarım. Bu girişim ile düşman karşısında bir

namus cephesi oluştu. Bu cephe çok büyük, maddi olarak çok kuvvetliydi denilemez. Fakat çok yüksek namus ve manevi kuvvete sahipti. Şüphe yok, bu namus cephesi, bütün memleket

Efendiler! Namus cephesi hiçbir zaman yıkılmaz ve yenilmez.

için bir çağrı ve yüreklendirme, harekete geçirme cephesiydi. Bunu oluşturan insanlar çok iyi biliyordu ki, bütün vatandaşlar bu cepheye koşacaktı.

Efendiler! Namus cephesi hiçbir zaman yıkılmaz ve yenilmez. Belki memleketin ve milletin gerek duyduğu zamanı kazandırmak üzere biraz geriye çekilir. Bu, millet ve memleket için zararsız oldu denilemez. Bir süre için güzel yerleriniz, düşmanın ayakları altında çiğnenmeye başlanmıştır. Ancak bu durum, milletin kararlı ve inançlı durmasına ve görevinde devam etmesine, düşmanları sonuna kadar kırmak konusundaki kesin kararına yine engel olamadı. Düşman bütün bu çalışmayı mutlaka yok edebilmek için sürekli o namus cephesine saldırıda ısrar ediyordu. Saldırdı, saldırı ve ısrarla saldırı... Fakat bütün bu saldırıları milletin inancı, kararlılığı ve milletin öz evlâtlarından oluşmuş olan kahraman ordusunun kahramanlığı önünde acı ve şiddetli darbeler ile düşmana geri döndü.

Birinci İnönü oldu. İkinci İnönü oldu,

Sakarya oldu, sonunda millet ve ordu, artık düşmanı yok etmek için gereken kuvveti, kudreti ve bütün hazırlıkları almış ve yapmış bulunuyordu. Bundan sonra gerçekleşen hareket ise, sonucu bütün dünyaca bilinen ve belli olan hareketti. İşte üçüncü defa gelişim böyle bir başarının ve böyle bir zaferin kazancını toplamak içindi.

Efendiler! Bir devir biliyoruz ki, İzmir’i, bütün vatanı ve hatta bütün milleti düşmanların eline av olarak veriyordu. Fakat yine bir devir yaşıyoruz ki, bütün bu dış düşmanlara dayanarak memleketi ve milleti yok etmeye karar vermiş olan bir idarenin çalışmasına rağmen, yokluklar içinde memleketi, düşmandan kurtarıyor,

millet ve memlekete şeref, namus kazandırıyor ve başarı, zafer veriyor, o da bu devirdir. Bu iki devir arasındaki fark çok büyüktür. Birinci devre ait olan övgüleri anmak çok uzun olur. İkinci devrin övülecek şeyleri de çoktur. Ancak farkı görmek için çok kuvvet harcamaya gerek yoktur.

Bununla anlayabiliriz ki, bu memleketin gereklerine ve bu memleketin sosyal durumuna, sosyal hayatına en çok ve en güzel uyan yönetim şekli bugünkü yönetim şeklidir. Geçen ve tarihe karışan yönetim şeklinin son zamandaki ismi ve şekli, meşrutiyet idaresiydi. Veya meşrutî saltanat yönetimiydi ve daha önceki ismi de mutlakiyetti. Sadece beş altı yüz sene değil, bütün Türk tarihini karıştırdığımız her zamanda memleketi bozulmuşluğa, yıkılmışlığa düşüren ve millete, hiçbir zaman kendi mutluluğuyla uğraşma izni vermeyen serseri bir idareydi ve o idare kurduğu devletleri tarihe bırakmak zorunda ve mahkûmiyetinde kalmıştır.

Hâlbuki bugünkü idare şekli ki milletin hakimiyetini kayıtsız şartsız kendi elinde bulunduruyor; milletin kaderini doğrudan doğruya şunun, bunun elinde değil, kendi elinde tutuyor. Böyle bir idare, elbette bu milletin şerefine, namusuna ve mutluluğuna daha uygun gelir.

“Hâkimiyeti kayıtsız şartsız milletin elinde tutan bir idare” dedim. Gerçekten Efendiler, bugün dünya yüzünde hâkimiyet ile bu kadar ilgili olan, hâkimiyeti bu kadar kuvvetli bir şekilde gösteren hiçbir idare şekli var

olmuş değildir. En çok ilerlemiş ve medenileşmiş idare şekillerine bakınız. Onlarda da eksik o kadar büyüktür ki, bugün bizim içinde bulunduğumuz şekle

gelebilmek için mutlaka yeniden bir inkılâp yapmak zorundadırlar.

Kayıtsız şartsız deyiimiyle belirtilen hakimiyeti, milletin sorumluluğunda tutmak demek bu hâkimiyetin bir zerresini; sıfatı, ismi ne olursa olsun, hiçbir makama vermemek, verdirmek demektir. Bununla anlatmak istediğimi kolaylıkla anlayabilirsiniz.

Efendiler! Henüz kurtulmuş değiliz. Atılan adımlar, bundan sonra atılması gereken adımların başlangıcıdır. Biz daha çok adımlar atmak zorundayız. Bu adımlar hem çok hızlı, hem de çok uzun olmalıdır. Milletimizin çalışmasının sonucu olmak üzere ve ordumuzun çok parlak ve çok kesin zaferlerinin doğal sonucu olmak üzere, Lozan barış konferansında çalışan delegeler heyetimizin ulaştığı yer, kesin ve ciddi bir yerdir. Kesin ve ciddi bir aşamadır.

Çok ümit edilir ki, bu aşama, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin, hükümetinin istediği gibi barış ile sonuçlansın. Fakat bizim için barış demek, gerçek hayatımızın sağlanmasına yarayan nedenleri kazanmak demektir.

Bu nedenlerden bağımsız olarak sadece barış yapmak, kendi kendimizi aldatmak olur. Milletimiz çok aldatılmıştır. Ve asırlardan beri aldatıla gelmiştir. Ve bu aldatılmak yüzünden

Milletimiz çok aldanmış ve asırlardan beri aldatıl gelmiştir.

uğradığı felâketleri birer birer hatırdan geçirmektedir. Artık aldanmaya karar vermiştir. Artık hukukunu hiçbir yolla, hiçbir şekilde hiçbir kimseye vermemek kesin niyetindedir. Buna göre bizi aldatmamak koşuluyla barış yapmaya hazırız. Ve çok kuvvele ümit ediyoruz ki, insanlık ve medeniyetin gerçek arzusu olan bu insani istek, o medeniyet ve o toplumu temsil eden delege heyetleri tarafından kesinlikle anlaşılacak ve ortak bir sonuca varılacaktır. Gerçekte bu sonuç maddi olarak elde edilmiştir. Yalnız bunun resmi ifadesi kalmıştır. Buna ümitle bakıyoruz. Hiçbir zaman da bu ümidin kırılmasına biz neden olmayacağız.

Efendiler! Son söz olmak üzere şunu söyleyeyim ki, İzmir halkı çok aydıındır, çok çalışkandır. Fakat aydın olmayı yararlı kılabilmek için mutlaka dediğim gibi, kendi kendimize hâkim olmak ve benliğimizi korumak gereklidir. Bugünkü idare şeklini çok kıskaç olarak bütün millet koruyacaktır. Bu memleket halkının buna kudreti olduğuna ve sonsuza dek kudreti bulmuş olacağına kesinlikle inanyorum ve bundan dolayı geleceğe gönülüm rahat bakıyorum. • 27.01.1923
cengizonal@butundunya.com.tr

(Gelecek Ay: Tarsus'ta Çiftçilerle Konuşması)

Bütün yönleriyle Birinci Dünya Savaşı ve Osmanlı İmparatorluğu Usta gazeteci Tevfik Yener'den Birinci Dünya Savaşı'nı ve Osmanlı İmparatorluğu'nu mercek altına alan bir tarih çalışması... Türk Cepheleri, savaşın bilinmeyenleri ve her yönüyle dünya haritasını değiştiren bir savaşın gerçek tarihi... Çanakkale, Galiçya, Hicaz, Irak, Suriye, Kafkasya ve Sarıkamış cepheleri.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Laikliğe Lâyık Olmak

Bir ramazanı daha geride bıraktık. Şatafatlı iftar sofraları, kimlerin kimlere yardım yaptığının anlatılması, sözde din üzerine konuşulanlar bana laikliğin anlamı ve önemini bir kez daha anımsattı.

Yazan: KAYA BOZTEPE

Öyle bir algı yaratıldı ki, sanki laikler din düşmanı, inançlı kimseler ise laiklik düşmanı. Oysa laiklik tüm inançları gözetip koruyan bir kavram.

Seneler önce iş için Amerika ofisimiz beni Bangladeş'e gönderdi. Cuma günü ofis erken kapanıyor, herkes cuma namazına gidiyor. Ben Amerika'dan geliyordum ancak ofiste tüm çalışanlar benim Türk olduğumu biliyorlardı. "Siz de gelin bizimle cuma namazına." dediler, ben de

gittim. Namaz sonrası tespih var ve sonra Kuran okunuyor. Baktım bizim üretim müdürümüz ağlıyor.

Çıkarken sordum, "Neden ağlıyorsun?"

"Kuran okunuyordu." dedi.

"Anlıyor musun?" diye sordum;

"Yok." dedi, "ben Arapça bilmem."

"Peki" dedim "niye ağlıyorsun o zaman?"

"Kuran okunuyordu" dedi yine.

Yani o sırada İbrahim Tatlıses Arapça

uzun hava okuyor olsa ona da Allah kelamı diye ağlayacaktı bizim müdür.

Başımдан geçen bu olay bana Yüzbaşı Selahattin'in romanını anımsattı. Hani nöbetten dönüp askeleri ağlarken görünce sormuş ya "Niye ağlıyorsunuz?" diye...

"Duymuyon mu komutanım, Kuran okunuyo" demiş Mehmetçik.

"Eh" demiş yüzbaşı, "anlamını bilip, merak etmezsiniz, sonra da deve etinin lezizliğini anlatan arap yalellisine 'Kuran' diye ağlarsınız. Söylenenleri bilmez, anlamazsanız, bildiğini

malarıdır. Oysa zamanımızda bu gibi görüşlere tahammül yoktur. Çünkü dünyada hatadan tamamen yoksun bir şey yapılamayacağı bilimsel bir gerçektir. Böyle olası bir hata endişesi nedeniyle Kuran'ı anlamadığı bu Arap diliyle tamamen ezberleyecek düzeyde dinine aşık olan Türk milletini kutsal kitabın bu yüce anlamını istediği gibi anlayabilmekten yoksun bırakmak doğru değildir."

Kuran, ezan ve hadislerin Türkçe çevirilerini yaptırarak halka ücretsiz olarak dağıttıran Atatürk'ün en büyük

amacı da bilgi sahibi olmadan fikir sahibi olanlar, dini kullananlar, istismar edenler, şeyhler, şihlar yerine halkın hiçbir aracıya gerek kalmadan okuyup anlayabilmelerini sağlamaktı.

Bilmediğiniz bir konuda

ahkâm kesen kişilere yanıt veremeyebilirsiniz ancak bildiğiniz konuda yalan-yanlış konuşanlara karşı tavrınız farklı olabilir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ne gerçek anlamda bir Kuran-ı Kerim çevirisi, ne de tefsiri yapılmamıştı. Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk'ün emriyle başlatılan çalışmalarda o zamana kadar yapılan bazı tefsir ve tercüme de yeterli görülmemiş. İlk ciddi tercüme ve çalışmalar 1927 yılında İsmail Hakkı İzmirli tarafından, ilk tefsir de "Hüllassat'ül Beyan F: Tefsir'i Kuran" adlı eserle Konyalı Mehmet Vehbi Efendi tarafından yapılmıştı.

Yine Atatürk'ün talimatıyla

“Söylenenleri bilmez, anlamazsanız, bildiğini iddia edenler sizi yönlendirir.”

iddia edenler sizi yönlendirir. Onu yapma günah, bunu etme yanarsın diyerek korkuyla sindirmeye çalışırlar.”

işte tam da budur Mustafa Kemal'in anlatmaya çalıştığı.

"Kuran'ı Arapça okuyamazlar. Oysa şimdiye kadar (halkın kavrayabildiği düzeyde) Kuran-ı Kerim Türkçe'ye çevrilmemiştir. Bunun başlıca nedeni, dünyadaki bütün Müslümanların başına geçerek bu ana kadar bu dine inananların büyük görkemle itibar kazanmasına hizmet etmiş olan Türklerin, İslam dinine duydukları yakınlık nedeniyle Türkçe'ye çevrilmesinde olabilecek hatalardan kork-

“Biz onu anlaşılın diye indirdik” diyen Kuran hükmü Atatürk’ün girişimleri sonucu halk ile buluşmuştu.

Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır tarafından hazırlanan ”Hak Dini Kuran Dili” adlı 8 ciltlik dev eser 1936 yılında basılmış ve diyanet tarafından halka ücretsiz olarak dağıtılmıştı. Yani ”Biz onu anlaşılın diye indirdik” diyen Kuran hükmü Atatürk’ün girişimleri sonucu halk ile buluşmuştu.

Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk’ün konuyla ilgili ders niteliğinde söyledikleri bu konuyu yeterince aydınlatmaktadır.

“Cumhuriyeti kuran irade İmparatorluğu içeriden kemirerek yıkan hurafenin tabelalarını devirdikten sonra; en güzel dinin esasını kitleye tanıtmamanın ilk ve önemli adımını hayranlık verici bir basiret ve dirayetle atmıştır. O adım, çağın en büyük yorumcusu Elmalılı Hamdi Yazır’a,

TBMM’nin karar ve isteğiyle hazırlatılan Kuran tercüme ve tefsiridir. Yani 9 ciltlik o aşılammış Elmalılı tefsiri. Atatürk hep görmezden gelinen, ama temel çözümün hareket noktası olan bu icraatında, sadece aklının değil gönlünün de işin içinde olduğunu vurgulamak için tefsirin finansmanına bizzat katkıda bulunmuştur. Türkiye’de İslam konusunun her seviyede en güvenilir, en değerli başvuru kaynağı hâlâ Elmalılı Tefsiri’dir. 50 yılı aşkındır, amansız bir din sömürüsü ve ülkenin anasını ağlatan politikalara sahne olan ülkemizde sövüp durulan devir ve kişilerin vücuda getirdiği, o 9 ciltlik eserin değil yerine, yanına bile koyulabilecek bir şey henüz üretilmemiştir.

Laiklik bilgi, çağdaşlık, hoşgörü ve sevgidir. Başkalarının özgürlüklerini kısıtlamadığımız sürece özgürce yaşamak, inanmak ibadet etmektir laiklik. Adalet mülkün temeli, laiklik de tüm inançların güvencesidir. Laik devlet din ve inançlara saygılı ve hepsine de aynı mesafededir, tarafsızdır. Kimse kimseye neden camiye, kiliseye veya havraya gitmiyorsun, niye oruç tutmuyorsun, neden örtünmüyorsun diyemez veya benzeri zorlamalarda bulunamaz. Devlet adildir. Herkes yasalar karşısında eşittir. Ne devlet ne de vatandaşlar din-dil-ırk-mezhep veya sosyal statü ayrımı yapamaz. Kişilerin dini olabilir ama Devletin dini olmaz olamaz. Hoşgörü ve sevgi dinin, din ve devlet işlerinin ayrı olması da demokrasinin temel koşuludur. •

A.TATÜRK_{VE} ÇİFTÇİLER

**“Türkiye'nin gerçek sahibi
ve efendisi, gerçek üretici
olan köylüdür.**

○ halde herkesten daha çok refah,
mutluluk ve servete hak kazanmış
ve lâıyk olan köylüdür.”

Mustafa Kemal (1922)

Yazan: YAHYA AKSOY

“Milletimizin büyük çoğunluğu çiftçi olmasaydı, biz bugün dünya yüzünde bulunmayacaktık. / Başarı için pratik ve sağlam yol her evreyi zamanı geldikçe uygulamaktır/ Ulusa efendilik yoktur, hizmet etmek vardır.” Mustafa Kemal (1923)

BU ULUSA **HİZMET EDEN ONUN EFENDİSİ**

OLUR ilkesini benimseyen Mustafa Kemal, kadın erkek ayrımı yapmadığını 1923 yılında *"Efendiler!" dediğim zaman hanımefendiler ve beyefendiler demektir. Milletın kaynağı, toplum hayatının esası olan kadındır. Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir milletinde Anadolu köylü kadınlarının üstünde kadın mesaisi zikretmek imkânı yoktur.*" ifadelerini kullanmıştır.

1919 yılında Samsun'a çıktığında elinde ve gönlünde halkın bağımsızlık tutkusundan başka kuvveti olmayan, halkına güvenen ve inanan büyük önder 1923'de şöyle seslenmiştir: *"Milletin çiftçisiyle, esnaftıyla, tüccarıyla, bütün köylüsüyle güvenine eriştikçe ileri, daima ileri, korkusuz ileri yürüyecek, bütün saf ve büyük*

ruhlu halkın benimle beraber geldiğini bilerek kararlılıkla daima ileri yürüyeceğim. Bu saf kitle, bilmezsiniz ne kadar yenilik taraftarıdır." diyerek az zamanda büyük işler başarmış ve halkın çağdaşlaşması yolunda halkla kaynaşıp bütünleşerek devrimleri hayata geçirmiştir.

Atatürk Orman Çiftliğinde traktör üzerinde, deve kervanlarıyla yol alan insanların yanında, çiftçilerin sofr-

larında, Halk okullarının başında, halk zeybek oyunlarını bütün görkemiyle oynayan ve türkülerini yürekten

söyleyen, çocukluğunda toprakla haşır neşir olan Atatürk, halk çocuğu olarak halkın içinden gelmiş halkını, toprağın değerini ve çiftçilik mesleğinin önceliğini ve önemini hiçbir zaman unutmamıştır. Bu uygulamalar, güftesini B. K. Çağların yazdığı, bestesini A. A. Saygun tarafından yapılan, üç kıta ve üç nakarat bölümünden meydana gelen "**Ziraat Marşı**"nda (bu marş, daha sonra Köy Enstitüleri'nin kuruluş felsefesine uygun düştüğü için ortak marş olmuştur.) en güzel ifadesini bulmuştur: "*Sürer, eker, biçeriz güvenip ötesinel Milletin her kazancı, milletin kesesinel Toplandık başöğretmen Atatürk'ün sesinel Toprakla savaş için ziraat*

cephesine./ Biz ulusal varlığın, temeliyiz, köküyüz/ Biz yurdun öz sahibi, efendisi, köyliyüz...!"

1920 'de "*Milletler, işgal ettikleri toprağın gerçek sahibi olmakla beraber insanlığın vekilleri olarak da o toprakta bulunurlar. O toprağın servet kaynaklarından hem kendileri*

yararlanırlar ve dolayısıyla bütün insanlığı yararlandırmakla görevlidirler." demiş ve 1925'de "*Her türlü başarı sırrının, her çeşit kuvvetin, gücün gerçek kaynağının, milletin kendisi olduğuna inancımız tamdır.*" ifadesini kullanmıştır. "*Türk köylüsünü 'efendi' yerine getirmedikçe memleket ve millet yükselemez.*" diyen Atatürk, çiftçilerimizin ve ordumuzun memleketimiz ve milletimiz için öncelikli ve önemli olduğuna vurgu yapmıştır. Gerçek zaferin süngüyle değil, iktisat, ilim ve irfanla kazanılabacağına inanan büyük önder, bütün alanlarda başlattığı uygulamalarla atılım yapmıştır.

20.07.1931'de Eskişehir'den

geçerken, zahire ticaretinden ziyan ettiğini söyleyen Uluçayırılı Hasan Efendi'ye hitaben şunları zöylermiştir: "*Köylü hepimizin velinimetidir. Bu soylu unsurun refahını düşüneceğiz.*" "*Bütün insanlığa ziraati, sanatı ilk öğreten Türk milleti idi*" diyen Atatürk, Adana çiftçileri tarafından 1923'de şerefine düzenlenen bir sofrada yemek yedikten sonra, mutluluğunu ve çiftçilere sevgisini şu sözlerle ifade

etmiştir: "*Diyebilirim ki hayatımda yaşadığım en yüce, en sade, en mutlu ve samimi gece, bu gecedir. Çünkü bu gece, çok derin saygılarla, sevgilerle bağlı bulunduğumuz milletimizin büyük çoğunluğunu oluşturan çiftçilerimizle bir sofrada bulunuyorum. Bu sofrada, onların emekleriyle*

meydana gelmiş ekmeği onlarla beraber yiyoruz." "Yüksek bir kültür, onun sahibi olan millette kalmaz, diğer milletlere de etkisini gösterir. Milletimizin manevi kuvveti bütün milletlerin manevi kuvvetinden üstündür." Mustafa Kemal (1920)

1936 yılında TBMM açılışını yaparken şunları ifade etmiştir:

"Toprak kanununun bir sonucu varmasını Kamutay'ın yüksek hizmetinden beklerim. Her Türk çiftçi ailesinin geçineceği ve çalışacağı toprağa sahip olması, mutlaka lâzımdır. Vatanın sağlam temeli ve imarı bu esastadır. Bundan fazla olarak, büyük araziyi modern vasıtalarla işletip vatana fazla ürün temin edilmesini teşvik etmek isteriz."

Atatürk, *"Kültür zeminle orantılıdır. O zemin, milletin seciyesidir."* diyerek, kültür temelleri üzerine kurduğu Cumhuriyetimizin temel değerlerini halkımızla bütünleştirmiş, her zaman milletine inanmış ve güvenmiştir. *"Milli mücadeleyi yapan doğrudan doğruya milletin kendisidir, milletin evlâtlarıdır."* diyerek, maddi, manevi ve fikrî bütün alanlarda halkımızın ortak sesi olmuştur. Yazar Daniel Dumoulin **"Atatürk'ten Düşünceler"** kitabında şöyle diyor:

"Türk ulusuna milli ruhu aşılatabilmek, bu duyguyu canlandırmak,

TÜRK ULUSUNA MİLLİ RUHU AŞILAYABİLMEK, BU DUYGUYU CANLANDIRMAK, ATATÜRK'ÜN TÜRKİYE İÇİN YAPTIĞI EN ÖNEMLİ ŞEYDİ"

*Atatürk'ün Türkiye için yaptığı en önemli şeydi." "Sen Mustafa Kemal' sin !! Alın terim, göznurum!! Sen ölümsüz en yüce Türk!! Sevincim, kıvancım, onurum.../ Sen yeni Türkiye'nin ilk mimarı/ İlk harcımu karan / Çatıyı ilk atansın/ Sen ilk öğretmen/ Baş kumandan/ Ulu önder/ Şavkı yarınlara vuransın./ Çarpan yürek, akan kansın/ Sana nasıl sesleneyim?/ Sen baştan başa **Vatansın.**"*

Ulusumuzun atası **Atatürk**, varlığımızın temeli, ulusun efendisi çiftçiler, sonsuza dek birbirini umutmayacaktır. •

Hazırlayan:
SENEM SENGÜL KARAN

Bilginizi Denetleyin

1-Müslümanlarca kutsal bilinen Mekke ve Medine nin ortak adı nedir?
a-Cidde
b-Haremeyn
c-Taif
d-Tebük

2-Bazı bitkilerin genellikle sütlü görünüşünde olan öz suyuna ne ad verilir?
a-Stamen
b-Rasayana
c-Lateks
d-Fungisit

3-Bir gazetecinin "Sizi bu sıralar sinema salonlarında göremiyoruz pek" diye sorması üzerine hangi siyasetçimiz "Tabii göremezsiniz, sinema salonları karanlık oluyor" diyerek esprili bir anlayışla cevap vermiştir?
a-Erdal İnönü
b-Süleyman Demirel
c-Turgut Özal
d-İsmet İnönü

4-Halifelik unvanını taşıyan ilk Osmanlı padişahı kimdir?
a-I. Sultan Süleyman
b-Yavuz Sultan Selim
c-Abdülaziz
d-I. Murat

5-2.Dünya savaşı, Almanya'nın hangi ülkeye saldırmasıyla başlamıştır?
a-Fransa b-Rusya
c-Macaristan d-Polonya

6-Devlet, iktidar, yönetim, meşrutiyet, egemenlik başlıkları hangi felsefi disiplinin konusudur?
a-Ahlak felsefesi
b-Varlık
c-Siyaset
d-Bilgi felsefesi

7-Hemen ölmesi için canlı canlı kaynar suya atılan, aksi takdirde bir çeşit salgıyla kendi etini yenilmez hale getiren, hatta zehirlenmeye neden olabilen deniz canlısının adı nedir?
a-Deniz salyangozu
b-Istakoz
c-Deniz kestanesi
d-Yengeç

8-Simge, sembol ve işareterin yorumlanmasına ve sistematik bir şekilde incelenmesine dayanan bilim dalının adı nedir?
a-Kriptoloji
b-Dendroloji
c-Morfoloji
d-Semiyoloji

9-Karna fobi hangi anlama gelmektedir?
a-Ateşten korkma
b-Etten korkma
c-Çıplaklıktan korkma
d-Yalnızlıktan korkma

10-Sinyal veya frekans kesici olarak bilinen, sivil yada askeri amaçla da kullanabilen cihazın adı nedir?
a-Jammer b-Block
c-Dedektör d-Guard

11-Canlı bir dokudan teşhis amacıyla küçük bir parça alınmasına ne ad verilir?
a-Cerrahi
b-Ameliyat
c-Apne
d-Biyopsi

Yanıtlar:
151.
sayfada

Saklı Tarih
Sinan Meydan

KEMAL PAŞA'NIN YAPICI PROGRAMI

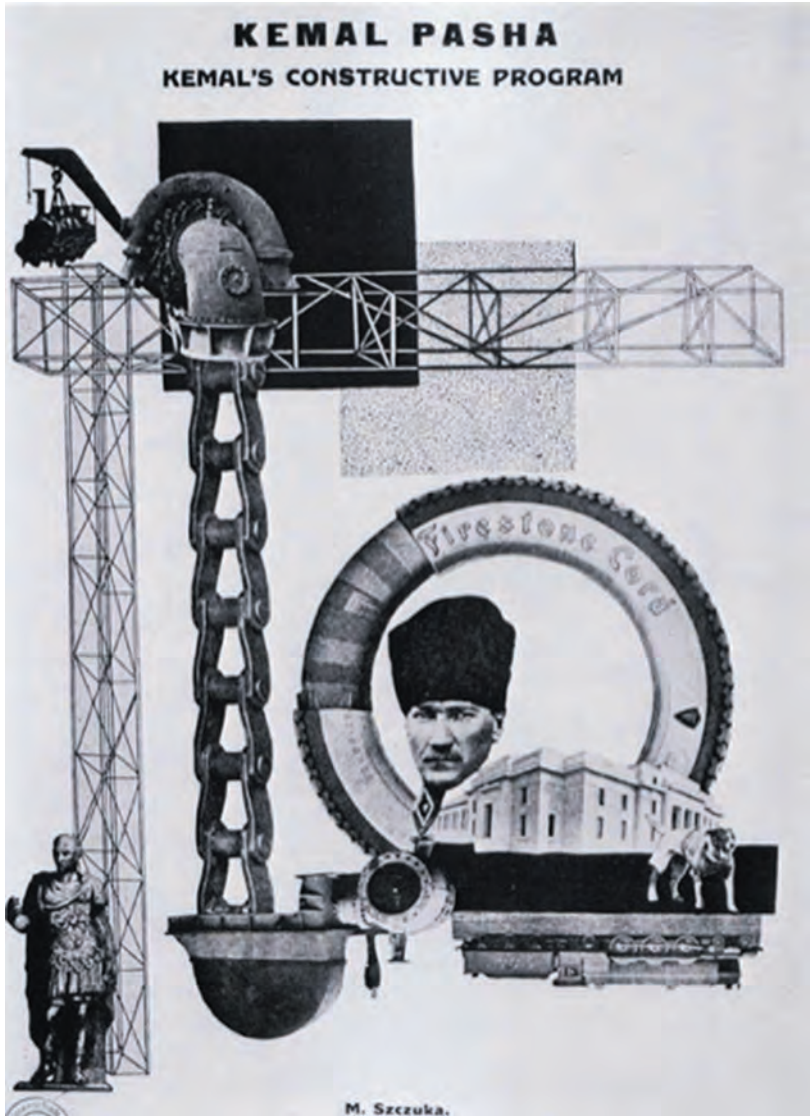
(Avangard Sanatçı M. Szczuka'nın
Gözünden Türk Devrimi)

Gustav Klutsis ile birlikte foto-montaj sanatının en önemli ustalarından biri olan Polonyalı Sanatçı **Mieczyslaw Szczuka** (1898-1927) 1924 yılında "**Kemal Paşa-Kemal's Constructive Program**" başlıklı bir afiş yapmıştır. Szczuka'nın bu afişi "**Blok**" adlı sanat dergisinin 1924 tarihli 5. Sayısında yayımlanmıştır. (1) Szczuka, hem Polonya Komünist Partisi üyesi ve parti içindeki avangard gurubun lideri, hem de SSCB'deki Proletkult ve IZO-SSCB Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Dairesi'nin üyesidir.

Kağan Güner, "*Modern Türk Sanatının Doğuşu*" adlı kitabında Szczuka'nın "*Atatürk'ün modernizasyon programının kutlanması*"

amacıyla yaptığı bu avangard afişten "*Avangard sanatçıların o zamanlar yapılmış fotomontaj afişlerinde konusu SSCB olmayan tek afiş Szczuka'nın bu afişidir. İkinci olarak hiçbir Sovyet devrim afişinde olmayan tek kelime de bu afişte yer almaktadır: Consructive Program*" (2) diye söz etmiştir.

Bilindiği gibi Atatürk'ün liderliğindeki Türkiye Cumhuriyet'i hem emperyalizme karşı verilen bir bağımsızlık mücadelesiyle kurulmuş hem de akla, bilime dayanan bir uygarlaşma modeli geliştirmiştir. Atatürk'ün önderliğindeki **Türk Devrimi**, birçok bakımdan (örneğin emperyalizme karşı verilen topyekün bağımsızlık savaşı; sınıf ayrımını, sınıf çatışmasını

reddeden, toplumsal işbölümüne önem veren Halkçılık ilkesi ve kapitalizm veya sosyalizmden farklı Devletçilik/ Karma Ekonomi modeliyle) Fransız Devrimi'nden de Sovyet Devrimi'nden de hem farklıdır, hem de üstündür.

Üstündür, çünkü **Türk Devrimi**, (tam **bağımsızlık+ akıl ve bilimle uygarlaşma+dünya barışı**) formülüyle her şeyden önce çok daha evrenseldir. Yeryüzündeki tüm mazlum milletlerin kurtuluş reçetesi durumundaki Türk

Devrimi'nin uzun vadedeki amacı insanlığın bir "uyum ve işbirliği çağına" ulaşmasını sağlamaktır. Anladığımız kadarıyla Polonyalı avangard sanatçı Szcuka bu gerçeği en erken fark edenlerdendir.

Avangard "öncü" demektir.

"Her devrim, zaman içerisinde kendi kurumlarını ve statükosunu yaratıp modernizmi kurumsallaştırırken, avangard ise statükonun bozulduğu devrim anının kendisidir. Bu yüzden değişimi sürekli kılar. Statüko'ya doğası gereği karşıdır. Sürekli ve kesintisiz devrimi 'normal' in değişimi adına her an ve her zaman taze tutmaya çalışır." (3)

Şimdi Atatürk'ün önderliğindeki Türk Devrimi'ni düşünelim:

Devrimin önderi **Atatürk**,

"Benim manevi mirasım akıl ve bilimdir" demiştir. Yetmemiş, "Dünyada her şey için, maddiyat için, maneviyat için hayat için muvaffakiyet için en hakiki yol gösterici ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında yol gösterici aramak bilgisizliktir, doğru yoldan sapmaktır. Yalnız ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikada safhalarının gelişmesini kavramak ve ilerlemelerini zamanında izlemek şarttır. Bin, iki bin, binlerce sene evvelki ilim ve fennin dilinin çizdiği kuralları, şu kadar bin sene sonra bugün aynen uygulamaya kalkışmak, elbette ilim ve fennin içinde bulunmak değildir." demiştir.(4)

Görüldüğü gibi Atatürk, tam da "avangard"ın istediği şekilde "değişimin sürekli kılınması"nın bir anlamda evrensel formülünü vermiştir:

(Devrimcilik=Sürekli Değişim=

Akıl+bilim+bilimdeki ilerlemeleri anında izlemek).

Atatürk, sürekli ve kesintisiz devrim idealini kesintiye uğratacak her şeye karşıdır. Örneğin "dogmaya" da "doktrine" de karşıdır.

Şevket Süreyya Aydemir'e

kulak verelim: *"Doktrine gelince, doktrin aslında nas demektir. Yorum kabul etmez ilkeler demektir. Oysa Atatürk, tartışma kabul etmezliğin, değişmezliğin daima karşısında oldu. Yakup Kadri Karaosmanoğlu ile olan şu konuşması ne kadar ilgi çekicidir. Bu konuşma 1923'te ve Gazi'nin Halk Fırkası'nı kurma çabaları sırasında geçer: 'Fakat Paşam, bu fırkanın doktrini yok?'*

"Eğer bir doktrine bağlanırsak

M. Szcuka'nın **"Kemal Paşa-Kemal's Constructive Program"** başlıklı afişinin yer aldığı Blok dergisi 5. Sayı

Szczuka “Kemal Paşa’nın Konstrüktivist Programı” başlıklı afişinde bir anlamda “Akl-ı Kemal”den ve o akılla şekillenen “Atatürk’ün Akıllı Projelerinden” ilk söz eden yabancıdır.

oğlum, inkılâbı dondururuz...” (5)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun anlatımıyla “*Doktrin istemem, donar kalırız, biz yürüyüş halindeyiz.*” (6) diyen Atatürk’ü bir de **Falih Rıfki Atay**’dan dinleyelim: “*Atatürk (...) bütün dünya işlerinde ne şeriat (dogma) ne de herhangi bir ideolojinin (doktrin) baskısı altında olmaya-rak, yalnız günün şartları içinde kendisi için en yararlıyı düşünerek karar verir: Öz Atatürkçülük budur.*” (7)

Atay şöyle devam ediyor: “*Atatürkçülük nasçılığa karşıdır...*” (8) “*O insan değercisi idi. (...).*” (9)

Kıscacası avangard Polonyalı Szczuka’nın, Atatürk’ün önderliğinin-

Mieczyslaw Szczuka

deki Türk Devrimi’nden “*Kemal Paşa’nın Konstrüktivist Devrimi*” diye söz etmesinin nedeni Atatürk’ü avangard (öncü) bulmasındandır.

Kağan Güner’in ifadesiyle, “*Mustafa Kemal, vanguard/avangard bir parti-nin lideridir ve ülkeyi başkentinden diline, giyim kuşamından gelenekleri-ne kadar yeniden kodlamaktadır. Sadece üstyapıda değil altyapıda da bir devrime girişerek yeni bir insan, yeni bir toplum yaratmaktadır.*” (10)

Gelelim afişin içeriğine:

Stanislaw Czekalski “*Miedzynarodowka Salonow Automobilowych I Hagiografia Rewolucji Mieczyslaw Szczuka Na Rozdrozach Nowej Sztuki*” adlı makalesinde M. Szczuka’nın “*Kemal Pasha. Kemal’s Constructive Program*” başlıklı afişini şöyle analiz etmiştir:

Afişte antikle/geçmişle yeni/modern yani gelecek birleştirilmiştir. Antik Roma figürleri geçmiş; modern ulaşım araçları ise modernleşme fikrini/geleceği simgelemektedir. Mühendislik tasarımıyla büyük devlet inşaatı büyür, yükselen “kara kare” güçlü ekonomi ve bir lokomotif yanın-da ilkeleri ile yeni bir tür Türk lider...

Eski büyük komutanları, liderleri ve onların savaşlarını anmak için tarihi anıtlara yer verilmiştir. Kemal Paşa'nın başı ve onu çevreleyen araba lastiği, "Yapıcı Program"ın baş yaratıcısı olarak ülkeyi modernleştirecek modern teknoloji mühendisi ve yeni ekonomik düzenin organizatörü Kemal Paşa ve başını çevreleyen ilerleme sembolüdür... Başı çevreleyen lastiğin üzerindeki "Birlik Fires-tone" yazısı bir ABD reklamı; yani burjuvazinin reklamıdır... Bu da teknolojinin arkasındaki itici gücün sermaye olacağını gösterir. Küresel ekonominin yönetiminden sorumlu makam da burasıdır. (11)

Szczuka "Kemal Paşa'nın Konstrüktivist Programı" başlıklı afişinde bir anlamda "Akl-ı Kemal" den ve o akılla şekillenen "Atatürk'ün Akıllı Projelerinden" ilk söz eden yabancıdır. (12)

Burada kilit soru şudur? Yakın arkadaşlarının bile Atatürk'ün devrimlerini tahmin edemedikleri bir ortamda Atatürk'ten çok uzaktaki bir Polonyalı sanatçının, üstelik 1924 gibi daha devrimlerin tam olarak hızlanmadığı erken bir tarihte Atatürk'ün yapacağı devrimleri görüp üstelik bundan bir "Konstrüktivist/Yapıcı Program" diye söz etmesi nasıl mümkün olmuştur?

Belli ki **M. Szczuka**, Atatürk'ü erken anlayanlardandır. Bunun için Atatürk'ün verdiği mücadeleyi izlemiş ve yaptığı konuşmaları takip etmiş olmalıdır. İlginçtir! Szczuka, Atatürk'ün tüm devrimlerini görmeden

1927'de ölmüştür. Ancak tam da tahmin ettiği gibi **Atatürk**, avangarde (öncü) ve konstrüktivist (yapıcı) bir büyük dönüşüm programını uygulamıştır. Kemal Paşa'nın "Yapıcı Programı"yla 1923-1938 arasında Türkiye'de tam 48 büyük fabrika yükselmiş, ülke demirağlarla örülmüş, çok sayıda okul ve hastane açılmış, tarih, dil, arkeoloji ve antropoloji çalışmaları yapılmış, müzeler, kütüphaneler kurulmuş, Ankara gibi modern şehirler yükselmiş, devlet ve özel teşebbüs el ele vererek tüm dünyaya örnek olacak kadar başarılı ve özgün bir ekonomi modeli yaratılmıştır.

ABD'nin, burjuvazinin reklamı konusuna gelince! Szczuka bu anlatımıyla sanki Atatürk sonrası Türkiye'sine gönderme yapmış gibidir! **Marşal Yardımı, Truman Doktrini, Trunborg Raporu ve ikili anlaşmalar** ile Türk ekonomisi ABD'ye teslim edilmiştir. Atatürksüz Türkiye, özellikle 1946'dan sonra maalesef Amerikan burjuvazisinin reklam alanına dönmüştür! •

sinanmeydan@butundunya.com.tr

Kaynakça:

- 1) Blok, 5. Sayı, Polonya, 1924, s.2. Bkz.http://monoskop.org/images/a/a1/Blok_5_Jul_1924.pdf (Son erişim 10 Temmuz 2015) 2) Kağan Güner, **Modern Türk Sanatının Doğuşu**, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2015, s.85 4) Utkan Kocatürk, **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Ankara, 1999, s. 140 5) Şevket Süreyya Aydemir, "Atatürk'ün Kişiliği", **Türk Dili**, Kasım 1965, s.170. Aktaran Necati Gündüz, **Atatürk Çağı ve Zihniyeti**, Ankara, 1973, s. 185. 6) Gündüz, *age*, s. 188,190. 7) Falih Rıfkı Atay, **Atatürkünlük Nedir**, İstanbul, 1966, s. 27. 8) *age*, s.58. 9) *age*, s. 63. 10) Güner, *age*, s. 86,87. 11) Stanislaw Czekalski "Miedzynarodowka Salonow Automobilowych I Hagiografia Rewolucji Mieczyslaw Szczuka Na Rozdrozach Nowej Szuki" [https://repozytorium.amu.edu.pl\(pdf\)](https://repozytorium.amu.edu.pl(pdf)), (Son erişim 10 Temmuz 2015) 12) Sinan Meydan, **Akl-ı Kemal, Atatürk'ün Akıllı Projeleri**, Özel Baskı (5 cilt bir arada), İnkılâp Kitabevi, İstanbul, 2015, (iç kapak resim altı yazısı).

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

- 1 Anekdot (Fr.)**
a-Almaç
b-Öykü
c-Akımölçer
d-Duyuru
- 2 Bonkör (Fr.)**
a-Etkin
b-Eylem, edim
c-Uydurma
d-Eliaçık
- 3 Otistik (Fr.)**
a-İçe kapanık
b-Kentsoylu
c-Çökertici
d-Tıpkıçekim
- 4 Patent (Fr.)**
a-Dağıtıcı
b-Tasarım
c-Yalıtım
d-Buluş
- 5 Realite (Fr.)**
a-Birleşik
b-Yerbilim
c-Gerçek
d-Karışıklık
- 6 Marj (Fr.)**
a-Pay
b-Kavram
c-Geniş, büyük
d-Geçimlilik
- 7 Eskiz (Fr.)**
a-Görünüş
b-Taslak
c-Yarışmacı
d-Gelişigüzel
- 8 Hosting (İng.)**
a-Buluşma
b-Yenileme
c-Ana sistem
d-Sıkıdenetim
- 9 Direktör (Fr.)**
a-Yönetmen
b-Topluçalışım
c-Duygudaş
d-Özgül
- 10 Eksper (Fr.)**
a-Yığıcı
b-Biriktirme
c-Kurum, kuruluş
d-Uzman
- 11 Vantilatör (Fr.)**
a-Yelveren, estireç
b-Sesüstü
c-Sergen, sergilik
d-Evrensel
- 12 Handikap (İng.)**
a-Hayali, düşsel
b-Askıyeri
c-Engel
d-Tutanak
- 13 Torpil (Fr.)**
a-Işıma, ışınım
b-Gelişigüzel
c-Kayıрма
d-İncelemek
- 14 Hat-trick (İng.)**
a-Üçleme
b-Devir, devre
c-Bakış açısı
d-Ceza vuruşu
- 15 Simülâtör (Fr.)**
a-Yansıtıcı
b-Gözlem
c-Saydam
d-Öğrencelik

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özertem

Benim Üniversitelerim

Maksim Gorki'nin anısına saygıyla

Anneannem öyle çok okumuş yazmış bir kadın değildi. Mecidiye'den* liraya hayatının son yıllarında zar zor adapte olmuş, sokağımızdan geçen zerzevatçı ve sair satıcılar ile çok küçük yaşına rağmen bendeniz de 1 mecediyenin 20 kuruşa denk geldiğini onun sayesinde öğrenmiştim. Buca'nın bağlarından, bahçelerinden beygirinin küfelerine yüklediği, üstlerindeki çiğler henüz buharlaşmamış incir ve üzümle; açık-koyu sarı kareli poşusu, tütünden sararmış pala bıyıkları ile başladır evimizin önünden geçen üzümçüyle sabah erkenden çapraz kur!

"Buz gibi bardacık, soğuk soğuk

bardacık" diye Napoli'li sokak satıcılarının aryalarna taş çıkarırcasına bir şarkı tutturarak *"Ben geldim!"* diye mahalleliyi uyaran o ihtiyar delikanlı, her halde bizim sokağın köşesini döndüğünde başladır hesaplamaya bardacık ile üzümün kilosunun kaç mecediyeye denk geldiğini. Çünkü anneannem kapının önüne çıkıp da *"Bardacığı kaçtan veriyorsun?"* diye sorduğunda cevap hep hazırды: "Beş buçuk mecediye anne. Ama sana beş mecediye olur!" Bugünün çapraz kur hesabına göre beş buçuk mecediye 110 kuruş etmekte.

Öyle okumuş yazmış bir kadın değildi anneannem; ama "Okumak

cehaleti alır, eşeklik baki kalır!” lafını da hiç düşürmezdi dilinden. O kadar çok şey öğrendim ki o pamuk prensesimden... Saymakla bitmez. En sevdiğim özlü sözlerinden biri de “İnsanların içlerinin/ yüreklerinin güzelliği yüzlerine vurur.” deyişi idi... Pazara gittiğimizde öyle bağırıp çağırın esnafların yanına yanaşmaz, sessiz sakin olanlarından alırdı sebze meyveyi. Neden diye sorduğumda “*Malı iyi olan, tartısı hileli olmayan böyle bağırıp çağırmaz*” der; kestirip atardı. “*Çok laf yalansız, çok mal haramsız olmaz!*” sözü de yine onun kulağıma küpe ettiği sözlerden. Komşumuz açken tok yatmamamız gerektiğini de yine ondan öğrendim.

“Çok laf yalansız, çok mal haramsız olmaz!” sözü de yine onun kulağına küpe ettiği sözlerden.

Bütün bunlar bir yaşam biçiminin, kültürün/ kültürlerin ayrılmaz bir parçası olan örf, adet ve gelenekler... Kimi zamanla değişir, doğaldır. Doğal olmayan: Geçerliliklerini yitirmedikleri halde yozlaşan, unutulmuş, modası geçmiş diyerek önemsiz olmalarıdır. Komşunun aç olduğunu bile bile aldırma yap, tok yatma aşamasına terfi (!) etmektir. İnsanların içlerinin dışa vuran kötülükleri, sahtekârlıkları yüzlerine vurduğu halde kendi çıkarlarını önceleyip aldırma yapmaktır. Bunu

başarmak için alim filan olmaya gerek yok. Anneannemin dediği gibi söyleyecek olursak, yeter ki okumak cehaleti almakla yetinmeyip eşeklik baki kalmasin.

Şimdi gelelim işin özüne; lafın dönüp dolanıp bu sıcak yaz gününde neden rahmetli anneanneme, benim pamuk prensesime geldiğine: Çünkü son günlerde gazetelerimizin sayfalarında boy gösteren, ne zaman, nereden, nasıl bittiklerini anlayıp kavrayamadığım; kimilerinin adlarını bile duymadığım üniversitelerin koca koca reklamlarını gördükçe aynen anneannem gibi “Lâ havle...” çekip durmaktayım.

Lâ havle, benim çocukluk

günlerimde çok kullanılan bir zikrin başlangıcı. Tamamı: “Lâ havle, kuvvete illâ billâhil aliyyil azîm.”

Yani: “Güç ve kuvvet, sadece Yüce ve Büyük olan Allah’ın yardımıyla elde edilir. Allah’ım! Senin yardımın olmadan ben hiçbir şey başaramam. Ve

senden başka dayanacak hiçbir şeyim yok.” anlamına gelmekte. Yani bir çaresizliğin ifadesi. Benim zikir çekmemin nedeni de çaresizlikten!

Rektörlerinin, öğretim görevlilerinin, vakıf başkanlarının büyük bir özenle çekilmiş fotoğraflarının süslediği bu ilanlar ile her gün yüzüme çarpılan ülkemizin eğitim düzeyinin - kimse kusura bakmasın- düzeysizliğinin çaresizliği. İlim bilim üretecek, gençlere evrensel görüş aşılayacak üniversitelerin birer ticarethane

dönüşmüş olduğu gerçeği. Anneannemin pazarda alışveriş yaparken çok bağırpıp çığırarak malını pazarlayan esnaflarla ilgili sözlerinin kulaklarımda giderek artan çan sesleri gibi çınlıyor olması.

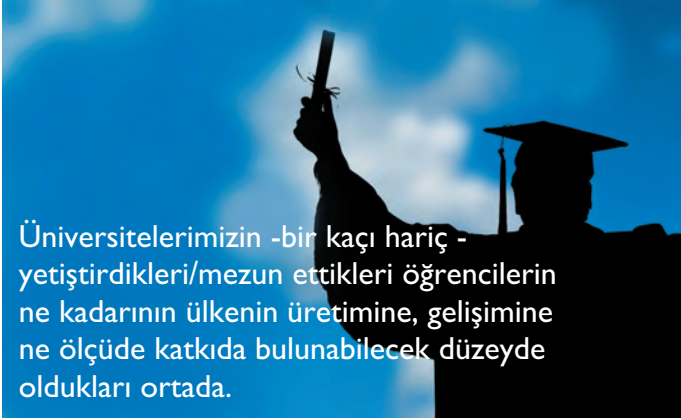
Yükseköğretim Kurumu YÖK'ün bu yılın mayıs ayı verilerine göre ülkemizdeki üniversite sayısı 193'e ulaşmış. Bunların 109'u devlet, 76'sı vakıf üniversitesi; 8 tanesi de vakıf yüksek okulu... Devlet üniversitelerinin gazetelerde reklam yaptıklarına rastlamadım. Yapmak isteseler, seslerini duyurmak isteseler de paraları yok.

Reklam verenler özel ya da vakıf üniversiteleri.

Reklam da ticari hayatta mal pazarlamanın, müşteri cezbetmenin giderek artan oranda vazgeçilmezi.

Hâl böyle olunca, bu reklamlar ile bu "değerli" öğretim kurumları benim gözümde birer ticarethaneye dönüşmekte. Reklamlar da bu kurum ve kuruluşların "ticaretin" gereği müşterilerine -öğrenci ve velilerine - neyin karşılığında ne elde edeceklerini, neler vaadettiklerini duyurmanın, pazarlamanın en önemli ögesi.

Liseyi bitirdikleri halde hangi mesleği seçeceklerini bilemeyen bir orta öğretim sürecinin ürünü üniversite adayı çocukları, çocuğumuz ne olursa

Üniversitelerimizin -bir kaçı hariç - yetiştirdikleri/mezun ettikleri öğrencilerin ne kadarının ülkenin üretimine, gelişimine ne ölçüde katkıda bulunabilecek düzeyde oldukları ortada.

olsun bir üniversite diplomasına sahip olsun anlayışının büyüüne kapılmış anne baba, dede, nine ve bilumum akrabayı talukatı ne ölçüde etkiler; ne kadar işe yarar, reklam sahibi kuruluşlara ne ölçüde ticari geri dönüş sağlar bilemiyorum.

Bunu bilebilmek için imtiyazsız sınıfsız bir toplum yaratma ideali ile kurulmuş Türkiye Cumhuriyeti'mizin içinde bulunduğu bu durumun -eğitimde eşitlik ilkesini bir yana bırakmak bahasına da olsa- yeterli çağdaş bilgi ve becerilerle donatılmış yetişmiş insan gücümüze katkıları konusunu sorgulamak ve belirlemek zorundayız. Aslında görünen köy pek kılavuz istemiyor. Hem resmi hem özel üniversitelerimizin -bir kaçı hariç- yetiştirdikleri/ mezun ettikleri öğrencilerin ne kadarının ülkenin üretimine, gelişimine ne ölçüde katkıda bulunabilecek düzeyde oldukları ortada. Olmayan: yürekli bir şekilde bu durumu sorgulaması gereken üniversitelerden ve yeterli sayıda bilim insanlarından yoksun

olmamız. Şakası yok! Giderek işin içinden çıkılmaz bir duruma doğru hızla sürüklenmekteyiz. Bu soruna dikkat çeken değerli düşünür ve bilim insanlarımızın düşünce, saptama ve önerilerinin kulak arkası edildiğini gördükçe umutlarımız daha da azalıyor.

Bu reklam konusunda yazdıklarım elbette tüm vakıf üniversiteleri için geçerli değil. Bir kaçının son derece düzeyli ve başarılı oldukları hepimizin malumu. Ama ya gerisi? Sözü bittiği yer de burası...

Bir zamanlar üniversitelerin ve üniversite öğretim üyelerinin düzeylerini uluslararası standartlara yükseltmek için kurulduğunda kurucusu ve fikir babası rahmetli Prof. Dr. İhsan Doğramacı bir çok

akademik hem de idari yönden vermemişlerdi. Oysa amaçlanan mevcut ve gelecekte var olacak üniversitelerin, öğretmenlerinin akademik yeterliliğinin özerk bir kurum tarafından ölçülüp değerlendirilmesi idi. Olmadı. Olamadı. Olan olması gerekenin tam aksi oldu.

Yakın zamanda pek değerli bakanlarımızdan biri “Bizden bilim adamı yetişmez onun için eğitim sistemimizi ara eleman yetiştirecek şekilde düzenlemeliyiz.” demişti. Bu sözü bir başka şekilde söyleyecek olur isek bizim yetiştirdiğimiz/ yetiştireceğimiz öğrenciler elifi görseler mertek zannederler şeklinde ifade edebiliriz.

Beni en çok inciten bu yazıyı Mustafa Kemal’in 1921 yılında, Kurtuluş Savaşı’nın zor koşulları

altında, 15 Temmuz günü Ankara’da bir avuç öğretmeni** toplayarak gerçekleştirdiği Maarif Kongresi’nin 91. Yıldönümünün birkaç gün öncesinde yazıyor olmam. Bakın ne demiş Mustafa Kemal öğretmenlere: “Bugüne kadar izlenen eğitim ve öğretim yön-

Mustafa Kemal: “Bugüne kadar izlenen eğitim ve öğretim yöntemlerinin milletimizin gerileme tarihinde en önemli etken olduğu kanaatindeyim.”

öğretim görevlisi, bilim adamı ve siyasilere tarafından yaman bir şekilde eleştirilmiş, üniversite kantinlerinde satılan suyun fiyatının yüksekliği, sandviçlerin taze olmadığı bile ondan sorulmuştu. Çevresindeki bir çok kişi de dahil olmak üzere, Doğramacı’nın yapmak istediğini, amaçladığı çağdaş üniversite kavramını algılayamamış ve kendisine gerekli desteği, hem

temlerinin milletimizin gerileme tarihinde en önemli etken olduğu kanaatindeyim. Onun için bir millî eğitim programından bahsederken eski devrin hurafelerinden, toplumsal yapımızla hiç de ilgisi olmayan yabancı fikirlerden, doğudan ve batıdan gelebilen tüm etkilerden tamamen uzak, millî özelliklerimizle ve tarihimizle bağdaşabilen bir kültür

*kastediyorum”****

Ülkemizde eğitim devrimi kuşkusuz Atatürk ile başlamadı. Tarihsel bir süreç olarak, 1839 yılında başlayan yenilik ve modernleşme hareketlerinin devamıdır. Mustafa Kemal ve onunla birlikte savaşmış Türkiye Cumhuriyeti’ni kuran arkadaşları o yenilik ve modernleşmenin eserleridir.

Bugün bize düşen görev okul öncesi eğitimden başlayarak üniversite eğitimine ve sonrasına uzanan yolda Mustafa Kemal ve Arkadaşları’nın gerisine düşmemek; eğitimde de

parayı veren düdüğü çalar anlayışına bir çeki düzen vermektir.

Dünyanın ilk üniversitesi olan Harran Üniversitesi’nin mirasçıları olarak bugünkü üniversite anlayışındaki yozlaşma bize gerçekten hiç mi hiç yakışmıyor. •

tekinozertem@butundunya.com.tr

* Sultan Abdülmecit’in adı ile anılan, 1884 – 1922 yılları arasında kullanılan para birimi.

** 15 – 16 Temmuz 1921 tarihlerinde gerçekleştirilen bu kongreye yaklaşık 180 kadın ve erkek öğretmen katılmıştır.

***Doç..Dr.Galip Karagözoğlu, Atatürk’ün Eğitim Savaşı, Atatürk Dil ve Tarih Araştırma Kurumu

DÜZELTME

Adam, bir haftanın yorgunluğundan sonra pazar sabahı kalktığında bütün haftanın yorgunluğunu çıkarmak için eline gazetesini aldı ve bütün gün miskinlik yapıp evde oturacağını düşündü. Tam bunları düşünürken oğlu koşarak geldi ve sinemaya ne zaman gideceklerini sordu. Baba oğluna bu

hafta sonu sinemaya götürmek için söz vermişti ama şimdi canı hiç dışarıya çıkmak istemiyordu. Bir bahane uydurmaya karar verdi. O anda gazetenin promosyon olarak dağıttığı dünya haritası gözüne ilişti. Önce dünya haritasını küçük parçalara ayırdı ve oğluna eğer bu haritayı düzeltbilirsen seni sinemaya götüreceğim dedi. Rahatlamıştı... Bu uğraşının onu akşama kadar oyalayacağından emindi. Yeniden koltuğuna gömülerek gazetesini okumayı sürdürdü.

Aradan on dakika geçtikten sonra oğlu babasının yanına koşarak geldi ve babasına haritayı düzelttiğini artık sinemaya gidebileceklerini söyledi. Adam önce inanmadı ve düzeltilen haritayı görmek istedi. Şaşkınlıkla haritayı inceleyen baba çocuğa bunu nasıl yaptığını sordu. Çocuk, gülümseyerek babasını yanıtladı:

"Bana verdiğin haritanın arkasında bir insan resmi vardı. İnsanı düzelttiğim zaman dünya kendiliğinden düzeldi."

Büyük Yapıtlarımız Konur Ertop

"Metem gazeteciliğimizin kapısına tan yerleri ışıırken oturmuş, güzellikleri, insan sıcaklığını, acılan cömert elleriyle bize sunan candan bir dost, büyük bir gazetecidir."

Yaşar Kemal

1961 Anayasasının
Işığında Türkiye'nin
Sorunlarına Çözümler:

Bozuk Düzenin Ezdiği insanlar

1961 anayasasını izleyen dönemde sosyal bilimcilerle siyasetçilerin, aydınlarla halkın dilinde en çok yinelenen sözcük, "düzen" olmuştuk. Düzenin bozukluğundan herkes yakınıyordu. Toplumbilim, iktisat, siyaset, tarih araştırmalarında konu ile ilgili öneriler geliştiriliyordu.

Düzenin Yabancılaşması, Türkiye'nin Düzeni gibi yapıtlar yeni, çağdaş bir toplumsal yapının yollarını araştırıyordu.

Mete Akyol'un **Düzenzedeler** kitabı da böyle bir ortamda kurulu düzenin çarptığı, bozuk düzenin ezip geçtiği insanların yaşam biçimlerini, sorunlarını, beklentilerini dile getiriyordu. Yapıtta bu insanları kuşatan sorunlar geniş bir çerçeve içinde ele alınmıştır. Anlatılanların temelinde yazarın Cumhuriyet devrimine, evrensel ve yerel değerlere, insan haklarına, düşünce özgürlüğüne bağlılığı yer almaktadır.

Röportaj yazarı olarak Akyol, sıcakkanlıdır. İnsanlarla kolayca ilişki kurar. Görüştüğü kimselerde güven uyandırmıştır. Yanlışları, çelişkileri yakalar. Gördüklerini dile getirirken yeri geldikçe gülmece öğelerinden de yararlanır... Anlattıkları Zonguldak'tan Trabzon'a, Ankara'dan Kars'a, Sivas'tan Gaziantep'e uzanan coğrafya üzerinde yaşayan insanlar, kaynaşan sorunlardır. Devlet-halk ilişkisi, rüşvet, yerel yönetimler, işsizlik, işçi göçü, işçi hakları, çalışan çocuklar, topraksız köylü, toprak reformu, kaçakçılık, kadın hakları, okul, öğretim, öğrenim, sağlık, emekliler, yersiz yurtsuzlar ortaya serdiği sorunlardan

yalnızca birkaçıdır! Kütahya'nın Altıntaş ilçesinde Hazine toprağını kiralayarak 18 nüfusu geçindirmeye çalışan topraksız küçük üretici ona, *"Derdimi anlatmaya benim nefesim yetmez, yazmaya da senin kaleminin mürekkebi yetmez,"* der.

Akyol'un kalemi yarım yüzyıl önceki Türkiye'de yaşananları ortaya sermektedir. Anlattıkları arasında bugün elbette değişmiş olanlar vardır. Ancak dağ gibi büyüyerek varlığını sürdürenler sorunlar da az değildir: Halkla aydınlar birbirine alabildiğine uzak kalmıştır. Halk, aydınların kendilerine yararı dokunmadığını, üstelik yollarını tıkadığını

Sivas'ın, Mergüzer köyünde - (1970)

anlatır. Beklentilerini açıklarken, “Aydınlar biz cahillerin, biz okuyamamışların önünde gitmek, bize yol açmak ve bizi o yoldan refaha ulaştırmak durumundadırlar,” der. İşsizlik büyük boyuttadır. Mamak’ta gecekonduda üvey anası ve kardeşleriyle oturan delikanlı, askerden gelesi bir yıl olmuş, iş bulamamıştır:

“Evde bir üvey ana, dışarda herkes üvey ana,” der.

Ekmek aslanın ağzındır. İş bulmak gücün gücüdür. Yaşlı kömür hamalı dert yanmaktadır: “Aç adamın mesleği diye bildirdik hamallığı... Şimdi o da kıymete bindi. Şimdi hamallık da ağaların, zorluların işi oldu. Gücü yetenler kapmışlar hep, istasyondaki, otobüs garajlarındaki

hamallıkları.”

İşe alınmak için bekleyenler, aracılar para ödemek zorundadırlar. Rüşvet almış yürümüştür:

“Nerede bir boş yer açılrsa, belki bir saatte bin kişi duyar. Kim daha çabuk ve daha çok yağ, peynir getirirse o girer.”

K aradenizli balıkçılar, Sarıyer’deki motorlarda yılın altı ayı tayfa olarak çalışır. Balıkhaneden alınacak

paranın yarısı motor sahibininindir. Öteki yarıyı on beş tayfa paylaşır. Bu para, onların ailelerini geçindirmesinde yetersiz kalır. Siirtli üretici, yağmur yağmadığı için tütününü ekememiş, gidip inşaat işçiliği

Mete Akyol, Amasya kömür madeninde bir göçük sonrası işçilerle

Varto (1966)

yapmak zorunda kalmıştır. Dönüşte Adana garında, “*Burası ne güzel. Fabrika dolu. Bizim orda da bir fabrika olsa, bizden kimse buralarda perişan olmaz,*” diye iç çeker. Urfa’ dan Çukurova’ ya gelmiş tarım işçisi, nasıl geçindiği sorusunu, “*Ne geçimi? Ölüyoruz. Bir karış toprağı olmayan insanın geçimi diye bir şey olur mu? Ölüm mahkûmuyuz... Köye döndük mü, bütün kış ölüm cezasını çekeriz hepimiz,*” diye yanıtlar.

Mevsimlik zorunlu göçün akıl almaz bir yanı daha görülür: “*Yılın yedi ayında köylerinde, oturdukları yerde can sıkıntısı doğuran Urfa topraksızları için Çukurova, yılın beş ayında çalışıp yıllık geçim parasını kazanabildikleri tek kaynak olmanın ötesinde, bebeler için tatlı yiyebildikleri, avratlar için domatesli, sebzeli yemek pişirebildikleri, erkekler için ise çalışarak dinlenebildikleri bir rüyalar ülkesidir de.*”

İş bulabilenler sosyal haklardan yoksundur. Zonguldak’ ta maden işçisi

Halk, aydınların kendilerine yararı dokunmadığını, üstelik yollarını tıkadığını anlatır.

Devlet Hastanesi’nden dinlenme izni için hak ettiği raporu, ancak açıktan para ödeyerek alabilir. Kaza geçiren işçi elinden alınan vekâletnameyle, tazminatını avukata kaptırır.

“*Yeraltı çalışma koşullarında sömürülen maden işçisi, yetmezmiş gibi sanki bu sömürüldüğü, bir de nefes almaya çıktığı yeryüzünde, yeryüzü düzeninin düzenbazlarının madeni olmaktadır.*”

Teknesiyle kendi başına denize açılan, balığını kendi satanlar sigortasız olmalarından yakınır. Gemilerde çalışan balıkçılar alacakları paydan yoksun kalmamak için hastalıklarını gizlemek zorundadır. Kıyılarda balıkçı barınakları yoktur: “*Seçimden seçime kontrol ederler bizi. Biz de hemen*

“Burada doğup da böyle sağlıklı olacağına, keşke şehirde doğsaydı da, zararı yok, cılız olsaydı. Talihi ne yapar yapar çürümekten korurdu onu.”

barınaksızlık derdimizi söyleriz. Ertesi gün ellerinde aletlerle adamlar gelirler, denizi, karayı ölçerler. Bize askerlikteki gibi sorular sorarlar ve bir daha gözükmezler.”

Kaçakçılar, Suriye’den kaçak malları, sırtlarında mayınlı araziden geçirip patronun kamyonuna ulaştırırlar. Sık sık kaza olur, ölümden kurtulabilenler kollarını, bacaklarını yitirirler. Yine de kaçakçılık sürer gider:

“Bizim bu işi yapmaktaki tek suçumuz, fakirliğimizdir. Çok fakiriz biz burada. Karnum doysa, bile bile ölüme niye gideyim? Bu işte bir suçumuz da çoluğumuz çocuğumuzdur. Allah kahretsin bu işi...” diye yakınırlar.

Kıt kanaat geçinebilenler, sağlık yönünden elverişsiz koşullar içindedir. Ancak ayran çorbasıyla beslenebilir-

ler. Sofrada soğan bulmuşlarsa keyif ederler. İçtikleri suyu makine yağıl tenekesiyle kuyudan taşırlar. Yedi nüfuslu yoksul ailenin en küçük oğlu sağlıklı görünür. Babası sevinemez buna:

“Sağlıklı olacağına talihli olsaydı. (...) Burada doğup da böyle sağlıklı olacağına, keşke şehirde doğsaydı da, zararı yok, cılız olsaydı. Talihi ne yapar yapar çürümekten korurdu onu.”

Muş’ta bademcikleri şişen 14 yaşındaki hasta, Devlet Hastanesine götürülür. Başhekim özel muayenehanesinde çocuğa bakar. *“300 lira verirsen, hemen hastaneye gideriz, ameliyatını yaparım.”* der. Köye her

Varto’da yetkililere dilekçesini götüren bir depremedeyle (Eylül 1966)

hafta gitmesi gereken sağlık memuru iki yıl boyunca hiç uğramaz. Adapazarı'nın Koyunağılı köyünden apandisitli hasta, Devlet hastanesinden yönlendirildiği doktor muayenehanesinde 400 lira ödemek zorunda kalır. Ancak oradan aldığı kâğıtla hastaneye yatıp ameliyat olabilir. Hastanedeki koğuş arkadaşlarının tümü, operatörün muayenehanesinde aynı ücreti ödemişlerdir. *"Devlet Hastanesi'nde parasız ameliyat edileceğinizi bilmiyor muydunuz?"* sorusunu, *"Şehrin âdetlerini bilmeyiz ki biz. Bunların âdeti neyse öyle yaptık,"* diye yanıtlarlar.

Kars-Anıköy yolunda,
çobanlık yapan
ilkokul öğrencileriyle

Altmış bin kişiye hizmet vermesi beklenen Kağızman sağlık ocağında yalnızca on yatak vardır. Isınma, yemek ödeneği yoktur. Yaşamsal ilaçlardan bir tanesi bile bulunmaz. Günde 40-50 hastaya bakan doktor, durumu ciddi olanları gidemeyeceklerini bile Erzurum'a, Kars'a göndermek zorundadır.

Durumu özetler: *"Biz burada doktorluk yapmıyoruz ki. Burada bir trajedi yaşıyoruz. Biz de burada yaşanan trajedide, kendimize düşen rolü oynuyoruz."*

Ordu'dan Antep'e, Tekirdağ' dan Silifke'ye kadar küçük çiftçiler tüccardan kredi alarak üretim yapmak zorundadır. Karşılığında ise acımasız bir biçimde faiz ödeyeceklerdir. Sonunda toprağını da kaptıranlar olur.

Bu yüzden bu tefeci-tüccarlardan, "Cuma Müslümanları" diye yakınırlar:

"Cumadan cumaya Müslüman olurlar, ötesi gâvurdurlar hep..."

Düzenedeler halkın insanca, hakça yaşam düzeyine yükseltilemeyişi karşısında tartışmaya bir çağrıdır. Ezen, sömüren bir sınıfın oluşturulmasını eleştirir. Sorunlar konuşulmalı, deşilmeli, çözümleri araştırılmalıdır. Urfa'da köy odasındaki köylünün söyledikleri ise bütün bunlar karşısında geç kalmış uyanışın bir belirtisidir:

"Aç kaldık, fukara kaldık. Bunları da kendi kabahatimiz sandık, hep örtmeye gizlemeye çalıştık. Şimdi ise gözümüz açılmıştır. Durumumuz ne ise, bunu açık açık söylemekte evvela kendi menfaatimiz vardır." •

konurertop@butundunya.com.tr

Fikriye Hanım, Gazi Mustafa Kemal Paşa için bazen bir gerçek bazen bir masaldır. Genellikle masallar hep mutlu sonuçlanır. Ama bu sadece masallarda böyledir. Bir yalnız adam, Çankaya Köşkü'nün o zamanki Ankara'nın bütün güzelliklerini gören balkonundadır. Bir ağustos sabahıdır. Güneş kendine has sükûneti içinde yavaş yavaş doğmaktadır. Bu yalnız adam, derin düşünceler içinde kâğıdı kalemi eline alır. Erkenden kendisini terk edip giden, onarılmaz acılar içinde bırakan, adını unutamadığı bir kadının arkasından yazmaya başlar. Yazdıkları bir şiir değil, bir ağıttır.

*Bir hüznün gibi geldi geçti hayalimden
Şikâyetçi olmadı yorgun başımdan
Bambaşka bir lezzetti sunduğu kahve fincanından/
Kaybolup gitmesi mümkün değil sızlayan vicdanımdan.*

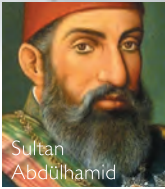

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Evrensel Bakış Açısı
Gürbüz Evren

Ermenilerin Padişah Abdülhamid'e düzenlediği suikast

Sultan Abdülhamid, uyguladığı baskılar ve kurduğu gizli polis örgütüyle çok tepki çeken padişah olarak bilinmektedir. Kızıl Sultan lakabı ile de anılan Abdülhamid, kendisine yönelik hazırlanan ve uygulamaya konulan tek suikasttan kıl payı kurtulmayı başarmıştır.

Söz konusu suikast ise Taşnak-Syan Partili Ermeni Komiteleri tarafından düzenlenen ve tarihte "Bomba Olayı" adı verilen saldırdır. Ermeni ve Türkleri birbirine düşürerek, Osmanlı'nın çöküşünü hızlandırma politikaları güden

dönemin büyük güçleri İngiltere, Fransa ve Rusya tarafından desteklenen komiteler, 1890'daki Erzurum isyanından itibaren birçok bölgede karışıklıklar ve ayaklanmalar çıkarmışlardır.

Abdülhamid'e suikast de,

İstanbul'da çok büyük karışıklıklara yol açacağı, panik havası yaratacağı ve dünya kamuoyunun dikkatini Ermenilerin ayaklanmasına çekeceği düşüncesiyle Taşnaklar tarafından çok uzun süren hazırlıkların ardından düzenlenmişti. Padişahın ölümünün ardından, İstanbul'un birçok önemli noktasına ve yabancı elçiliklere bombalı saldırılar yapmayı planlayan Ermeni suikastçılar, ortaya çıkacak kargaşa ortamı nedeniyle büyük devletlerin Osmanlı yönetimine baskı yapmasını bekliyordu.

Abdülhamid'in cuma namazını kılmak üzere gideceği Yıldız Camisi'nde yapılması planlanan suikast, 3 Ermeni ve 1 Belçikalı terörist tarafından hazırlanmıştı. Bakü'den Simoil Kayın (Mikaelyan) ve onun kızı olarak tanıtılan Robina Kayın ile Rusya'dan Konstantin Kabulyan isimli Emeni-

ler, Ekim 1905'te İstanbul'a gelerek Beyoğlu'nda bir ev kiraladılar. Belçikalı terörist Edward Joris ise gruba daha sonra gelip katıldı. Joris, dikkat çekmemek için Singer fabrikasında memur olarak işe de girmişti.

Teröristler kendilerine yardımcı olacak 15 kişilik bir ekip kurdular. Teröristlerden ikisi, padişahın Cuma Selamlığı adı verilen cuma namazına gidış törenini izlemek için yabancılara ayrılan bölümde birkaç kez yer alarak keşif yaptı. Keşif sırasında teröristler, Padişah Abdülhamid'in, Yıldız Sarayından birkaç yüz metre mesafedeki Yıldız Camisi'nde namaz kıldıktan sonra dışarı çıkıp, caminin dış kapısına ulaşmasının yaklaşık 1 dakika 50 saniye civarında olduğunu hesapladı. Suikastın bu süreye ayarlı bir saatli bomba ile padişahın, caminin dış kapısına ulaştığı sırada yapılmasına karar verildi. Söz konusu bomba

ise bu iş için özel imal edilmiş bir faytona yerleştirilecekti. Teröristler, faytonu imal ettirmek için Nesel Dofer araba fabrikasının bulunduğu Viyana'ya gittiler. Daha sonra bu araç parçalar halinde İstanbul'a getirildi. Sorun çıkmaması için de gümrük memurlarına rüşvet dağıtıldı. Parçalar Şişli'deki bir ahırda monte edilerek, fayton ortaya çıkarıldı. Saldırıda kullanılacak

Yıldız Camisi

Sultan Abdülhamid
Cuma namazına giderken

Söz konusu bomba bu iş için özel imal edilmiş bir faytona yerleştirilecekti.

patlayıcı madde ise gizlenmek üzere terörist gruba yardımcı olan Ermenilerin evlerine dağıtıldı. Seksen kilo patlayıcı ve yaklaşık 25 kilo demir yüklenecek faytona, Paris'ten getirilen saatli bomba düzeneği de yerleştirildi. Faytonu çekecek atlar ise Kel Hasan adlı bir kişiden satın alınmıştı. Fayton daha sonra Yıldız Camisi'nin dış kapısına bırakıldı.

Sultan Abdülhamid'in Yıldız Sarayı'ndan çıkıp ca-

miye gidişi sırasında, yolun her iki tarafında süvariler, piyadeler ve padişahın muhafızları 2 sıra halinde dizilirdi. Devletin önde gelen yöneticileri ve komutanlar da törene katılırdı. Padişah camiye her zaman yanında olan kişilerle girer, namazını da onlarla kılardı.

Suikast için 21 Temmuz 1905 tarihi seçilmişti. Sultan Abdülhamid Cuma namazını kıldıktan sonra

camiden ayrılıp Saltanat Arabasına ilerlerken, karşısına çıkan Şeyhülislam Cemaledin Efendi, padişaha bir konu hakkında kısa süren bir konuşma yaptı.

İşte bu konuşma sırasında büyük bir patlama meydana geldi. Sultanın arabasına

Şeyhülislam
Cemaledin Efendi

Ermeni teröristlerin bir kısmı yurt dışına kaçıyordu

binmeyip Şeyhülislam ile konuşması hayatını kurtarmıştı. Patlama sırasında büyük bir soğukkanlılık gösteren padişah, karşısındaki korkunç manzaraya rağmen arabasını kendisi sürerek olay yerinden ayrıлып Yıldız Sarayına döndü.

Bombalı saldırı sırasında 26 kişi hayatını kaybetti, 58 kişi yaralandı, 20 at telef olurken, 17 araba parçalandı. Ölenler arasında, patlamanın süresini ayarlayan terörist Kristofer Mikaelyan da vardı. Ermeni teröristlerin bir kısmı, bomba yüklü arabanın caminin dış kapısına yerleştirilmesinin ardından yurt dışına kaçıyordu. Bazıları ise olaydan sonra Avrupa'ya gitti. Suikast padişahın ölümü ile sonuçlansaydı, Ermeni teröristler İstanbul'un birçok yerinde bombalı saldırılar düzenleyerek, panik havası yaratmayı planlamışlardı. Ancak bu plandan vazgeçmek zorunda kaldılar.

Suikastın ardından Abdülhamid'in emri ile kurulan soruşturma komisyonu, hemen çalışmaya başladı. Olay yeri yakınlarında bulunan bir lastik parçasını inceleyen savcılık, bunun Türkiye'de hiç görülmediğini ve yurtdışında kullanılan arabalara ait olduğunu saptadı. Ulaşılan diğer parçalardan birinin

üstünde Nesel Dofer yazısı ve numara görülünce, olayın yurt dışı bağlantılı olduğu tespit edildi. Bundan sonrası çorap söküğü gibi geldi. İstanbul dışına çıkamayan Belçikalı terörist Edward Joris yakalanınca, birçok arkadaşının da adını verdi. Tutuklu sanıklardan Hacı Nişan Mimayan, bilgi vermemek için tutuklu olduğu karakolda, tuvaletteki teneke ibrik ile bileklerini keserek intihar etti. Tutuklananlar idam cezasına çarptırıldı. Padişah Abdülhamid daha sonra bu kararları müebbet hapis cezasına çevirdi.

Ülkesinde tanınmış bir anarşist olan Edward Joris'in serbest bırakılması için ise Belçika Hükümeti araya girdi. Belçikalılar, Osmanlı yönetimine tehdit içerikli telgraflar gönderince, iki ülke arasında diplomatik kriz yaşandı.

Osmanlı yönetimi daha sonra Joris hakkında ilginç bir karar verdi. Belçikalı terörist saraya getirilerek, üst düzey yöneticilerle görüştü. Kendisine Avrupa'daki Ermeni komitelerinin faaliyetleri hakkında bilgi toplaması ve padişah için çalışması istendi. Hizmetleri karşılığında ise maaş bağlanması önerildi. Joris de bu öneriyi kabul edince, 500 altın verilerek Avrupa'ya gönderildi. Belçikalı terörist sözüne sadık kalarak Abdülhamid için çalışmıştır.

Bu suikastın yankılarını da bir başka yazıda ele alacağız. ●
gurbuzevren@butundunya.com.tr

Altın Post ve Argo Denizcileri

2

GEÇEN SAYIMIZDA Altın Tüylü Koç'un, sırtında taşıdığı Friksus ile Kolkhis'de son bulan yolculuğunun öyküsünü anlatmıştık. Koç'un Altın Post'u kutsal sunaktaki ağaç dalında, başındaki ejderhanın göz kırpmayan gözetiminde asılı durmayı sürdürürken uzaklarda, Teselya'nın İolkus kentinde taht kavgası patlak vermişti. Friksus'un amcası olan, kentin kurucusu Kretheus'un ölümünden sonra öz oğlu

Aeson tahta geçmeye hazırlanırken üvey oğlu Pelias zorbalıkla tahtı ele geçirmeye çalışıyordu. Pelias Aeson'dan yaşça daha büyüktü. Annesi Tyro saraya gelin geldiğinde yanında getirmişti onu. Tyro daha önce evlenmemişti. Pelias'ın deniz tanrısı Poseidon'un oğlu olduğunu söylemişti. İrmakta yıkanırken Poseidon'un o ırmağın tanrısının kılığına bürünüp büyük bir dalga biçiminde üzerine

kapandığını hatırlıyor, Pelias'ın bu birleşmenin meyvesi olduğuna inanıyordu. Kral Kretheus Tyro'nun sözlerini saygıyla karşılamıştı, çünkü aynı soydan geliyorlardı; akrabaydılar. Aslında Aeson kralla olan kan bağından ötürü tahtın yasal varisiydi, fakat Pelias hem ondan daha yaşlı olduğunu, hem de tanrı soyundan geldiğini, dolayısıyla krallık için daha uygun olduğunu ileri sürerken zorbalığa başvurmaktan da çekinmiyordu.

Sonunda yumuşak başlı Aeson'a boyun eğdirdi ve eşiyle birlikte sarayın bir köşesinde hapis yaşamı sürmesini sağladı. Onu öldürmeyi de düşünmüştü, ama anneleri Tyro'nun hatırına hapisle yetindi; üstelik taht üzerinde hiçbir hak iddia etmeyeceğine ilişkin yemin ettirdi. Öz babasının sarayında hapis yaşamına başlarken Aeson ve

eşi yalnız değildi; bir bebekleri olmuştu, adını Diomedes koydular. Pelias tahtı ele geçirmişti, fakat tedirgindi. Tahtın yasal varisini safdışı etmekle krallığın kan bağı temelinde babadan oğula geçmesi gibi zamanın önemli bir kuralını çiğnediğinin farkındaydı, ama tedirginliğinin asıl nedeni sıkça başvurduğu bilicilerin öngördüğü iki kehanetten ileri geliyordu. İlkinde biliciler ölümünün kralın soyundan gelen bir erkeğin elinden olacağı öngörüsünde bulunmuşlar, ikincisinde de kente gelecek bir yabancıнын onu tahtından indireceği söylenmişti kendisine.

DEDİKLERİNE GÖRE bu yabancı sandaletlerinden birinden yoksun olarak kente ayak basacaktı. Bu öngörülerin verdiği huzursuzluk içinde Pelias her zorbanın yaptığı gibi casuslar tutarak kentte gözetimi sıkılaştırmıştı. Bu gözetim en başta sarayında hapis tuttuğu üvey kardeşi Aeson'a yönelikti kuşkusuz. Onun hizmetçileri arasına da casuslar koyduğundan Aeson'un bir oğlu olduğunu haber almakta gecikmedi. Kral soyundan bir erkek dünyaya gelmişti. Kehaneti boşa çıkarmak için bu erkeği yok etmeliydi. Annesinin hatırına Aeson'u öldürememişti, ama onun oğlunu da sağ bırakacak değildi. Adamlarını gönderip bebeği getirmelerini emretti. Kimseye güvenmeden kendi halletmeliydi bu işi. Fakat adamları Aeson'la eşinin hapis yaşadığı saray odalarına gittiklerinde bebekle değil, bebek için düzenlenen yas töreniyle karşılaştılar. Söylediklerine göre bebek ölü doğmuştu. Pelias daha fazla kurcalamadan ilk kehanetin boşa çıktığına inandırdı kendini. Aslında boşa çıkan Pelias'ın cinayet planı olmuştu.

Aeson olacakları tahmin ederek bebeği sadık bir köleyle kent kırsalına kaçırmış ve eski bir dostunun gözetimine teslim etmişti onu. Bu dost tanrısal varlık kentauros Kheiron (veya Chiron) idi; soylu kahramanların eğitmeni, yarı insan yarı at, bilge Kheiron. Aeson'un kölesi

onun karşısında korkudan titreyen elleriyle bebeği uzatırken olanları anlattıktan sonra cebinden çıkardığı bir yüzüğü de vermiş ve *"Efendim Aeson bu yüzüğü büyüyünce çocuğa vermenizi istedi,"* dedi. *"Günün birinde döndüğünde bununla kendini tanıtması için."*

Kheiron kocaman elleriyle çocuğu bir tüymüş gibi alırken *"Efendine söyle, gönlü rahat olsun,"* dedi, *"çok iyi bakacağım ona."*

KÖLE BEBEĞİN ADININ Diomedes olduğunu söylemişti, ama Kheiron ona İason (veya Jason) adını vermişti bile. Kheiron İason'u Pelion dağındaki mağarasına götürdü; keçi sütüyle, balla ve meyveyle besleyerek büyüttü onu. Ok ve mızrak atmayı, kılıç kullanmayı ve ata binmeyi öğretti; bilgelik sırlarını paylaştı. Bunları daha

önce Asklepios için de yapmıştı, bir kuşak daha sonra kahraman Aşil için de yapacaktı.

İASON ERGENLİĞE eriştiğinde geçmişini anlatıp geleceğini yönlendirecek bilgiler eşliğinde doğduğu kente yolcu etti onu. Güzel bir bahar günü yola çıkan İason İolkus'a giden yolda dağlardan inen kar sularıyla kabarmış bir nehre karşılaştı. Göğüslerine kadar çıkan azgın suyu geçmeğe çalışan insanlar arasında yardım bekleyen, hiç kimsenin el uzatmadığı yaşlı bir kadını sırtına alıp suya girdi. Bu yaşlı kadın bebekliğinden bu yana İason'u kollayan tanrıça Hera'dan başkası değildi.

İason karşı kıyıya ayak bastığında sağ ayağının çıplak olduğunu farketti; sandaleti suya kapılıp gitmişti. Kente girdiğinde bir hareketlilik gören İason kral Pelias'ın bir sunu töreni düzenlediğini öğrenince hemen sunağa yöneldi. Üzerindeki hayvan postundan giysisiyle kalabalığı yararak öne çıkınca Pelias'ın dikkatini çekmekte gecikmedi. Gencin ayaklarından birinin çıplak olduğunu görünce yıllardır unutmaya çalıştığı kehanetin korkusu çöktü Pelias'ın yüreğine. Yanına çağırdı onu; kim olduğunu sordu. İason "*Ben Aeson'un oğluyum,*" dedi korkusuzca. "*Babamdan çaldığın tahtı geri almaya geldim.*"

Pelias bir an askerlerine emir verip genci oracıkta öldürtmeyi düşündü, ama halkın gözü önünde yapamazdı bunu. İason'u gördüğüne sevinmiş gibi yaptı; onuruna bir şölen vereceğini söyleyerek sarayına davet etti onu.

Akşam yeni giysiler içinde şölen salonuna girdiğinde İason'u hoş bir sürpriz bekliyordu. Öldüğünü sandığı babası da oradaydı. Dost görünme kurnazlığıyla Pelias onu da şölene davet etmişti. Yüzüğünü göstermesine gerek kalmadan Aeson tanıdı oğlunu; kucaklaştılar. Bu arada Pelias gergin havayı yumuşatmaya çalışıyordu.

Kadehini kaldırarak "*İsteğini anlayışla karşılıyorum,*" dedi, "*ancak benim de bir dileğim var. Son günlerde Friksus düşlerime giriyor. Koç'un altın postu ait olduğu yere, yani ülkeye geri getirilmediği sürece ruhunun huzura kavuşamayacağını söylüyor. Genç olsaydım bu işi ben yapardım. Senin yapman daha uygun olur. Altın Post'u getirirsen hem soyumuzu onurlandırmış hem de babandan emanet aldığım tahtın yeni sahibi olursun. Yolculuk için muhteşem bir gemi yaptırmaya söz veriyorum.*"

AESON PELİAS'IN amacını anlamıştı. Böylesine zorlu bir yolculuktan İason'un sağ dönemeyeceğinden emindi. Kabul etmemesi için kaş göz işaretleriyle oğlunu uyarmaya çalıştı. Fakat gençliğin serüven tutkusu üstün geldi. Kabul etti İason. Ve böylece antik dünyanın dillere destan yolculuğu için hazırlıklar başladı. Altın tüylü Koç'un havadan yaptığı yolculuğu bu kez denizden yapacak olan İason ve arkadaşlarının öyküsünü gelecek sayımıza bırakıyoruz.

Yazımıza eşlik eden iki resimde İason'u çocukluğu sırasında Kheiron ile birlikte görüyoruz. •

halukerdemol@butundunya.com.tr

Tarihten Damlalar
Mümtaz İdil

Özgürlüğün
Öteki Adı

Puşkin

Belki de Türkiye'deki edebiyatla ilgilenenlerin en az bildiği konulardan biri Puşkin'in şiir dehasıdır. 1799'da doğan şair çağdaş Rus edebiyatının kurucusu olarak anılmakla kalmayıp, despotluğa ve çarlık düzenine karşı verdiği amansız savaşla da özgürlük düşüncesinin yapı taşlarından biri olmuştur.

Puşkin'i Türk okurunun şiirlerinden dolayı tanımamasının en büyük nedeni, çok yalın bir dil kullanmasıdır. Yani bu aşamada, Oktavia Paz'ın "şiir başka dile çevrilemez," savını haklı çıkartacak bir örnekle karşı karşıyayız.

Puşkin'in ele avuca sığmaz kişiliğinin yanı sıra, çok önemli bir özelliği de özgürlük üzerine ürettiği düşüncelerdi.

Doğuştan var olan kişisel özgürlüğünü diğer insanlarla paylaşma isteği Tsarskoye Selo (şimdiki adı Puşkin kentidir) lisesinde başlar. Kendisini özgürlük konusunda ilk etkileyen felsefe öğretmeni A.P. Knutsin'dir. Knutsin, çarın ve saraya yakın

kişilerin yoğun baskısından çekinmeden, her insanın yasalar önünde eşit olduğunu, yasaların insanlar için yapıldığını, yasaların getirdiği zorlamalara çar da dahil herkesin uyması gerektiğini söylüyordu. Felsefe öğretmeni, genç öğrencisi üzerinde yeni bir düşüncenin doğmasına neden olmuştu: **Özgürlük.**

Knutsin halktan yana bir taşra öğretmeniydi, ama yürekliydi. Bir keresinde, Tsarskoye Selo (Çarın köyü anlamına gelir)'yu çarın ziyaretinde yaptığı konuşmada,

Puşkin Çadayeve ile sadece edebiyat üzerine konuşmuyordu. Her ikisinin de, giderek zayıflayan ve ülkeyi yoksulluğa sürükleyen çar yönetiminden şikayeti vardı.

konuşmasını Çar'a değil öğrencilerine dönerek yaptığı için hakkında soruşturma açılmıştı. Puşkin, böyle bir öğretmenin düşüncelerini bilerek ya da bilmeyerek paylaşarak liseden mezun oldu. Ama lisedeyken kendisini etkileyen bir başka olay da Napolyon'un Rusya'ya savaş açmasıydı. Napolyon Puşkin'i hem olumlu hem de olumsuz etkilemiştir. Zekâsına toz kondurmadığı

bu ünlü komutanın kaprislerine binlerce kişinin alet olmasını da kabul edememiştir.

1817 yılında, yani lise son sınıf öğrencisiyken Pyotr Çadayeve ile tanıştı. Çadayeve, Tsarskoye Selo'daki muhafız alayında görevliydi ve kültürlü bir insandı. Puşkin'den 5 yaş büyüktü. Geniş bir felsefe ve edebiyat

bilgisi vardı. Puşkin'e ilk öğretisi, şiirin sadece bir eğlence olmadığı, ciddi çalışma, açık ve sağlam bir anlatımla yazılması gerekliliğiydi. Puşkin Çadayeve ile sadece edebiyat üzerine konuşmuyordu. Her ikisinin de, giderek zayıflayan ve ülkeyi yoksulluğa sürükleyen çar yönetiminden şikayeti vardı, ama Çadayeve bunu Puşkin'e göre daha dingin, daha sakin bir bakış açısıyla yorumluyor, genç şairin düşüncelerinin sağlamlaşmasına neden oluyordu. Puşkin, Çadayeve'ten o kadar çok

etkilenmişti ki, yıllar sonra “Çadayev’in Portresi” başlıklı bir şiir yazdı:

*O, ilahi gücün yüce istemiyle,
Çar buyruğunun zincirleri
arasında doğmuş...*

*Roma’da doğsa Brütüs olurdu,
Atina’da Perikles,*

*Burada ise yalnızca muhafız
subayı, o kadar.*

Bu şiirin ardından, “Çadayev’e” başlıklı bir şiir daha yazdı:

*İnan dostum, bir gün doğacak,
Mutluluğun o büyüğü yıldızı,
Rusya da düşlerinden*

uyanacak,

*Ve totalizmin enkazları üzerine
Bizim adımız yazılacak!*

Puşkin’in çok değişken bir kişiliği, arsızlığı ve tutarsızlığı olduğu hep bilinir ve söylenir. Ama yeteneği konusunda asla bir tartışma yaratılmamıştır. Yazdığı, povestler (uzun öyküler) ve romanlarıyla Rus edebiyatının kilometre taşlarından biri olmuştur, ama asıl onu dünya edebiyatında ön sıralara çıkartan şiirleridir.

Basit bir konuya dayandığı izlenimini veren Yüzbaşının Kızı romanı, aslında Rusya’yı derinden sarsan Pugaçev ayaklanmasının lirik anlatımıdır. Roman sanatının daha emekleme döneminde olduğu sıralarda yazılan bu lirik destan, aynı zamanda roman sanatının bu günlere gelmesinde bir hareket noktasıdır.

Biz yine Puşkin’in gençlik yılları

Çar I. Aleksandr

rına dönelim ve o dönemin Rusya’sından kesitlerle devam edelim:

Çar I. Aleksandr, Napolyon’a karşı, geri çekilme taktiğiyle, büyük bir başarı kazanmıştı ve bunun sarhoşluğu içinde ülkeyi iyi yönetemiyordu. Kendisini Napolyon ordularına karşı, tüm Hıristiyanlık dünyasının koruyucusu olarak görüyordu. 1815 yılında, büyük Avrupa devletleri politikasını Hıristiyanlık ilkelerine bağlı kılmak amacıyla bir kutsal birleşme tasarısı hazırladı. Ama hesap tutmadı. Kutsal birleşme, Avrupa’da halk idaresinin her türlü belirtilerini boğmaya hazır bir birlik haline geldi. Aydın Rus gençliği, kutsal birleşmeye karşı çalışmalarda bulunuyorlardı. Onların umudu, I. Aleksandr’ın Rusya’yı candan seviyor görünmesiydi. Ama Aleksandr, Rusya’yı seviyor, Rusları sevmiyordu. Her şeyden önemlisi

Puşkin'in Ayvazovski tarafından Karadeniz kıyılarında resmedilmiş portresi

de halkını sevmemesiydi. Onun için saygılı, erdemli, duygulu Almanlar Ruslar'dan çok daha üstündü. Alman kentleri, düzenli yaşantısıyla hayranlık uyandırıyor. Yine Aleksandr'a göre, Rus halkı, toplum yaşamı için olgunlaşmamıştı. Özgürlüğü anlayamazdı, özgürlüğü kullanmayı asla bilemezdi, beceremezdi. Eğer Rus halkına biraz ödün verilecek olsa ayaklanmalar başlardı.

Bütün bunları yakından gözleyen, arkadaşlarının da büyük hayranlık duyduğu Puşkin Çar I. Aleksandr'ın baş müşaviri ve bütün bu işlerin "müsebbibi" Arkaçeyev

ile ilgili bir şiir yazdı:
*Bütün Rusya'nın zalimi,
Valilerin celladı,
Sıradan bir kurul öğretmeni
Ama Çar'ın ise kardeşi,
dostu.*

*Kötülük, intikam dolu,
Akılsız, duygusuz, hatta
şerefsiz,*

*Kim bu adam? "Çar'a
dalkavukluk eden?"*

... Sıradan bir asker.

Puşkin artık tamamıyla çara ve onun despot yönetimine karşıydı ve tabii ki ölümüne de o kadar yakındı. Yaşamında en önemli olaylardan biri de Dekabrist (Aralıkçılar) ayaklanmasıdır. Bu konuda önemli kuşuklar var Puşkin hakkında. Dekabristler Çar'a karşı ayaklanıp

da yüzlere varan kayıp verdiklerinde, Puşkin aralarında yoktu. Daha sonra, katılmak istediğini, ama geç kaldığını belirtmiştir. Aslında Puşkin, Dekabristlerin düşüncelerini benimsemiyordu. Ama yine de şunları söylüyordu:

*Özgürlüğü şakımak istiyorum,
Tahtlar üzerine kurulmuş yozluğ
yu yenmek için...*

Bir de Özgürlük şiirine bakalım:

Heyhat! Nereye baksam,

Her yerde kamçı, her yanda

zincir,

Yanında, yasaların saçma sapan maskaralığı,

Güçsüz köleliğin göz yaşları,

Her yanda adaletsizlik egemen,

*Kör inançların bulanık sisi
içinde.*

*Yalnız orada, çarın başı
üzerinde*

*Halkların çekilmez ıstırabı
Orada özgürlüğün sarsılmaz
kutsallığıyla,
Yasaların kenetlenmiş gücüyle,
Orada, onların sağlam
kalkanları.*

tahtınızı

*Yasalar veriyor, tanrı değil,
Siz halktan yücesiniz
Ama unutmayın, yasalar sizden
daha yüce...*

*Ve bugün artık bilin ki, çarlar,
Ne cezalar, ne armağanlar,
Sizin için güvenilir bir duvar.
Önce başınızı siz eğin
Yasaların gölgesi altında,*

*Tahtların sonsuz
bekçisi olacak
Halkların özgüllüğü
ve huzuru...*

Herkesin yazabileceği dizeler bunlar. Ama bunu yazan Puşkin, yazım dili Rusça ve bundan yaklaşık yüz yıl önce...

Puşkin'in şiirlerinin Türkçe'ye çevrildiği zaman ne gibi bir hal aldığını görüyorsunuz. Çeviriler bana ait, sevabıyla günahıyla. Son olarak "Özgürlük" şiirinin çevirisini vereceğim. Aslında daha sırada Esir, Peygamber gibi kısa, Çingeneler ve Yevgeni Onegin gibi uzun şiirleri var. Onlar bir dahaki sefere.

”

Puşkin'in bütün yaşama ilişkin olayları anlamaya ve onu insanlara yansıtmaya karşı inanılmaz bir yeteneği vardı.

Maksim Gorki

Maksim Gorki şöyle diyor Puşkin için: "... halkının tüm duygularının düşüncelerinin sözcüsü olmuştur. Bütün yaşama ilişkin olayları anlamaya ve onu insanlara yansıtmaya karşı inanılmaz bir yeteneği vardı." •

Yargıçlar! Sizin tacınızı ve

mumtazidil@butundunya.com.tr

Kötü bir barış, iyi bir savaştan daha iyidir.

Genellikle bütün büyük yanlışlıkların altında gurur yatar.

Elde edilmesi güç olan her şey genellikle diğer insanlar tarafından kolaylıkla küçümsenir.

Aleksandr Puşkin

Şimdiki Zaman

Can Pulak

Turizm Raydan Çıkıyor!

Üzülerek söylemek zorundayım ki, turizmde başaşağı gidiyoruz. Evet dünyada eski hovardalık, eski zenginlik, eski coşku ve güven pek kalmadı ama, insanlar yine de geziyor. İstatistikler dünyanın değil, Türkiye'nin alarm verdiğini gösteriyor.

Son 10 yılda hata üstüne hata yaptık. Geçmiş 40 yılın başarılı tırmanışını tehlikeye düşürdük. Ülkeyi yönetenler turizm gelirini sevdiler ama, turizme pek sıcak bakmadılar. Hele son iki yılı hiç sormayın, ilgisiz birini Bakanlığın başına getirerek, turizmi iyice sahipsiz bıraktılar.

Turizm çok hassas bir sektördür. Huzur, güven ve istikrar ister. Sadece doğal güzellikler, tarihi zenginlikler, güneş-deniz-orman üçlüsü yetmez. Ülkenin yaşam dokusunu bozmaya

kalktınız mı, çağdaşlıkta patinaj yapmaya başladınız mı, islami model hayaliyle yaşadınız mı, turizmin canına okursunuz. Buna bir de dış politikanızdaki hataları, bölgeyi yangan yerine çeviren tutum ve davranışları, insanlık adına iki milyondan fazla kontrolsüz insanı ülkeye sokmayı da eklerseniz, geldiğimiz acıklı noktayı sürpriz saymayın. Ne yaptıysak biz yaptık. Kurşunu kendi ayağımıza sıktık. Güçlü bir sektörü tehlikenin kucağına attık. Yarım asırlık ve tuğla tuğla üzerine koyarak sabırla yükselttiğimiz Türk turizminin geleceğini şimdi düşünen yok.

Hâlâ havaalanları, hâlâ oteller yapılıyor. Turist yoksa ortalıkta, sayıları giderek azalıyor bunca yatırımı niye yapıyoruz ki?

Efendim Ruslar gelmiyormuş, Avrupa'da para azalmış, dünya ekonomisindeki daralma haliyle bizi de vuruyormuş. Geçin efendiler geçin, bırakın bu mazeretlerin arkasına sığınmayı, bu hikayelerle uyutmayın milleti. İspanya'daki, Fransa ve İtalya'daki, Çek Cumhuriyetindeki tırmanışa ne demeli? Turist oraya gidiyor da, bize niye gelmiyor acaba?

Bunca tecrübeyi, bunca iyi yetişmiş deneyimli bürokrati, bunca turizm reformlarının kazanımlarını tek kalemde sildik attık. Son yıllara kadar, rahmetli Turgut Özal'ın turizm mirasıyla idare eder gibi görüldük. Ama alttan alta, güya çaktırmadan turizmin dibini oymaya devam ettik.

Yok içki yasağıymış, yok mahalle baskısıymış, yok toplum dokusuna saygıymış hikayeleriyle geçirdik günlerimizi. Doğru dürüst bir turizm politikamız yoktu ama, yine de yere düşmemeye, sektörü fazla bunaltmama dikkat ettik. Fakat son iki yılda, dış politikamızdaki inanılmaz yanlış ve hatalar, işin tuzu biberi oldu. Şimdi pirinci ayıklama dönemini yaşıyoruz ama, bu kadrolarla bırakın ayıklamayı, böyle giderse pirincin kendisini bulamayacağız.

Bu satırların yazarı, Turizm Bakanlığının kuruluşunu, gelişmesini yakından izlemiş, Cumhurbaşkanlığında 3 yıldan fazla Turizm ve Çevre Başdanışmanlığı yapmış, turizm reformlarına katkıda bulunmuş, turizm-çevre köprüsünü sağlamlaştırmaya çalışmış bir fanidir. Geriye dönüp 50 yıllık bir geçmişe baktığım-

da, binbir fedakârlıkla yapılan idari altyapının, reformist yaklaşımların, deneyim ve bilgi zenginliğinin büyük ölçüde zarara uğradığını ve özel sektörün azim ve sabrı da olmasa, Türk turizminin ayakta kalmakta zorlanacağını görüyorum.

Turizm Bakanlığı bugün tanınmayacak bir hale geldiği gibi, yaptıklarıyla Türkiye'ye bir kuruluşluk fayda sağlamıyor. Yetişmiş, tecrübeli ve işi bilen bir tek personeli kalmamıştır. O zor yetişen kadroların hepsi, genç yaşlarında kapı önüne konulmuş, bakanlık bilgisiz, konudan habersiz ama siyasi iktidara yakın kimselere teslim edilmiştir. Evet, geçmiş kadroların da çok iyi ve profesyonel olduğu söylenemez ama, hiç değilse bugünkünden çok daha iyi işler yaptıkları ve turizmin tırmanışına uzun yıllar omuz verdikleri inkâr edilemez. Kim ne derse desin Türk turizmi, akıllı Başbakanların ve değerli bürokratların ama atılımcı ve heyecanlı bir özel sektörün elinde yükselmiştir. Bugün geldiğimiz nokta, mevcut kadronun elinde süratli bir düşüşü yaşamaktır.

Peki ne yapmalıyız ki, bu feci gidişi en azından yavaşlatmalı ve raydan çıkan Türk turizmini yine eski ve başarılı rayına sokmalıyız? Bunun için geçmişin tüm deneyimli kadrolarını, tüm resmi-sivil- mesleki kuruluşlarını kapsayan bir "Milli Turizm Konseyini" kurmalı, sorunu enine boyuna tartışmalı ve ortaya çıkacak sonuçları, samimiyetle hayata geçirmeliyiz. Hem de vakit geçirmeden...•
canpulak@butundunya.com.tr

Ön-Türk kültürünün kadınları, yöneticiydi, kutsaldı, anaydı...

Yönetim kadın ile erkek arasında paylaşılmaktaydı.

Kadınların, erkekler kadar sözü geçiyordu. Peki sonra ne oldu?

Kadın sorununu anlamak için kadının tarihin derinliklerinden günümüze dek uzanan seyir defterini çok iyi okumak gerekiyor.

Bu kitap Ön-Türk kültüründen bugüne Türk milletinin eşitlik, özgürlük ve özellikle kadının yeri konusunda geçirdiği evreleri nedenleri, nasılları, çarpıcı örnek ve yanıtlarıyla sorguluyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Sporun Dünyası

Metin Gören

Sihirli Küre Cenneti

Sonunda oldu... Ve sonunda;
futbolumuzun içi dışı, kenarı köşesi,
kapı ağzına dek şöhretlerle doldu.

Afrika'nın iklimsel sıcağından Avrupa'nın para dolu havuzlarına balıklama atlayan Eto'o'nun iddiası sınırlı Antalyaspor'u tercihi, Cahit Sıtkı Tarancı'nın ünlü şiirini anımsattı; *Yaş otuzbeş, yolun yarısı eder.*

Kuşkusuz ederin de bedeli milyon dolarlardı. Ve kuşkusuz; Avrupa'nın ünlü takımlarında tarih yazan oyuncunun, ülkesindeki bankalara göndereceği son transfer parası Antalya'da işlem göreni olacaktı. »

Turizm beldesi kentimizin bu sezon yeniden Süper Lig'de oynayacak takımın sayın başkanı, "Biz Eto'o'yu getirdik, bizden sonraki yönetim inşallah Messi'yi getirir" tümcesi ile kırmızı beyazlı takımın gelecekteki rotasını (!) belirlemiş oluyordu. Eto'o geldi hoş geldi. Oyuncunun kalıcı olacağını düşünüyorum. Şimdilerde sahada, yarınlarda Antalyaspor Teknik Direktörü olarak kenarda. Sihirli Küre Cenneti'nde her türlü olanak vardır.

Bu arada; ezeli rekabetin sınırtanımsız oluşumu, üç büyükler, dört büyükler beş altı deyin fark etmez takımlarımızı amansız bir transfer yarışına soktu. Temmuz ayının pek de sıcak olmayan günlerinde, İstanbul'un ünlü hava limanlarını istila eden taraftar grupları, krampon izleri İspanya'da, İngiltere'de, İtalya, Almanya, Fransa'da silinmeyen şöhretleri törenlerle karşıladı. Nani geldi, Podolski merhaba dedi. Van Persie'nin eli kulağında, benzeniz

bu yazının taslağını kurduğumda. Fenerbahçe Birleşmiş Milletler'in futbol versiyonlu takımı oldu. Genel Sekreter (Teknik Direktör) ise Portekiz'den Vitor Pereira. Ve sarı lacivertli takımda amansız bir forma kapma savaşı start aldı. Hedef lig şampiyonluğu değil kuşkusuz. Daha ötelere Şampiyonlar Ligi'ne ve gidebileceği yere değil...

İstanbul'un Kadıköy ilçesi bayramlıklarını giydi, Fenerbahçe' sinin gövde gösterisine tanklık edebilmek için gün sayıyor. Galatasaray'da hareket Podolski bereketiyle başladı ama, sarı kırmızılı takımın yönetimi şampiyon bir takımın iskeletini bozmamak adına, çekimser mi kaldı bilemiyorum? Ancak; gerçek şu; ezeli rekabetin yapısal özelliğinde ve güç adına dengesinde değişen birşey yok.

Beşiktaş mütevazı çizgisini aşmadı, aşarsa parasal açıdan sınır ihlali yapar düşüncesinde. Siyah beyazlılar, zayıf görülen yerlere pahalı

İstanbul'un ünlü hava limanlarını istila eden taraftar grupları, İspanya'da, İngiltere'de, İtalya, Almanya, Fransa'da silinmeyen şöhretleri törenlerle karşıladı.

olmayan transferlerle işi bitirdi. Trabzonspor yeni futbol resitaline, yeni bir yüzle girmekte ısrarcı. Şota; gol kralı olduğu başarıdan başarıya koştuğu takımına bu kez, teknik sorumlu olarak hizmet vermek istiyor. Bursaspor Ertuğrul Sağlam'la düşleri gerçekleştirmek hedefinde. Anadolu takımları, kılı kırk yarmak ve ligde tutanabilmeyi planlamış. Tüm takımlarımıza başarılar diliyoruz.

Ancak; benim belirtmek istediğim bunlar değil. Türk Futbolu'nun geleceğine yönelik düşüncelerim. Futbol Federasyonu kurullarının, yabancı oyuncu konusundaki sayısal hovardalığı, parası olan geniş taraftar kitlelerine sahip takımların ekmeğine yağ sürmüş olabilir. Ama; bir lig oluşumunda; takımların denge unsuru kaybolursa ve fark kapanmayacak dek açılırsa; o uğraşın keyfi üç dört takımın taraftar sevinciyle sınırlı kalır.

Bunun Avrupa liglerinde örnekleri vardır. Ne var ki; o liglerde yerli oyuncu kalitesi, bizim ülkemiz oyuncularının çok yükseğinde seyeder. Örneğin; İngiltere Premier Ligi'nin denge unsuru zaman zaman kaybolursa bile, güç yapısı asla bozulmaz. Endişemin birinci bölümü böyle...

Devam ediyorum; Sihirli Küre Cenneti'ne hoş geldiniz. Dünyada bir eşi olmayan taraftarlarınızın önünde yapacağınız her futbol işlemi, sınırı olmayan ve güzellikleri dillere destan şovlarla karşılık görür. Ve sizler, "Ahhh keşke daha önce gelseydim, bu para cennetine !!!" tümcesini kurmayı düşündüğünüzde, sizi tribünlerin ücre köşelerinden, ya da bir kafeden izleyen, yetenekleri gelişmeye açık bizim çocuklarımızın gözyaşları avuçlarını ıslatır.

Siz bunun asla ayırında olamazsınız. •

metingoren@butundunya.com.tr

DERVİŞ KAŞIKLARI

Ermişlerden birine sormuşlar; "Sevginin sadece sözünü edenlerle, onu yaşayanlar arasında ne fark vardır?"

"Göstereyim" demiş ermiş. Önce sevgiyi dilden gönüle indirememiş olanlara bir sofraya hazırlamış. Çorbalar ve derviş kaşıkları denilen bir metre boyunda kaşıklar gelmiş.

Ermiş; "Bu kaşıkların ucundan tutup öyle yiyeceksiniz" diye bir şart koymuş. Kaşıklar uzun geldiğinden davetliler bir türlü götürmemişler ağızlarına. Sonunda, aç kalkmışlar sofradan.

"Şimdi..." demiş ermiş, "Sevgiyi gerçekten bilenleri çağırırım yemeğe."

Yüzleri aydınlık, gözleri sevgi ile gülümseyen, gelmiş sofraya bu kez. "Buyrun" deyince her biri uzun boylu kaşığını çorbaya daldırıp, karşısındaki kardeşine uzatarak içmişler çorbalarını. Böylece her biri diğerini doyummuş ve şükrederek kalkmışlar sofradan.

"İşte" demiş ermiş, "Her kim ki hayat sofrasında yalnız kendini görür ve doymayı düşünürse o aç kalacaktır. Ve kim kardeşini düşünür de doyurursa o da kardeşi tarafından doyurulacaktır. Şunu da unutmayın. Hayat pazarında alan değil, veren kazançlıdır her zaman..."

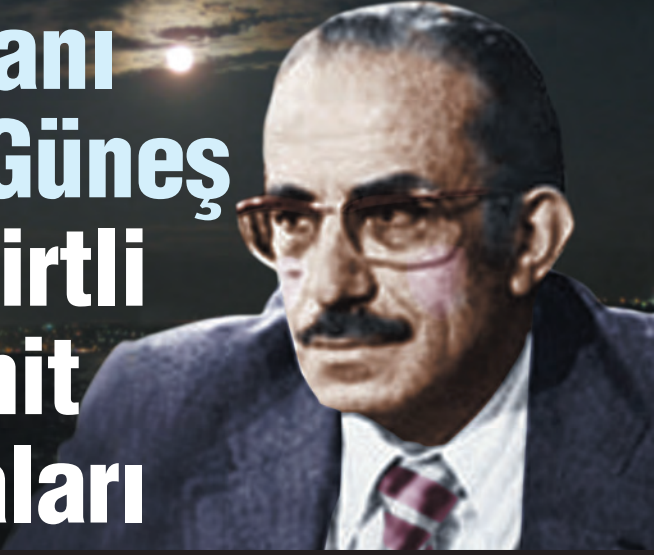
Dilbilimci annesini Milas Musevi Mezarlığı'nda son yolculuğuna uğurlayan Kamil'in hayatı, hiç tanımadığı Harranlı bir adamın, evini satın almak istemesiyle alt üst olur. Milas yakınlarında cesedi bulunan adamın konuştuğu son kişi Kamil'dir ve o daha annesinin yasını tutarken kendini bir anda cinayet zanlısı olarak nezarete bulur. Şartlı salıverilmesinin ardından gerçeğin peşine düşen Kamil'in yolu, bilgisayarının önüne döktüğü şifreleri çözdükçe binlerce yıl önce insanoğlunun dönüşüm hikâyesinin yazıldığı Göbekli Tepe'ye çıkar.

Peki Göbekli Tepe neresidir? Anadolu'nun en derin ve kadim sırlarının fısıldandığı, gizemli inançlarla tek tanrılı dinlerin harmanlandığı, ehil olmayanlara kapalı olan sırların saklandığı ve insanlık tarihinin baştan yazıldığı bir mabet... Ve tüm bunları koruyan dilsiz muhafızın sırrına ancak hikmet sahiplerinin vakıf olabildiği, zaman ve mekândan azade bir uğrak yeri....

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Dışışleri Bakanı Turan Güneş ve Siirtli Şehit Babaları

Birinci bölümü 21 Temmuz 1974 ve ikinci bölümü 14 Ağustos 1974 tarihinde yapılan “Kıbrıs Barış Harekati”nin 41’inci yıldönümü nedeniyle Mete Akyol, dönemin Dışışleri Bakanı Turan Güneş’in “çok özel bir anı”sını anlatıyor...

Yazan: METE AKYOL

Bir dost sofrasında konuşulan, duyulan, görülen her şey, o sofrada kullanılan çatal kaşık gibi, tabak bardak gibi, o sofranın malıdır. Sofradan kalkılırken, onlar da orada, söylendikleri, duyuldukları, görüldükleri yerde bırakılmak zorundadır. Yaşam boyu özenle koruduğum bu uygarlık ilkesini ilk kez o gece bozmak istiyordum ama bunun yalnızca istemekle olamayacağını, ayrıca izin almam gerektiği-

ni de biliyordum. O gece eski Dışışleri Bakanı **Prof. Dr. Turan Güneş**’i, İstanbul’da konuk olarak kaldığı akraba evine götürürken, onun biraz önce dost sofrasında anlattıklarını bir gün yazabilmem için, iznini istedim... Turan Güneş, bu günü o geceden gördü ve galiba da o nedenle “koşullu” olarak verdi iznini:

“Zamanın uygun, mekânın uygun olduğuna inandığın yerde ve zamanda yayımlayabilirsin” dedi.

Sonra birden aklına geldi, eksik kalan bir koşulu da ekledi: “*Tabii sadece mekânın ve zamanın uygunluğu yetmez*” dedi. “*Çevrene şöyle bir göz atarsın... O uygun mekânda ve o uygun zamanda, şayet çevrendekiler de, karşındakiler de uygun iseler, işte o zaman nakledebilirsin bütün bunları. Anlaştık mı?*”

Ellerim direksiyonda olmasaydı, kollarım boynunda olurdu:

“*Anlaştık Hocam*” dedim. “*Söz.*”

Cumhuriyet gazetesi başyazarı Nadir Nadi'nin çağrılısı olarak gitmiştik o akşam Boğaz'daki Façyo Lokantası'na. Sofradaki yedi, sekiz çağrılı arasında eski Dışişleri Bakanı Turan Güneş ve onla arasında yılların soğutamadığı “eski dost sıcaklığı” bulunan Çetin Altan da vardı. İki eski dost Turan Güneş ve Çetin Altan, bir yandan özlem giderirlerken, bir yandan da birbirlerinin bilgi, deneyim ve zekâ “irtifa”sının ikliminde buluşmalarının karşılıklı tadını çıkıyorlardı. Nüktelerden, anılardan ve sevdikleri şairlerin mısralarından yaptıkları tenis toplarını birbirlerine atıyorlar, tutuyorlar ve... Ancak böylesi bir iklimde kendiliğinden oluşan bu özlenilesi iletişim ve karşılıklı anlayış ortamında ikisi de, salise salise yaşadıkları saniyelerini, saniye saniye yaşadıkları dakikalarını ve dakika dakika yaşadıkları saatlerini, bize de yaşıyorlardı. Dost soframızın kutupyıldızı, çağrı sahibi Nadir Nadi'ydi. Sofrada önce o yerini almış, biz ise yerlerimizi, ona göre saptamıştık. Yemekte ne yediğimizin, ne

Façyo'nun deneyimli

garsonları için bile “kolay kolay bulunmaz, bulunduğunda ise tadından yenilmez” bir geceydi o gece.

içtiğimizin, hiçbirimiz ayırında değildik. Çünkü ana menü, Turan Güneş ile Çetin Altan'dı. İkisi-nin, Galatasaray Lisesi'nden ayrıca öğretmenleri olan Nadir Nadi ise, iki öğrencisinin birbirlerine takılmalarına fren yapması gerektiği anlarda bu özelliğini de kullanmak zorunda kalıyordu. Bu ana menülerden birine kimi zaman bir-iki tutam tuz ekiyor, kimi zaman ise ötekine bir-iki tutam biber serpiyor ve ana menülerin tadını her zaman aynı düzeyde tutmaya çalışıyordu. Façyo'nun deneyimli garsonları için bile “kolay kolay bulunmaz, bulunduğunda ise tadından yenilmez” bir geceydi o gece. Öteki masalardaki servisi galiba o nedenle komilere bırakmışlardı ve bizim masamızdan taşan lezzetten kendileri de paylarını alabilmek için, iki-üç adım ötemizde kocaman bir yarım daire oluşturmuşlardı.

Prof. Dr. Turan Güneş, Dışişleri Bakanı olduğu günlerde başından geçen kimi ilginç, kimi gülünç gözlemlerini ve anılarını kendine özgü o coşkulu, heyecanlı canlılığı içinde anlatırken bir ara bir şeyler oldu,

birden duruverdi. Yüzündeki coşkulu ve güleç ifade kaşla göz arasında yok oldu, onun yerini yüzünde donuk bir hüznün aldı. Bir süre o donukluğu ve o hüznü ile baş başa kaldı, sonra diktiği belirli, belirsiz bir noktadan gözlerini ayırmadan, ağır ağır konuşmaya başladı:

“Hani zaman olur, insan öylesine utanır, öylesine utanır da, içinden ‘Yer yarılrsa da yedi kat dibine girsem’ diye geçirir ya” dedi. *“İşte Bakanlığım sırasında başımdan böyle bir olay geçti, onu anlatayım size...”*

Çetin Altan, masanın iki dakika sonrasını şimdiden gördü ve Turan Güneş’in yüzüne oturan hüznün, iki dakika sonra tüm masayı kaplamasını önleyebilmek için, bir latife yaptı. Turan Güneş elini kaldırarak susturdu Çetin Altan’ı: *“Allahaşkına şakayı bırakalım bir süre için”* dedi. *“Gerçekten çok ciddi bir olay anlatacağım. Hayatım boyunca bir kez utanmışımdır. O anımı anlatacağım.”*

Turan Güneş bunları söyledikten sonra sandalyesini geri çekti, ayağa kalktı ve kendisini utandıran anısındaki kişilerin el, kol ve beden hareketlerini taklit ederek, anlatmaya başladı:

“Bizim Kıbrıs Barış Harekâtı’nın üzerinden tam bir yıl geçmişti” dedi. *“Ramazan Bayramı ya önüne ya sonuna hafta sonunu da eklemiş,*

ortaya bir haftalık tatil çıkmıştı.”

O yıl Turan Güneş de bayram tatilini ailesi ve yakınlarıyla birlikte Kıbrıs’ta geçirmek istemiş, Mersin-Magosa seferi yapan Truva vapuruyla Magosa’ya gitmiş. *“Truva vapuru, bayram tatilini geçirmek için Kıbrıs’a gidenlerle tıklım tıklım doluydu”* dedi. *“O yıllarda Kıbrıs’a giden turistlerin çoğunun aklı fikri, yok teflon tava, yok çelik tencere, yok manyetolu çakmak gibi, Türkiye’de bulunmayan eşyalar satın almaktı... O yılları hep biliriz... Bayram tatili nedeniyle, şimdi Truva vapuruyla Kıbrıs’a birlikte gittiğimiz turistlerin çoğuna yakın bölümü de hiç kuşkunuz olmasın, bavul turizmi amacıyla gidiyordu Kıbrıs’a.”*

Turan Güneş, vapurun salonundaki turistlere bakıp bakıp, *“Bunların yüzde doksanı, kap-kaçak satın almak için gidiyorlar”* diye aklından geçirirken, vapurun bir görevlisi yaklaşmış yanına: *“Sayın Bakanım, şurada Siirtli olduklarını söyleyen iki kişi, sizle görüşmek istiyor”* demiş. *“Kabul*

Truva vapuru

ederseniz ve izin verirsiniz, kendilerine bildireceğim.”

Turan Güneş, bu iki kişinin kendisiyle hangi konuda görüşmek istediklerini öğrenmek istemiş. “Sorun, öğrenin” demiş görevliye. “Ne konuda görüşmek istiyorlarmış benle.”

Görevli gitmiş ve Dışişleri Bakanı’yla hangi konuda görüşmek istediklerini sormuş, Siirtli iki kişiye. Sonra da gelmiş, onların sözlerini Turan Güneş’e nakletmiş: “Her ikisi de şehit babasıymış, Sayın Bakanım” demiş. “Barış Harekâtı sırasında ikisinin de oğulları şehit olmuş. Şimdi Kıbrıs’a, çocuklarının mezarlarını ziyarette gidiyorlarmış.”

Turan Güneş, o gün, o an vapurda duyumsadıklarını, o gece sofrada bize şöyle anlattı: “Hani ‘Başımdan aşağı kaynar sular döküldü’ deriz ya...” dedi. “İşte o an benim de başımdan aşağı kaynar sular döküldü. Hatta, ondan da beter oldum... Sanki başımdan aşağı kaynar sular döküldü değil de, biri aldı kafamı, kaynar sularla fokurdayan bir kazana soktu soktu, çıkardı, soktu soktu çıkardı... Alümin kenarlarında, şakaklarımın hizasında önce boncuk boncuk ter tanecikleri oluştu... Sonra da o ter tanecikleri, bir anda ter derecikleri oluverdi, yüzümden aşağı inmeye başladı. Alev alev oldu yüzüm, gözüm, her yanım...”

Görevliye, şehit babası iki Siirtliyi derhal getirmesini söylemiş. Onlar gelene dek içinden kendi kendisiyle konuştuklarını da açıkladı:

“Adamlardan kaçmak mümkün

olsa kaçacağım ama vapurdayız... İnsan nereye kaçabilir ki vapurda?..” dedi. “Çaresiz konuşacağız, görüşeceğiz... Ve ne konuşacağımızı, ne görüşeceğimizi de, sanki görüşmeye başlamışız gibi biliyordum.”

Turan Güneş’in o an kafasının içinde beliren “hayali görüşme” ye göre şehit babası iki Siirtli yurttaş gelip diyeceklermiş ki:

“Ey Turan Güneş efendi... Sizin Bakan olduğunuz, hem de Dışişleri Bakanı olduğunuz hükümet, Kıbrıs’ın ve Kıbrıslı Türklerin kurtulmaları için geçen yıl bir Barış Harekâtı başlatmıştır. Bu harekâta, o sıralarda vatani görevlerini yapmakta olan bizim oğullarımız da katılmışlardır ve vatan uğrunda, millet uğrunda kutsal görevlerini yaparlarken şehit olmuşlardır. Biz şimdi, iki şehit babası olarak, bayramda şehit oğullarımızın mezarlarını ziyaret etmek için Kıbrıs’a gidiyoruz. Peki, ya bu vapurdaki herkes niye gidiyor Kıbrıs’a?.. Biliyorsunuz niye gittiklerini tabii, Sayın Bakanım... Hemen hepsi de teflon tava, çelik tencere almaya, üst baş almaya, el radyosu almaya, teyp almaya gidiyor... Şimdi soruyoruz size, Sayın Bakanım... ‘Bu bir vapur dolusu insan Kıbrıs’a rahatça gidip, buradan kap kaçak alsın, naylon gömlek alsın, teyp alsın diye mi şehit oldu evlatlarımız?..’”

Turan Güneş, kafasının içinde yarattığı bu hayali görüşmeyi, yarattığı biçimiyle anlattıktan sonra, iki şehit babasının bu son sorusuna verebilecek bir yanıt bulamadığını da söyledi.

“Rezil olacağım adamların karşısında”

diye düşünürken birden, şehit babası Siirtli iki yurttaşımızı karşısında bulmuş. “Kendilerini karşılamak ve ikisine de ‘Hoş geldiniz’ demek için ayağa kalkıyordum ki...”

İki babanın ikisi de bir anda üzerine atılmışlar ve birbirleriyle yarış edercesine bir davranışla, Turan Güneş’in ellerini kapmışlar, öpüp öpüp alınlarına götürmeye başlamışlar. Bir yandan da şöyle diyorlarmış: “Allah sizden razı olsun olsun, Sayın Bakanım... Sayenizde evlatlarımız şehit olmuştur... Allah sizden razı olsun... Allah ne muradınız varsa versin... Evlatlarımız sizin sayenizde şehit olmuştur... Allah tuttuğunuzu altın etsin...”

Turan Güneş bu anısını anlatırken, yalnızca bizim dost masasında değil, tüm Façyo’da sinek uçsaydı, inanın, kanatlarının sesi duyulurdu. Turan Güneş yerine oturdu, o da bir süre bizle birlikte lokantadaki ve masamızdaki tüm sessizliği dinledi, tüm donukluğu seyretti. Anısını anlatmadan önce “açıcı anahtar” olarak söylediği bir sözü, anısını anlattıktan sonra bu kez, “kilitleyici anahtar” olarak yineledi: “Hayatımda bir kez utanç duymuşumdur” dedi. “O da, işte o iki şehidimizin babaları karşısında o gün duyduğum utançtır...”

Çatallar, bıçaklar, tabaklar ve bardaklar gibi, o masanın malı olan tüm duyduklarımızı ve gördüklerimizi de o gece dost masasının üstünde bıraktık, lokantanın kapısından çıktık. Otomobillerimize dağılmadan önce, davet sahibimiz Nadir Nadi tümümüzü tek tek koklayarak öptü, elleri-

“Hayatımda bir kez utanç duymuşumdur” dedi.

mizi uzun uzun sıktı, yüzlerimize uzun uzun baktı, bir garip duyguyla ayrıldı bizden. Prof. Dr. Turan Güneş benim otomobilime bindi, Etiler’de konuk kaldığı bir akrabasının evine götürmemi istedi kendisini.

“Bu gece anlattığınız o son anınızı yayımlamama izin verir misiniz, Sayın Hocam?” dedim. Bu günü o gecedan gördü ve galiba da o nedenle “koşullu” olarak verdi iznini:

“Zamanın uygun, mekânın uygun olduğuna inandığın yerde ve zamanda yayımlayabilirsin” dedi. Sonra birden aklına geldi, eksik kalan bir koşulu da ekledi: “Tabii sadece mekânın ve zamanın uygunluğu yetmez” dedi.

“Çevrene şöyle bir göz atarsın... O uygun mekânda ve o uygun zamanda, şayet çevrendekiler de, karşındakiler de uygun iseler, işte o zaman nakledebilirsin bütün bunları. Anlaştık mı?”

“Anlaştık Hocam” dedim. “Söz.”

O gün ondan orada aldığım izni, bugün burada kullanıyorum; o gün ona orada verdiğim sözü, bugün burada yerine getiriyorum ama... Zamanın da, mekânın da böyle bir anının anlatılmasına uygun olup olmadığına da... Hatta çevremdekilerin ve karşımdakilerin böyle bir anıyı dinlemeye uygun olup olmadıklarına da, kendim bir türlü emin olamıyorum... •

GÖRMİYEN BİR İZMİRLİ’NİN BELEDİYEDEN İSTEĞİ VAR

Yazan: SALİH ARIKAN

Her gün yollardayız. Görmeyen biri olarak kendimizi geliştirerek hayatımıza yeni renkler katmaya çalışıyoruz. Ancak bizim hızımıza kent yaşamı ayak uyduramıyor. Otobüs durağına geliyoruz. “*Falanca otobüs gelince bana haber verir misiniz?*” diyoruz. O da ne? Benim sorduğum kişinin otobüsü gelmiş ve kendisi de çoktan gitmiş. Belki benim otobüsüm de geldi; ancak adam gidince biz de buralarda kalakaldık.

Neyse zar zor yine birilerine soruyoruz ve otobüse biniyoruz. O da ne? Yeni bir sürpriz.

Bir ara otobüsün nereye geldiğini söyleyen bir sistem vardı. Şimdi İzmir’de nereye geleceğimizi nereye geldiğimizi bildiren sesli uyarı sistemi benim bindiğim bütün otobüslerde çalışmıyor. Bu sistem görmeyenler, şehre yeni gelmişler, okuma yazma

bilmeyenler için çok güzel bir sistemdi. Artık İzmir’de bir çok otobüsde bu sistem çalışmıyor.

Neyse bindik otobüse. Şoföre “*Kaptanım falanca durağa gelince bana haber verir misiniz?*” diyorum.

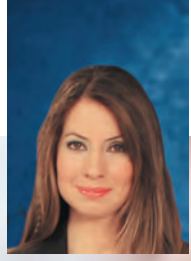
Kaptan sağolsun, “*Tabii abi, veririm*” diyor. Adam bir çok yolcuyla uğraşırken “*Eyvah abi senin durağı geçmişiz*” diyor. Neyse beni ilk otobüse bindiriyor. Bu ve buna benzer bir çok olayı yaşıyoruz.

Birgün “*Falanca caminin önünde ineceğim*” demiştim. Yolcular da beni ilk gördükleri caminin önünde indirmeye kalkmışlardı. Neyse ben caminin adını sordum da yeni bir yol macerasından kurtuldum.

“**Engelsiz İzmir**” diye yola çıkan Belediyemiz, biz görmeyenlerin bu otobüslerdeki sesli uyarı sistemini çözeceğine inanıyoruz.

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Beyin Dalgaları TV Kumandası Oluyor

zorlanan engelli kişilere yardımcı olabileceği belirtildi.

BBC yayın kuruluşu, bir teknoloji firması ile ortaklaşa bir proje üretti: Beyin dalgalarıyla çalışan bir televizyon kumandası. Başa takılan kulaklık benzeri bu cihazla, ilk denemelere katılan kişiler, başta uzaktan kumandanın uygulamasını yönetmekte zorlandılar; ancak zamanla hepsi de bu uygulamayı çalıştırıp istedikleri programı izleyebildi. Bu teknolojinin, televizyon kumandası kullanmakta

2 Burka Giymek Yasak

Çad'ın başkenti N'Djamena'da meydana gelen intihar saldırılarının ardından hükümet, burka yasağı getirdi. Yapılan açıklamada, terör örgütlerinin, yüzleri kapalı olduğu için tespit edilmeleri daha zor olan kadın intihar bombacılarını kullandıkları belirtildi. Bundan böyle kamuya açık alanlarda burka kullanımını yasakladıklarını

duyuran Başbakan, bu açıklamayı ülkenin önde gelen dini liderleriyle görüşmesinin ardından yaptı.

3 Çatışmaların Maliyeti Yüksek

Dünyadaki çatışmaların geçen yıl küresel ekonominin yüzde 13'üne (14,3 trilyon ABD Doları) mal olduğu hesaplandı. Avustralya merkezli Ekonomi ve Barış Enstitüsü'nün (IEP) araştırmasına göre bu rakam, Brezilya, Kanada, Fransa, Almanya, İspanya ve İngiltere ekonomilerinin toplamına eşit. Bu sonuca göre, dünyadaki şiddet olaylarının yüzde 10 azalması durumunda, dünya ekonomisi için 1,43 trilyon Dolar kaynak yaratılabilecek.

4 Siyahi Taklidi İstifayı Getirdi

ABD'de "siyah taklidi" yaptığı haberleri üzerine görevinden istifa eden Rachel Dolezal adlı kadın, istifa mektubunda "ırkçılıkla mücadeleye devam edeceğini" söyledi. Dolezal, Afrika kökenli Amerikalıların haklarını korumayı amaçlayan, ırkçılıkla mücadele örgütü NAACP'nin başkanıydı. Yıllarca

kendini siyah ırk mensubu olarak tanıtan Dolezal'ın "beyaz olarak doğduğu" haberleri basında yer almış, kimliğini ve ten rengini gizlediği belirtilmişti.

5 Everest Dağı 3 cm Uzadı

Dünyanın en yüksek dağı olan Everest'in, Nisan 2015'de Nepal'de binlerce kişinin hayatına mal olan depremin ardından 3 santimetre uzadığı belirtildi. Depremden önce Everest'in her yıl 4 cm kuzeydoğuya kaydığını, son 10 yılda ise toplam 40 cm meyil oluştuğunu ifade eden Çin Harita Müdürlüğü, 7,8 şiddetindeki depremlerle bu kaymanın ters döndüğünü ve dağın da uzadığını açıkladı.

6 Dondurulmuş Hücrelerle Çocuk Sahibi Oldu

Belçika'da bir kadın, henüz çocukken alınıp dondurulan yumurtalık hücreleri sayesinde çocuk sahibi olan ilk kişi oldu. 27 yaşındaki kadının yumurtalıkları, orak hücreli anemi için göreceği

ağır tedavi nedeniyle 13 yaşındayken alınmıştı. Yıllar sonra hasta, çocuk sahibi olmak isteyince, dondurulan yumurtalık hücrelerinden bir kısmı yumurtalığa yerleştirildi. Kadının bu işlemde beş ay sonra adet görmeye başladığı ve doğal yoldan gebe kaldığı öğrenildi.

henüz bilinmeyen yeni banknotlar, 2020 yılında piyasaya sürülecek. "Demokrasi bayraktarı" bir kadının portresinin yer almasını arzulayan bakanlık, önümüzdeki aylarda halkın görüşünü alacak. ABD'de, 1920'de Anayasa'da yapılan değişiklikle kadınlara seçme hakkı verilmişti.

8 | 2015 Yenilenebilir Enerji Raporu

2015 yılı için yayınlanan Yenilenebilir Enerji Global Durum Raporu'na göre, son yıllarda dünya çapında enerji tüketimi ortalama yüzde 1,5 artış gösterdi. Buna karşın karbondioksit emisyonu oranı, 2013'ten bu yana sabit kaldı. 21'inci Yüzyıl İçin Yenilenebilir Enerji Politikaları Ağı (REN21)'nin hazırladığı rapor, günümüzde dünya çapındaki enerji ihtiyacının yaklaşık yüzde 19'unun yenilenebilir enerjiyle karşılandığını ortaya koyuyor.

7 | ABD Dolarında Kadın Resmi

ABD Hazine Bakanlığı, yeniden tasarlanacak 10 ABD Dolarlarının üstünde ilk kez bir kadın portresine yer verileceğini açıkladı. Üzerinde hangi kadının portresinin olacağı

9 | Akıllı Bikini

Akıllı bikini, üstüne yerleştirilen bir cihaz aracılığıyla vücuda yönelen

güneş ışınlarını ölçüyor. Bu ışınların derecesi, akıllı telefon veya tablet bilgisayara iletiliyor. Kullanıcıya ait önceden kaydedilmiş deri tipine göre, vücut aşırı derecede güneş ışını depoladığında bir sinyal ile güneş kremi sürmesi konusunda kişi uyarılıyor. Ürünü geliştiren firma, bu yıl sadece bikini üzerinde çalıştıklarını, önümüzdeki yıl erkek ve çocuk mayolarına yöneleceklerini açıkladı.

10 Selfie Çubuğu Yasaklandı

Disney şirketi, eğlence parklarında selfie çubuğunu güvenlik gerekçesiyle yasakladı. Yasak gelecek hafta

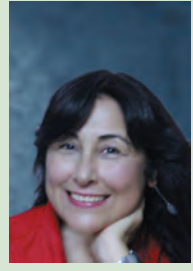
ABD'deki Disney parklarında uygulanmaya başlanacak. Bunu, Paris ve Hong Kong parkları izleyecek. Disney sözcüsü, çubukların hem ziyaretçiler hem de park çalışanları için tehlike oluşturmasından kaygı duyulduğunu açıkladı. Çubukların fotoğraf çekmek için uzatıldığında insanlara çarpıp yaralanmalara yol açabileceği düşünülüyor.

İstasyon Şefi Kedi

Sekiz yıl önce Japonya'nın batısındaki Kishi tren istasyonuna "şef" olarak atanan kedinin ölümü, sevenlerini yasa boğdu. Tama, istasyon şefi şapkası ve peleriniyle, her gün yolcuları karşılıyor ve uğurluyordu. Wakayama Elektrikli Demiryolu Şirketi'nin Başkanı, bölgeye turist çekerek 9 milyon dolar katkıda bulunduğu ve şirketi batmaktan kurtardığı için Tama'ya teşekkür etti. Japonya'da Şinto dininin tanrıları arasında hayvanlar da bulunuyor.

sezinsan@butundunya.com.tr

ÖZ Çekim mi, Yaşam mı?

“Yemekler harika görünüyor.” diyerek tabağıma bir şeyler koymak için uzandığımda bir el telaşla elimi tutuyor.

“AMAN, DUR” DİYOR. “Ne yapıyorsun? Yemeklerin görünümü bozulmadan önce bir ‘özçekim’ yapalım, paylaşalım sosyal medyada.”

Masanın başında az önce ciddi ciddi konuşanlar bir anda en şirin, en mutlu pozlarını takınarak bir çubukla yukarıdan çekim yapan kameraya gülümsüyor. Sanki eş dost ne yediğimizi görmezse yemeğin tadı tuzu kaçacak. Çekim bittikten sonra gülücükler yine rafa kaldırılıyor, tabaklar hızla boşalıyor. Şöyle bir

bakıyorum kimler, neler paylaşmış diye. Yenilenler, içilenler, gezilenler, görülenler, tüm bu özçekimlere bakılırsa sanırsınız her yer güllük, gülistanlık! Sanki herkes ne kadar mutlu olduğunu kanıtlamaya çalışıyor birbirine ve belki kendisine de.

Denizde, havada, karada, okulda, yemekte, salonda derken yatak odalarına dek girdi kameralar.

“Özçekim” ne denli uygun bir sözcük olmuş aslında! Olduğumuzdan çok olmak istediğimiz kişiyi, egomuzu, özümüzü sergiliyoruz bir anlamda. Bakalım son paylaşımım kaç beğeni alacak?

ARTIK PAYLAŞILAN fotoğraflara bakarken çekim yapanların seslerini de duyar gibiyim.

“Şöyle sarıl bana da bir özçekim yapalım sevgilim!”

Sevgilinin yanağına konan öpücük, ama sevgilinin gözü kamerada, eli havada. Gerçekten sevginin fotoğrafı mıdır bu? Sevmek duyumsamak değil midir? Sevgiliye

sarıldığın an dünyanın durduğu an değil midir?

Fotoğraflara bakarken “Ben onu öperken, o elini havaya kaldırmış, sosyal medyada paylaşacağı fotoğrafı düşünen sevgiliyi o dakika terk ederdim.” diye düşünmeden edemiyorum.

Bir yanda abartılı makyajları, giyimleri, bakışlarıyla kişiliğini değil, dişiliğini ön plana çıkaran, ucuz gençlik dizileriyle beyinleri yıkanmış, yaşlarından on yaş büyük gösteren genç kızlar, ellerinde sigaraları, içki-

leri, tek kaş havada haşin erkek bakışlarıyla poz veren delikanlılar, öte yanda kulaktan dolma bilgilerle, birikimi olmadan, orta yerde küfürlerle, hakaretlerle memleketi kurtardığını sananlar. Aynı evin içinde sosyal medya aracılığıyla mesajlaşan, iletişim (!)

kuranlar...

Evde perdelerimizi neden kapatıyoruz ki? Birinin bizi gözetlemesine gerek yok, kendi isteğimizle özel anlarımızı neredeyse tüm ayrıntılarıyla savuruyoruz dört bir yana.

HAYDİ İTİRAF EDELİM. Yeni biriyle tanışıldığı zaman ilk yapılan şey sosyal medya hesabına bakmak. Avrupalı öğrencilerimin anlattıklarına ve insan kaynakları ile ilgili okuduğum yayınlara bakılırsa günümüzde işverenler, iş başvurusunda bulunanların kağıt üzerindeki özgeçmişlerine bakmadan önce sosyal medya hesaplarına bakıyorlar. Kağıt üzerinde ne denli süslü diplomalara sahip olsak da, özel hayatımızdaki paylaşımlarımız, kullandığımız dil, kişiliğimize ilişkin en önemli referansımız oluyor. Üstelik egomuzu beslemek uğruna paylaştığımız fotoğraflarımızın rahatlıkla kötü amaçlı kişiler tarafından kaydedilerek gele-

cekte bizi sıkıntıya sokabileceğini de unutmayalım.

Ne oldu bize böyle gerçekten? Bizler ne zaman adına “iletişim aracı” denilen pahalı oyuncaklarımızla iletişimi katletmeye başladık? Oyuncaklarımız yeni özellikler kazandıkça, biz insan olmanın özelliklerini yitirmeye başladık ne yazık ki. Yüreğimiz ve aklımız egomuzun ve hormonlarımızın yönetiminde sanal bir okyanusta, sahte mutluluklara yelken açarken, yanı başımızdaki gerçek güzelliklerden hızla uzaklaşmaktayız.

Sosyal medya paylaşımlarının bireysel ve toplumsal yaşantımızı nasıl etkilediğini sosyolojik ve psikolojik açıdan araştırmak gerekiyor bence.

Sizin tercihiniz hangisi? Egonuzu besleyen, size sahte bir mutluluk yaşatan özçekim mi, yoksa yanı başımızdaki güzelliklerin ayırdaya varmanızı sağlayan öz yaşam mı? • nuraybartoschek@butundunya.com.tr

BİN AYNALI ODA

ÇOK UZAKLARDA bir yerlerde, içinde bin aynanın olduğu bir oda olan bir tapınak varmış. Bir gün, bir köpek tapınakta kaybolmuş ve bu odaya gelmiş. Kendinden bin tane birden görünce düşmanı zannettiği görüntülere karşı havlamaya başlamış. Bu havlamalar ve düşmanca tavırlar kendisine bin katı geri dönüyormuş. Köpek göttikçe kontrolden çıkmış ve sonunda, öfkeden oracıkta ölüvermiş.

Bir süre sonra başka bir köpek aynı aynalı odaya gelmiş. Bu köpek de etrafının bin tane köpekçe çevrili olduğunu sanmış. Sevinç içinde onlara doğru kuyruğunu sallamış ve bin adet neşeli kuyruk, sevinç olarak ona geri dönmüş. Köpek mutlu ve cesur bir şekilde tapınaktan çıkış yolunu bulmuş...

SADECE İÇİNİZDEKİ sizi yansıtan insanları etkileyebilirsiniz. Diğer insanların içindeki güzellikleri görüyorsanız, kendi içindeki güzelliği keşfetmişsiniz demektir. Eğer herkes hayatı sizin için zorlaştırıyorsa, o zaman da bunu aslında kendiniz yapıyorsunuz demektir.

Gezdikçe Gördükçe
Izlen Şen Toker

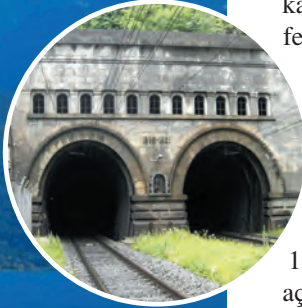
Küçük balıkçı yerleŐiminden
nl turizm merkezine dönüŐen

Stresa

İtalya'nın kuzeybatısındaki Maggiore Gölü'nün
kıyısında yer alan küçük balıkçı yerleŐimi ilk kez
kayıtlara geçtiğinde yıl MS 998 imiŐ.

alnızca eski toprak bir yolla ulaşılabilen dar bir şerit görünümündeki bu köy o kadar küçükmüş ki “arazi şeridi” anlamındaki kelimedenden türeyen Strixia adını almış. Yıllar içinde büyüyüp, ünlü bir turizm merkezine dönüşse de adı hâlâ “dar geçit” anlamına gelen “strecia” kelimesine benzeyen Stresa adına yakışır şekilde göl kıyısında ince bir şerit gibi uzanıyor. 14. yüzyılda köy unvanını kazanan Stresa, yaşadığı salgın ve sel felaketleriyle nüfusu azalınca bu unvanı ve beraberinde haftanın bir günü pazar kurabilme imkânını kaybetmiş. 17. yüzyılda Borromeo ailesinin Stresa ve karşısındaki Isola Bella (Güzel Adası)’nda yaptıklarıyla büyümeye başlamış. 1806 yılında Simplon Geçidi’nin açılmasıyla turistler ve tüccarların ulaşımı kolaylaşınca köy statüsünü geri almış. O zamandan beri Stresa’da haftanın bir günü pazar kuruluyor. 1826 yılında “Verbano” isimli ilk buharlı geminin yolcularını Magadino’dan Arona’ya getirmesinden sonra İsviçre-İtalya arasındaki göl ulaşımı da başlamış. Göl kıyısındaki köylerin hiçbirinde iskele olmasa da yolcular ve tüccarların seyahatleri artmış, 1860’da Stresa’daki iskele yapılarına dek yolcular ve ürünler gemilerden

Simplon
Geçidi

Stresa İskele

kıyıya sandallarla taşınmış. Stresa adının zengin ve ünlülerle anılmaya başlanmasının başlangıcı ise Cenova Düşesi'nin Villa Bolongaro'ya (şimdiki Villa Ducale) daha sonra İtalya'nın ilk kraliçesi olacak olan kızı Margherita ile yazı geçirmek üzere gelmesi olmuş. Milano'lu asilzadelerin inşa ettikleri malikaneler arttıkça diğer ünlü ve zengin kişiler de Stresa'ya gelmeye başlamış. O dönemde **George Bernard Shaw, Rockefeller, Ernest Hemingway, Clark Gable, Charlie Chaplin ve Prenses Margaret** de burayı ziyaret etmiş. Stresa'ya iki kez gelen ünlü yazar Hemingway'in kaldığı oda bugün beş yıldızlı Grand Hotel des Îles Borromées'in

200 metrekarelik suit odası olarak Stresa'nın en pahalı otel odası unvanını elinde tutuyor.

I 906 yılında Simplon tünelinin yapılmasıyla trenlerin de ulaşabildiği Stresa, zamanla Kursaal Spa Merkezi, Kumaranane, Regina Palace gibi oteller ve Mottarone Dağı'ndaki kayak merkezinin açılmasıyla Maggiore Gölü'nün önemli bir turizm merkezine dönüşmüş. 1930'da göl kıyısındaki alanın tamamlanması yalnızca otel ve malikanelere gelenlerin değil, diğer ziyaretçilerin de sahilde zaman geçirmesine imkan vermiş. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra 1946'da İtalya'nın

İsola Bella

ilk Miss Italia Güzellik Yarışması Regina Palace Oteli'nde yapıldığında Stresa adını yeniden duyurmuş. Yeni oteller ve uluslararası kongreler, etkinlikler, sinema ve müzik festivallerinin yapıldığı Kongre Merkezi'nin açılmasıyla ziya-

Stresa'da bir sokak

retçi sayısı giderek artmış. Stresa artık hem önündeki Isola Bella (Güzel Adası), Isola Madre (Anne Adası) ve Isola Pescatori (Balıkçı-lar Adası)'nı, hem de Maggiore Gölü'nün çevresini gezmeye gelenleri ağırlıyor. Ben de sabah 9.30'da Milano'dan hareket eden 1 saat 15 dakikalık bir tren yolculuğuyla Stresa'ya geliyorum.

İstasyondan göle inen caddenin bir köşesinde balkonları çiçeklerle süslü bir otel, diğer köşesinde otelin otopark olarak kullandığı bahçenin içinde terkedilmiş evler var. Doğanın insafına bırakılmış evlere sarmaşıklar ve çiçekler sahip çıkmış. Yıkılan bölümlerini, kırılan camlarını onarmak, kimsesiz odalarını doldurmak istencesine duvarlarını ve artık çalınmayan kapılarını yemyeşil yapraklarla sarmışlar. Biraz daha yürüdüğümde bahçedeki sessizlik göl kıyısında son buluyor. Küçük plajın kumsalında denize giren birkaç aile; heykeller,

Hotel Regina Palace

ağaçlar ve çiçeklerle süslenmiş sahil yolunda yürüyenler var. Ben de onlara

Terkedilmiş bir ev

Stresa meydan

katılarak önünde eski arabaların sergilendiği Regina Palace Oteli ve bahçesinde resim sergisi olan Rosminiano Müzesi'ne geçiyorum. Stresa iskelesindeki Turizm Danışma Ofisi'ne girip burada yapılabilecekleri öğreniyorum. İlk kez gelenlere önerilen Isola Bella, Isola Madre ve Isola Pescatori'den oluşan Borromee adaları gezisi. İskeleden alınan tek bir biletle adalar arasında dolaşan teknelere binip, inerek tüm günü adaları gezerek geçirmek mümkün. Stresa'nın sokaklarını dolaşmak, 1491metre yükseklikteki **Mottarone Parkı**'na

çıkarak, **Alpinia Botanik Bahçesi**, Gignese'deki **Şemsiye Müzesi**, **Villa Taranto bahçeleri** ve **Villa Pallavicino Parkı**'nı gezmek, **Lake Maggiore Express** ile **Domodossola**'dan gölün İsviçre kıyısındaki **Locarno**'ya giden tam günlük bir tur yapmak gibi seçenekler de var.

ok sıcak bir gün ve kısıtlı zamanım olduğu için 800 metre yükseklikteki Alpinia Botanik Bahçesi'ni, Stresa sokaklarını ve iskeleye 10 dakika yürüme mesafesindeki Villa Pallavicino Parkı'nı gezmeye karar veriyorum. Mottarone yolu üzerindeki Alpinia Botanik Bahçesi, Maggiore gölüne tepeden bakan bir balkon gibi. Nisan-Ekim ayları arasında her gün 9.30-18.00 arasında açık olan, 40.000 metrekarelik bir alana yayılmış bahçede Alp dağları ve çevresinde yetişen 1000'in üzerinde çiçek, bitki ve ağaç türü sergileniyor.

Bu yemyeşil parkı gezip; Alp Dağları, Maggiore gölü,

Göl kıyısı

Alpinia Botanik Bahçesi'nden manzara

Stresa, adalar, çevredeki diğer göller ve köyleri gören bankta dinleniyor, karşımdaki muhteşem manzaranın tadını çıkarıyorum. Stresa'ya dönünce Villa Pallavicino'nun bahçesindeki dev ağaçların gölgesinde serinliyorum. 20 hektardan fazla alana yayılan bu parkta lama, keçi, koyun, ceylan ve atların olduğu çiftlik bölümünü; heykeller, gül bahçesi, sera ve tavus kuşlarının olduğu botanik bahçesini; kanguru, devekuşu, baykuş, papağan, kuğu, flamingo, zebra gibi hayvanların olduğu hayvanat bahçesini geziyorum.

Göl kıyısındaki banklardan birinde oturup, iskeleye yanan tekneleri ve kıyıdaki kuşları seyrediyorum. Stresa'nın evler, şarküteri-restoran-kafe-barlar, dondurmacılar, kiliseler ve hediyelik eşya dükkanlarıyla dolu meydan ve sokaklarında dolaştıktan sonra Milano'ya dönmek üzere tren istasyonuna yürüyorum.

Treni beklerken Stresa'dan aklımda kalanları düşünüyorum. Alpinia Botanik Bahçesi'ndeki manzara ve

Stresa, adalar, çevredeki diğer göller ve köyleri gören bankta dinleniyor, karşımdaki muhteşem manzaranın tadını çıkarıyorum.

dağ çiçekleri, Villa Pallavicino'ya giden yolun kenarındaki duvarın içinden çıkan papatya ve ortanca çiçekleri; çiftlikteki ceylanların, keçilerin yanına korkmadan giren çocuklar, İtalyanca "Merhaba" diyen papağan, iskelenin yanındaki küçük liman, güvercinler, martılar, serçeler, meydandaki müzikle danseden küçük sarı saçlı kız çocuğu, göl kıyısındaki büyük paşa bıyığı ağaçları, dağların ardında batan güneş, göl kıyısındaki kafede çalınan piyanonun melodisi...

Tren geliyor. Pencere kenarındaki koltuğa oturup, bir dahaki sefere adaları görmeyi diledikten kısa bir süre sonra tren hareket ediyor ve Stresa'yı arkamda bırakıyorum... •

izlensentoker@butundunya.com.tr

Okurlarla Başbaşa

Bu sayfayı, değerli okurlarımızın istekleri, hatta ısrarları üzerine oluşturduk ve aynı içtenlik düzeyinde sürdüreceğiz. Okur iletilerini, en küçük bir değişiklik yapmadan, virgülüne bile dokunmadan, gönderildiği biçimleriyle yayımlayacağız ve gerektiğine yanıtımızı, aynı içtenlikle vereceğiz. Uyarılarınızı, isteklerinizi ve görüşlerinizi içeren mektuplarınızı, meteakyol@butundunya.com.tr adresimize gönderebilirsiniz.

Atatürk'e Yakıştırılan Sözcükler

■ Bütün Dünya'nın her sayısını olduğu gibi, geçen Mart ve Nisan sayılarını da büyük bir ilgiyle okudum. Tüm kitaplarını okuduğum ve Bütün Dünya'daki yazılarını da ayrıca faydalanarak okumakta olduğum Sayın Cengiz Özakıncı'yı, son birkaç sayıdır işlemekte olduğu "Anzak anıtlarındaki Atatürk'e yakıştırılmış sözlerin" aslında Atatürk'e ait olmadığını ortaya çıkarmasından ötürü defalarca kutlarım.

1915 Çanakkale Savaşı'yla ilgili, Atatürk'e ait diye anıtlara yazılan ve Atatürk'ü sanki işgal ordusu askerlerini övüyormuş gibi gösteren "yakıştırma sözlerin" aslında Atatürk'e ait olmadığını ortaya çıkartmasıyla Sayın Özakıncı bir yazar olarak görevini yaparken, bir yandan da bir Türk vatandaşı olarak bu millet adına çok önemli bir sorumluluğunu yerine getirmiştir.

Çanakkale'de onbinlerce Mehmetçiği katleden Anzak askerlerini Atatürk'ün övmesi zaten düşünülemezdi. Ama bu sözler, hem Çanakkale'de hem Avustralya'da hem de Yeni Zelanda'da Atatürk'ün sözleri denilerek anıtlara konmuş. 1915'te işgal amacıyla saldırdıkları Gelibolu'da, yurdunu savunan Mehmetçikler tarafından durdurulan Avustralyalı, Yeni Zelandalı askerleri öven sözler, hele hele kendilerini o savaşta yenilgiye uğratan Atatürk'e ait denilince, tabii ki yabancıların çok hoşuna gitmiştir.

Sayın Cengiz Özakıncı'nın açıkladığı gerçeklerden sonra bu sözlerin Atatürk'e ait olmadığını öğrenen yabancılar, çok merak ediyorum, şimdi bu konuda ne düşünülmektedirler?

Bu konuda o ülkelerde yapılan bir araştırma var mıdır?

Ortaya çıkarılan ve belgelerle kanıtlanan bu yalancılık konusunda acaba yabancıların görüşleri nedir?

Gürkan Numanoglu, Kayseri

■ **Bütün Dünya'nın yanıtı:** Sayın Gürkan Numanoğlu, Yazarımız Sayın Cengiz Özakıncı'ya ve Bütün Dünya'ya ilginiz nedeniyle size teşekkür ederiz. Sayın Cengiz Özakıncı'nın bu sayımızda yayımladığımız yazısı, merakınızı giderecek niteliktedir. Özellikle yabancı akademisyenlerin bu konudaki görüşlerinin yansıtıldığı “Yabancı Akademisyenler Atatürk Anıtlarına Kazınan "Johnnyler ve Mehmetler"i Tartışıyor “ başlıklı yazımız, yalnızca sizin değil, umarız birçok okurumuzun da bu konudaki merakını giderecek denli kapsamlıdır. Teşekkürlerimiz ve saygılarımızla.

”Tekzip” ve ”Taltif” Yazıları

■ Derginizin 2014'ün Ekim ayından bu yana sıkı takipçisiyim. Bir bilim ve kültür dergisi olarak adlandırdığım Bütün Dünya'nın Haziran 2015 sayısında dergiye yeni bir bölümün eklendiğini gördüm (Okurlarla Baş-baş). Bu bölüm hakkındaki görüşlerim şunlardır:

- Bir bilim ve kültür dergisinin 'tekzip ve taltif' bildirimlerini yayınlamasını doğru bulmuyorum. Böylesi bir yayıncılığın gündelik gazete ve haber yayıncılığı yapan ve 'muhaberat' yönü daha ağır basan yayınlarda olması gerektiğini düşünüyorum.

- Bütün Dünya edebiyat, bilim, kültür, ve 'belgeli veri' yayıncılığı yapan bir dergi olduğu için 'Sizlerden Gelenler' tadında bir bölüm dergiyi tabloid bir gazeteden farksız kılacaktır.

- Böylesi bilimsel ve kültürel yayın yapan bir derginin, günlük bir

gazetenin iddaa ve haberlerine karşı yayınladığı 'tekzip' köşesinden farksız bir bölüm yayınladığını görmek, bilgi ve kültür dünyasını genişletmek isteyen bir okuyucu olarak bu sayıda hevesimi kırmıştır. Önerim:

- Tekzip ve okuyucuların dergiye yönelik taltif yazılarının yine aynı iletişim adresi üzerinden sürdürülmesi, yalnız bu yazışmaların okuyucu ve editoryal grup arasında devam etmesi olacaktır. Bu sayede derginizin 'okunma acııcılığı' ve 'bilim-kültür ve edebiyat' dergisi kimliği sağlamlasacaktır. Gelecek yayınlarda başarılar dilekelerimle, İlginize teşekkür ederim,

Murat Ali Özkan

■ Bütün Dünya'nın yanıtı:

Sayın Murat Ali Özkan, Bütün Dünya konusundaki ilginiz ve yargınız nedeniyle size teşekkür ederiz.

Bütün Dünya yöneticileri olarak okurlarımızdan, sizin sözlerinizle söyleyelim, “tekzip” ya da “taltif” bekliyor değiliz. Okurlarımızdan beklentimiz, onların bizden istekleri ve bizle paylaşmak istedikleri görüş ve düşünceleridir. “Bütün Dünya edebiyat, bilim, kültür, ve 'belgeli veri' yayıncılığı yapan bir dergi olduğu için 'Sizlerden Gelenler' tadında bir bölüm dergiyi tabloid bir gazeteden farksız kılacaktır” görüşünüzü özetlediğiniz tümcenizin satırları arasında bir kuşkunuzun yeraldığını da gözlemledik. Sizi bu konuda rahatlatmak isteriz:

Bütün Dünya'nın yalnızca yayını değil, bu yayını izleyen okurları da “çok özel”dir. Bu nedenle hiçbir okurumuzun mektubunun, Bütün

Dünya’da bir “tabloid gazete” okurunun mektubu etkisi yapmayacağına inanıyoruz. Teşekkürlerimiz ve Saygılarımızla.

Okuyucunun En Doğal Hakkı

■ Bütün Dünya konusunda şikayetçi olabileceğimiz tek husus, dağıtımındaki aksaklıktır diyebilirim. Dağıtım konusunda da başarılı olmanızı beklemek ve dağıtım örgütünüzü ciddi olarak denetlemenizi istemek herhalde hakkımızdır. Saygılarımla,
Necla Gündoğan, Emekli öğretmen

■ Bütün Dünya’nın yanıtı:

Sayın Necla Gündoğan, Bütün Dünya konusundaki istek ve görüşlerinizi bildirdiğiniz mektubunuzun,

dırlar. Bu konuda da başarılı olmamızı istemeniz, özellikle bir öğretmen kimliğinizle, en doğal hakkınızdır.

Teşekkürlerimiz ve saygılarımızla.

Bir Okuyucu Dileği

■ Temmuz sayınızda ilgimi çok çeken bir kültür haberi vardı:

“Beyoğlu’nda Bir Kültür Hazinesi Yeniden Doğuyor” başlıklı bu haberde, “İstanbul’un orta yeri” Beyoğlu’nda, yüzyıldan fazla bir süre her nasılsa “saklı” kalan “Casa Garibaldi” adlı bir yapıda bu hazinenin toprak üstündeki bölümü değerlendirilirken, bir yandan da “zemininde kazı yapılmakta olduğu”nu öğrendik. Bu konuda Bütün Dünya gibi ağırlıklı bir kültür dergisinde, kapsamlı bir röportaj bekliyoruz.
Saygılarımla,
Sennur Özden

■ Bütün Dünya’nın yanıtı:

Sayın Sennur Özden, Değindiğiniz konu bizim de ilgi çerçevemiz içindedir. “Casa Garibaldi” adlı yapı, yapısal ve

tarihsel özellikleri nedeniyle yoğun bir koruma altındadır. Değil röportaj yapmak, binadan içeri adım atmak için bile çok özel izinler alınması gerekmektedir. Bu konuda çalışmalarımız sürüyor. İlginiz nedeniyle size teşekkür ederiz... Saygılarımızla. •

Restorasyonu yapılan Casa Garibaldi binası

tümünü kendimize ayırdığımız “takdirlerinizi içeren” bölümü nedeni ile size çok teşekkür ederiz. Dağıtımımızı yapan firma yetkilileri, dağıtım konusunda zaman zaman karşılaşılan aksaklıkların giderilmesi konusunda, ellerinden gelen çalışmayı yapmakta-

Atatürk'ün Arkeoloji ve Müzeciliğe Olan Sevgisi

Geçen yüzyılın ender yetişen siyasetçi ve kumandanlarının önde geleni, cumhuriyetimizin kurucusu Atatürk'e haklı olarak dahi ismi yakıştırılmıştır. Türkiye'yi kültür ve sanat yönünden çağdaş düzeye çıkarmaya çalışmış ve bunu "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" sözüyle de vurgulamıştır. Atatürk güzel sanatların hemen her yönüyle ilgilenmiş; klasik batı müziğini, operayı, baleyi, çağdaş tiyatroyu milletine sevdirmeye

Yazan: ERDEM YÜCEL

çalışmıştır. Atatürk çağdaş kültüre gösterdiği özeni arkeoloji ve müze-bilime de göstermiştir. "Türkiye Cumhuriyetinin temeli kültürdür" diyerek; milli kültürümüzü yansıtan müze-bilimi Milli Mücadelenin başlangıcında önemsemiştir.

Ankara'da 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışının hemen ardından kurulan Milli Hükümetin 9 Mayıs 1920 günkü toplantısındaki hükümet programında

nin 5. Büyük Kurultay'ında (1929) kabul edilen programının 47. Maddesi'nde de toplumun kültürel yönden geliştirilmesinde eski eser bilincini belirtmiştir:

“Müzelerimizi zenginleştirecek kıymetli tarihi eserlerin toplanmasına ve bu maksatla hafriyat yapılmasına ehemmiyet verilecek ve umumiyetle eski eserlerin

tasnifine ve icap edenlerin yerlerinde iyi muhafazasına itin olunacaktır.”

“Milli eski eserlerimizi biran önce derleyerek korumanın amaçlandığı” sözüne yer vermiştir. Ardından da yeni kurulan hükümette Maarif Vekâletine (Milli Eğitim Bakanlığı) bağlı bir müdür ve bir kâtipten oluşan “Türk Asar-ı Atika Müdürlüğü” kurulmuştur. İstiklal Savaşının bitiminin ardından Hars Müdürlüğü ismiyle Anadolu'nun çeşitli illerinde müzeler açılmaya başlanmış; eserlerin derlenmesi, depolanması ve korunması sağlanmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında CHP'

Cumhuriyetin ilk yıllarında Anadolu'nun çeşitli yerlerinde yeni müzeler açılırken Evkaf-ı İslamiyye Müzesi (Türk-İslam Eserleri Müzesi) gibi daha önce kurulmuş olanlar geliştirilmiştir. Bu arada Atatürk'ün isteği doğrultusunda Maarif Vekili İsmail Safa Bey'in 5 Kasım 1922 günlü “Müzeler ve Asar-ı Atika Hakkında Talimat” başlığı altındaki genelgesiyle müze

Erdem Yücel: Arkeolog, müzeci, yazar. 1937 de İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü'nü bitirdi. Bursa Arkeoloji Müzesi'nde, İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğü'nde, Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi'nin kuruluşunda görev aldı. Türk ve İslâm Eserleri Müzesi'nde uzmanlık ve yöneticilik yaptı. İstanbul'un önemli müzelerinde Müze Müdürlüğü görevlerinde bulundu. Trakya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak görev yaptı. Aynı üniversite'de ve Mimar Sinan Üniversitesinde Süsleme sanatları dersleri verdi. Çeşitli televizyon ve radyolarda program yaptı, gazete ve dergilerde yazıları yayımlandı.

Atatürk'ün 1925 yılında kurduğu Edirne Müzesi'ni ziyareti

müdür ve memurlarının sorumlulukları belirtilmiş, arkeoloji, etnografya kapsamındaki eserlerin derlenmesi, envanterlenmesi ve yeni müzelerin kurulması istenmiştir.

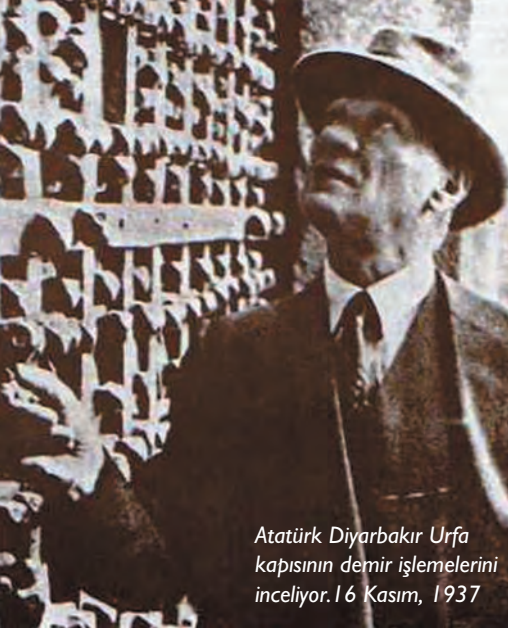
Atatürk kültür varlıklarının bir araya getirilip sergilendiği müzelerimizin çağdaş düzeyde ele alınmasını arzu ediyordu. O günlerde bazı büyük illerde “Müze-i Hümayun Şubeleri” ismi altında çevreden toplanmış eserlerin toplandığı müze depoları vardı. Sonraki yıllarda bu depoların hemen hepsi müzelere dönüştürülmüştür. İstanbul’da ise “Osmanlı Hazine-i Hümayun Kethüdalığı” yönetiminde Topkapı Sarayı bulunuyordu. Bakanlar Kurulu’nun 1 Nisan 1924 günlü kararıyla Topkapı Sarayı’nın müze olması Atatürk tarafından uygun görülmüştür.

Bu arada, Ankara Arkeoloji (1921), Antalya (1922), Sivas (1923), Efes (1924), Adana (1924), Edirne

(1925), Tokat (1926), Amasya (1926), Konya Mevlana (1927), Ankara Etnografya (1928), Bursa (1929), Afyon (1933),Bergama (1933), Sinop (1932), Diyarbakır (1934), Tire (1935) ve Çanakkale (1936) müzeleri açılmıştır. Ayasofya da Vekiller Heyetinin 24 Kasım 1934 günlü kararıyla Türk müzeleri arasına katılmıştır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk’ün kurulmasını istediği müzelerin başında Ankara Etnografya Müzesi gelmiştir. Milli Mücadele’nin sürdüğü yıllarda kurulacak milli bir müzenin topluma kültürel ve tarih yönünden büyük katkısı olacağını düşünmüştür. Bunun için de Ankara’ya egemen bir tepede, Namazgâh denilen yerdeki vakıf alanında planlarını Arif Hikmet Koyunoğlu’nun çizdiği müzenin yapımına 25 Eylül 1925’de başlanmış ve 1928’de Etnografya Müzesi açılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı

Atatürk Diyarbakır Urfa kapısının demir işlemlerini inceliyor. 16 Kasım, 1937

olan, yeni ismiyle Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü küçük turistik kılavuzlar, monografiler, müze katalogları, müze yıllıkları, arkeoloji, etnografya dergileri gibi yayınların yanı sıra müze düzenlemeleri yaparak anıtların onarımını da üstlenmiştir.

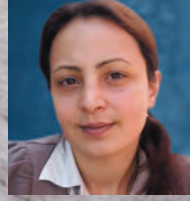
Atatürk Birinci Türk Tarih Kurumu Kongresi'nde Türkiye'de kazılar yapılması isteğini açıklamıştır. Diğer bilim dallarında olduğu gibi arkeoloji öğrenimi için de Avrupa'ya öğrenciler göndermiştir.

Türkiye'de arkeoloji araştırmaları Osmanlı döneminde yabancıların tekelinde olduğundan kazılar onlar tarafından yürütülüyordu. Ne var ki, kazıları yapanlar ortaya çıkardıkları eserlerin bir kısmını gizlice memleketlerindeki müzelere kaçıryorlardı.

Cumhuriyet döneminin başlarında kazıları yine yabancılar yürütüyorlarsa da, bundan böyle denetim ve ağırlık Türk hükümetinin eline geçmiştir. Cumhuriyet döneminde arkeoloji çalışmalarına Ankara Gazi Orman Çiftliği'nde küçük bir Frig tümülüsünün kazılmasıyla başlanmış, bunu Ankara'nın güneyindeki Roma Taş Ocağı çalışmaları izlemiştir. Yıllar ilerledikçe yetişen Türk arkeologlarının, Milli Eğitim Bakanlığı ve Türk Tarih Kurumu işbirliğiyle kazı çalışmalarının arttığı görülmüştür. Ege, Akdeniz ve İç Anadolu başta olmak üzere yurdun birçok bölgesinde başarılı kazılar yapılmıştır. Atatürk yakından izlediği ve teşvik ettiği kazıları TBMM kürsüsünde dile getirerek yapılanların kolay olmadığını da vurgulamıştır.

Atatürk'ün Trakya'daki arkeoloji çalışmalarının başlamasında da büyük payı olmuştur. Türk Tarih Kurumu 1936 yılında yeterince araştırmanın yapılmadığı, höyükleriyle dikkati çeken Trakya'da kazılara başlanması için Dr.Arif Müfid Mansel'i görevlendirmiştir. A. Müfid Mansel öncelikle çevrede yüzey araştırmaları yaparak, gezginlerin dikkatini çeken höyükleri belirlemiş, sonra da kısıtlı imkânlarla Alpullu Şeker Fabrikası'nın arkasındaki alanda ve Umurca tümülüsünde çok sayıda çanak çömlek ve keramikleri ortaya çıkarmıştır. Vize Tümülüslerinden çıkarılan eserler ise Büyük Önder'in gördüğü son eserler olmuştur. Cumhuriyet döneminin başlarında yapılan kazılar, Anadolu'yu bir anda bilim dünyasında ön plana çıkarmıştır. •

Dünya Döndükçe
Sabriye Aşır

Çığır açan Buluşunun
Karşılığında Yalnızca

10 Dolar Aldı

En sert olduğu kadar, en parlak, en değerli ve en gözde element de olan elmasın ardında, onun üzerinde çalışarak dünyayı etkileyen bir buluşa imza atan **“elmas parlaklığında”** bir bilimadamının hayal kırıklığı ve hazin öyküsü saklı duruyor...

1919 yılı Kasım'ında Utah'ta dünyaya gözlerini açan ve Marriott'taki bir çiftlikte büyüyen Howard Tracy Hall, daha dördüncü sınıftayken çocukluk kahramanı Thomas Edison gibi bir bilimadamı olmayı ve bir gün General Electric'te çalışmayı hayal ediyordu. Mekanik ve elektronik olan her şeye büyük ilgi duyuyor ve bu materyallerin nasıl çalıştıklarını çözüyordu. Üniversite eğitiminden sonra iki yıl boyunca Amerikan donanmasında görev yapan Hall, sonra yeniden üniversiteye döndü. Fiziksel kimya alanında yüksek lisans yapan Hall, bunun iki ay sonrasında da General Electric'te çalışma hayalini gerçeğe dönüştürdü.

General Electric'in New York'taki araştırma laboratuvarında, Anthony Nerad'ın liderliğinde başlatılan ve sentetik elmas üretimini amaç-

layan "Project Superpressure" isimli bir projede çalışmaya başladı.

Hall GE'ye başladığında, şirket 125 bin dolarlık yeni bir pres alma aşamasındaydı. Dr. Hall bundan hiç etkilenmedi. İşe başladığında da, 35 yıllık bir Watson Stillman presi kullanarak kendi basınç odasını oluşturdu. Yöneticilerine, "yalnızca bin dolarlık bir masrafla bunu çok daha iyi bir pres makinesi yapabileceğini" söyledi ancak GE yöneticileri onun bu önerisine kulak asmadılar bile. Hall, şirketinin mali kaynak ayırmayı reddettiği bu önerisini bir arkadaşının yardımıyla gerçekleştirdi. Çok sayıda araştırmacının görev aldığı sentetik elmas üretimi projesi, dört yıl devam etti. Çalışmalar sırasında arka arkaya yaşanan pek çok başarısız deney, şirketin üst yönetiminin sabrını zorluyor, uzayan araştırma süresi araştırmacıları dahi birbirine düşürüyordu. Ancak Dr. Howard Tracy Hall, akıllı ve çalışkan olduğu kadar, azimli bir bilimadamıydı. Olanca sakinliğiyle çalışmalarını sürdürdü.

Ve 16 Aralık 1954 günü, şirket çalışanlarının tamamı yılbaşı tatiline çıkmışken, Dr. Howard Tracy Hall ilk kez laboratuvar ortamında elmas üretmeyi başardı. Hall, o anda yaşadıklarını şu sözleriyle anlatıyordu:

"Ellerim titremeye başlamış ve dizlerimin bağı çözülmüştü. Dizlerim artık beni taşıyamıyordu. Kalbim hızla çarparken, gözüm pırıl pırıl parlayan kristallere takıldı..."

H. Tracy Hall, eşi
Ida-Rose Langford Hall
ile birlikte...

H. Tracy Hall ve arkadaşı Robert Wentorf elmas üretimi üzerine çalışırken...

Şirketin bu araştırma projesinin sonucunu kamuoyuna duyurmasıysa, yaklaşık iki ay sonra oldu. 15 Şubat 1955 günü New York Times gazetesi ilk sayfasından Dr. Hall ve üç asistanının General Electric'in araştırma laboratuvarında, "İlk kez elmasın bire bir aynısını oluşturmayı başardıkları" nı yazıyordu. Dr. Hall ve arkadaşları, doğanın gizemini bilimsel hayal güçleriyle çözmüş ve yeni teknoloji-yeni endüstri alanları için bambaşka bir yol açan bir buluşa imza atmışlardı.

1600'lü yılların sonları ve 1700'lü yılların başlarından itibaren ilk kez Newton tarafından üzerinde çalışılan, yüzyıllar boyunca sayısız bilimadamı ve araştırmacının denediği "sentetik elmas üretimi" sonunda gerçeğe dönüşmüştü. Dr. Hall, tamamıyla kendi tasarımı olan bir presleme yöntemiyle, 100.000 atmosfer basınç ve 1600 santigrat derecede 38 dakikalık bir işlemlerle sentetik elmas elde ederek, ismini bilim tarihine yazdırdı.

Karbonu elmasa dönüştüren Dr. Hall sayesinde sentetik elmas, petrol

Yüzyıllar boyunca sayısız bilimadamı ve araştırmacının denediği "sentetik elmas üretimi" sonunda gerçeğe dönüşmüştü.

sonda çalışmalarından, granit gibi bazı malzemelerin kesimine, pikap iğnelerinden, sanayinin pek çok alanına, endüstriyel uygulamalardan, cep telefonu ve dizüstü bilgisayar gibi elektronik ürünlere ve elbette mücevherata kadar onlarca farklı sahada kullanılmaya başlandı. Şirketi General Electric, kendilerine servet yolunu açan tüm bu "elmas parlaklığındaki"

H. Tracy Hall
geliştirdiği pres ile

çabalarının ve çalışmalarının karşılığında Dr. Tracy Hall'a bir ödül de

Dr. Tracy Hall,

GE'ye başına gelen talih-siz "ödül" olayının ardından şirketten ayrılmış, fakat "sentetik elmas üretme" fikrinden vazgeçmemişti. Ancak ilk kez sentetik

elmas elde ettiği kendi yönteminin kullanım hakkı da bütünüyle General Electric'teydi. Sentetik elmas üretmek için yeni bir yöntem daha geliştirmek için kolları sıvadı ve yine başardı da... MegaDiamond isimli bir şirket kurdu ve yeni bulduğu kendi yöntemiyle sentetik elmas üretmeye başladı. Öyle ki, kısa sürede, ürettikleri elmas mücevher olarak kullanılabilir denli bir kaliteye ulaştı. Elmas pazarının oyuncularını rahatsız etmişti... Ünlü elmas ve pırlanta işleme şirketi De Beers'in sözcüsü, Hall ve ekibini aşağılamaktan geri durmadı ve "İnsanlar yaşamlarındaki biricik ilişkiye adım attıklarında, tıpkı ilişkileri gibi biricik ve benzersiz bir elmas isterler. Üç günlük eski bir fabrikanın ürettiği bir taşı değil." dedi. Ama Dr. H. Tracy Hall biliyordu ki, elmas elması ve tüm elmaslar da karbondu işte...

düşündü: 10 dolarlık tasarruf bonusu!

Dr. Hall, sonraları kendisine sorulduğunda gülümseyerek "Tabii çok büyük bir anlaşmaydı" dediği bu ödülü bir hakaret kabul etti ve General Electric'ten çok kısa bir süre sonra ayrıldı. Ve profesör olarak göreve başladığı Brigham Young University'de yüksek basınç konusundaki araştırmalarına

yoğunlaştı. Ancak gizli bir el, üniversitedeki çalışmalarını etkili bir biçimde sürdürmesini, "tetrahedral press" ismini verdiği yeni buluşunu ve araştırmalarını bilimsel dergilerde yayımlamasını engelledi. Dr. Hall, bunun gizli bir tokat, resmi bir "artık sus ve dur" deme yöntemi olduğunu kavramıştı ama durmaya da niyeti yoktu. Çalışmalarını sürdürdü ve tetrahedralin yanı sıra, kübik pres sistemini de geliştirdi. 1960'ların ilk yıllarında polikristal elması buldu. Bilimsel çalışmaları bırakmaya karar verdiği 1976'da piskopos oldu ve 5 yıl boyunca din adamı olarak görev yaptı.

Kimyanın öncülerinden biri olan Dr. Tracy Hall, 25 Temmuz 2008'de 88 yaşındayken yaşama veda etti. Kurulan H. Tracy Hall Foundation isimli vakıf, "sentetik elmasın babası Tracy Hall"un ismini yaşatmayı ve yüksek basınç alanındaki araştırmaları desteklemeyi sürdürüyor. •

sbriyeasir@butundunya.com.tr

Doğanın Gizemi
Yücel Aksoy

Doğanın
Gizemine
İnsanın
Dokunuşu:

BONSAI

Bir söylenceye göre, milattan önce 3. yüzyılda Doğu Çin Hanedanlığı döneminde yaşamış büyük sihirbaz Fei Jiang-Feng, yeryüzündeki herşeyi küçültme gücüne sahipmiş.

Dağları, denizleri, hayvanları, bitkileri ve hatta insanları dahi minicik bir kaba sığdırabiliyormuş. Ona öyktünerek bu güce erişmeye çalışanlar, dağları, denizleri küçültememişler ama minik kaplarda minyatür ağaçlar, yani bonsailer, yetiştirmeyi başarmışlar. Bonsai, özel tekniklerle ağaçların saksılar içinde budanarak ve bodurlaştırılarak yetiştirilmesi ve biçimlendirilmesi sanatıdır. Bonsai sözcüğü Japonca kökenli olup, “bon” yani

tabak ya da tepsi ve "sai" yani bitki sözcüklerinden türetilmiştir. Tabaktaki ağaç ya da bitki anlamına gelir. Bonsai'nin tarihçesi ile ilgili pek çok bilgi ve söylence var. Porselen tabaklarda minyatür ağaç yetiştirmeyi ilk başaran Çinlilerdir ve bugün bile pun-sai (Japonca bonsai) Çin kültürünün bir parçası olarak yaşamını sürdürmektedir. Çin toplumunda olduğu kadar Tayvan, Tayland, Hong Kong ve Singapur gibi Çin'in dışındaki ülkelerde de bonsainin özel bir yeri ve el becerisinden öte bir felsefesi vardır. Uzak Doğu kültüründe bonsai sanatının, "cennet ve yeryüzü", "insan ve doğa" arasındaki uyumun bir

yansıması olduğuna inanılır. Şu bir gerçek ki, geçmişi yüzyıllar öncesine uzanan bonsaiyi dünyaya tanıtan ve ona sanatsal bir boyut kazandıran, Çinliler değil Japonlar olmuştur. Japon insanı, doğa sevgisi ve tutkusunu en yüce şekilde yaşamış, yaşatmış ve onu tutkudan da öte bir sanat haline getirmiştir. Japonya'da bugün yüzyıllar öncesinden kalma bonsai örnekleri var. Bunlar, nesillerden nesillere armağan olarak geçen çok değerli bitkilerdir. Bu örnekler kuşaklar boyunca, bakıcılarının özeni sayesinde

günümüze kadar gelmişlerdir ve kim bilir daha kaç kuşak boyu yaşamayı sürdüreceklerdir. Bu nedenle bonsai için "Sonsuza Uzanan Sanat Yapıtı" diyebiliriz.

Bir söylentiye göre bonsai kültürünü ya da sanatını Çin'den Japonya'ya, 9. yüzyılda Budist rahipler getirmişler. Budist rahiplerin, bu sanatı Japonya'ya, dini inançları nedeniyle taşıdıklarına inanılmaktadır. Bu inanışa göre, "cennete götüren yeşillikli merdiven" olan bonsai, Tanrı ile insanlar arasındaki köprüdür. Bonsai demek, emek demektir, dikkat demektir, özveri demektir, sabır demektir ve en önemlisi sevgi demektir.

Bonsai ustası olarak dünyaca tanınan Japon John Y. Naka, 1943 yılında, iki torunu için bonsai (Çin ardıcı)

John Y. Naka yetiştirdiği Bonsai ağaçlarından biriyle

yetiştirdi. Yıllar geçip de torun sayısı arttıca, her biri için (yine ardı olmak üzere) yeni bir bonsai büyüttü. Ve 1973 yılına gelindiğinde, onbir torunu için, aynı kap içinde onbir bonsaiden oluşan bir sanat yapıtı ortaya ıktı. Bu çalışmasının adını “**Goshin**” yani “ruhların koruyucusu” koydu ve 1984 yılında A.B.D.’de Washington’da bulunan Ulusal Bonsai ve Penjing müzesine armağan etti.

Minyatür olmalarına karşın bonsailer çevremizde gördüğümüz ağaçlardan hiçbir farkı yoktur; özel bir aa türü değildir. Pek çok aa bonsai şekline dönüştürülebilir. Ancak her bitki veya fidandan da bonsai yapılamaz; bazı ağaçlar diğerlerinden daha avantajlıdır. Örneğin, bitkinin yaprakları olabildiğince sık fakat küçücük olup çekici bir güzelliğe sahip olmalıdır. Bitki dört mevsimde de güzellik ve çekiciliğini koruyabilmelidir. Japonya’da Bonsai için en uygun bitki türleri, Japon Karaçamı, Japon Akamı, Japon Akçaağacı ve Shimpaku ardıcı, ladin, sedir gibi dört mevsim boyu yapraklarını dökmeyen ağaçlar ve mevsimlere göre

yaprak dökmekle birlikte dayanıklı olan kayın, Çin ardıcı, Çin ayvası, kiraz ve Japon kayısıdır.

Bonsai yetiştirmek isteyenlerin dikkat etmesi gereken birtakım koşullar var. En çok yapılan hata, bonsai adayı aa veya bitki türünün hemen küçük ve sığ bir kaba alınmasıdır. Halbuki istenilen forma ulaşıncaya kadar mümkün olan en bol topraklı bir yerde veya mümkün olan en büyük saksılarda serbest ve hızlı büyümesi sağlanmalıdır. Ayrıca saksının, seçilen bitkinin su gereksinimini yeterince karşılayabilecek bir yapıda olmasına

dikkat edilir. Düzenli olarak sulanmalı ve gbrelenmelidir. Sulamada esas, her kk ucunun çok su almasını değil, yeterince nemlenmesini sağlamaktır. Fidan büyüyüp filizlendike fazlalıklar budanır. Bu elbette bilgi ve zen ister. Saksıya konduktan iki veya  yıl sonra bitkinin kökleri bulunduğu yeri tamamen dolduracak kadar byymş olacağından saksı değiştirmek, bunu yaparken de köklerdeki fazlalıkları budamak gerekir. Bu fazlalıklar budanmadığı takdirde bitkinin su

Shimpaku Bonsai

Japonya’da Bonsai için Japon Karaçamı, Japon Akamı, Japon Akçaağacı ve Shimpaku ardıcı, ladin, sedir gibi dört mevsim yapraklarını dökmeyen ağaçlar tercih edilir

Keshitsubo Bonsai

emmesi, dolayısıyla nefes alması zorlaşır. Bu nedenle saksı değiştirilir. Saksı değiştirme işlemi bitkinin uyku halinde olduğu bir sırada, yani ilkbahardan önce yapılmalıdır. Bunun için bitki önce saksıdan çıkarılır, köklerinden gerekli budamalar yapılır ve eski saksıdaki toprağın üçte biri yeni saksıya aktarılır. Sonra bitkinin üst dallarında ve gövdesinde gerekli budama ve şekillendirmeler de yapıldıktan sonra bitki yeni kabına yerleştirilir. Bu yeni kabın, bonsainin asaletine uygun olarak özellikle porselen olması geleneksel bir kuraldır. İki, üç hafta içinde budanan köklerden yeni kökler çıkar. Budama yoluyla zindeleştirilmiş olan bitkinin dallarından yeni yeni sürgünler fışkırır. Ancak, yetiştiricinin bu yeni sürgünleri de gerektiği şekilde ve sürekli budaması gerekir. Bitkilerin özümleme olayını gerçekleştirebilmesi için havaya, suya ve güneş ışığına gereksinimi olduğundan, bonsai genellikle açık havada uygulanır. İlkbaharla sonbahar arasında bonsai günde iki - üç kez sulanır. Sulamada dikkat edilecek husus, toprağın devamlı olarak nemli kalmasını sağlamak değil,

kurudukça sulanmasıdır.

Saksıya dikilmesinden, yeni porselen tabağına alınmasına kadar geçen süre yaklaşık üç ya da dört yıldır. Bu da, daha önce de belirttiğimiz gibi emek, dikkat, sabır ve sevgi demektir. Bonsaiye gönül verenler, ağaçlarını şekillendirip küçülttüğçe, içlerindeki yaratıcılık duygusunu coşkuyla yaşarlar. Gelişimini tamamlamış bonsailerin boyutları 3 cm ile 203 cm arasında değişir ve çok ilginçtir ki boylarına göre ayrı ayrı adlandırılırlar.

En minik bonsai sınıfı Keshitsubo olarak adlandırılır ve uzunluğu 3-8 cm arasındadır. Sonraki sıralama şöyledir: Shito(5-10cm), Mame(10-15cm), Shohin (13-20cm), Komono(15-25cm), Katade-mochi (25-46cm), Chumono(41-91cm), Omono (76-122cm), Hachi-uye(102-152cm), ve boyu bir bonsai için devasa kabul edilebilecek Imperial(152-203cm) adını alır.

Bonsailer doğal olarak minyatür boyutlarda kalan ağaçlar değildir. Bu görünümü sağlamak için insan emeği gerekir. Eğer bir bonsai doğal ortamına veya daha büyük bir saksıya ekilir ve "bonsaileştirme" durdurulursa, bu minyatür ağaç kısa zamanda normal boyutlarına geri döner ve doğal şeklini tekrar kazanır. Bonsai yetiştirmek büyük ustalık ister. Ve tek kelimeyle bir sanattır. İnsanoğlunun, sanatta sınır tanımadığının bir kantıdır bonsai... O küçücük ağaçları seyretmek bile, insana yüce duygular yaşatır. •

yucelaksoy@butundunya.com.tr

2500 Yıl Sonra
Yeniden Zeytinyağı Üretilen
Arkaik Dönem İşliği

Klazomenai

Antik dönemlerden günümüze kadar tarih boyunca Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde zeytin ve zeytinyağı üretiminin yapıldığı bilinmektedir.

Yazan: Nevin DEDEOğLU

Tarihi MÖ altıncı yüzyıla dayandırılan Klazomenai antik zeytinyağı işliği de bunlardan biri. Ancak onu diğerlerinden ayıran en önemli özelliği dünyanın en eski işliği olması. MÖ 1050 tarihlerinde kurulan Klazomenai antik kenti oniki İon kentinden biri olup,

İzmir'in 35 km uzağında bulunan zeytin diyarı Urla ilçesinde yer alıyor. Urla'nın Çeşmealtı beldesinde 1000

yıllık muhteşem bir zeytin ağacının TEMA vakfı tarafından korunmaya alınmış olması da bu

Urla'daki 1000 yıllık zeytin ağacı

Klazomenai kazılarında görümler

açılmış, Pers'lerin İonya ayaklanmasını bastırması ile kapanmıştır. Birinci kullanım evresi deposu işliğin kuzeyinde, ikinci evre deposu batısında yer almaktadır.

Kentin savunma duvarları dışında kalan zeytinyağı işliğı kazısı 1992'de başlamış, 2004 yılında

bitirilmiştir. Klazomenai Kazı Başkanlığı, Kültür Bakanlığı ve Komili zeytinyağları birlikte üç aşamalı bir

bölgede bir simge adeta. Klazomenai antik kenti bir yandan ilk kez Büyük İskender tarafından karaya bağlanan Karantina Adası'nda bir yandan da ilçenin içinde bulunan geniş bir alana dağılmış durumda. Yapılan arkeolojik kazılar sonucunda zeytinyağı işliğı, iki depo ve iki kuyu ortaya çıkarılmıştır. Klazomenai antik işliğı, iki kullanım evresinden oluşmaktadır. Birinci evresi MÖ altıncı yüzyılın başlarında kurulmuş, MÖ 546'da Pers'ler İonya'yı işgaliyle terk edilmiş, ikinci evresi MÖ 530/520'de dönemine göre teknolojik yeniliklerle

proje geliştirerek zeytinyağı işliğini rekonstrüksiyonu (yeniden kurma) 2005 yılında tamamlamıştır ve halen işliğin bakımı sürdürülmektedir.

İşlik içinde kayaya oyulmuş oniki çukur bulunmuştur. Zeytinin ezilerek hamur haline getirilmesi için dikey mil etrafında dönen taşlar yerleştirilmiştir. Yapılan denemelerde 200 gram zeytinin 35-40 dakikada hamur haline geldiği gözlenmiştir. Zeytin hamurunun preslenmesi için, büyük bir baskı sistemi yapılmıştır. Dikey mil, baskı sistemi, zeytinyağı ayırıştırma sistemi, dönemi için çok önemli yenilikler olarak değerlendirilmiştir.

İşlikte elde edilen zeytinyağının küp ve amphoralar içinde, antik merdivenle inilen zemin ve bodrum katında saklandığı düşünülmektedir. Klazomenai amphorası olarak bilinen çift kulplu vazolar ve küplere Karadeniz'de, Kuzey Afrika'da Nil deltasında, Batı Akdeniz İber yarımadasında, çok geniş bir coğrafyada rastlanmıştır.

Klazomenai zeytinyağları antik dönemde kent için önemli bir ticaret kaynağı durumundaydı. 2500 yıl sonra dönemin tekniğine göre yeniden

üretileen deneysel zeytinyağı Klazomenai için paha biçilmez bir değere sahip olmalı kuşkusuz. •

**Yaşamdan
Kesitler**
Sema Erdoğan

Prenses ve Cesur'un İnsanlara Örnek Dayanışması

Kediler güzellikleri ve oyunculukları ile kendilerini bizlere sevdiren sevimli dostlarımızdan. Onlarla aynı evi paylaşmak ise çok büyük bir mutluluk.

Bu mutluluğu, bu duyguyu yaşamayanlara anlatmak zor olsa da. “Yaşamdan Kesitler” de hep insanı, insana dair olanı konu ettim. Oysa yaşamda insandan başka canlılar da var. Bu yazımda, sevimli dostlarımız kedilerden bir kesit olsun istedim. İki anne kedinin (Prenses ve Cesur) müthiş bir dayanışma öyküsünü okuyacaksınız.

Kedinin evcilleşmesi konusunda bir araştırma yapacak olursanız karşınıza 3-5 bin hatta 10 bin yıl gibi sayılar çıkacaktır. Bu yılların benim gibi kedi seven ve besleyen biri için çok önemli olmadığını belirtmem gerek. Bizleri ilgilendiren tek şey evcilleşmiş olmaları ve bu tanımsız sevgiyi onlarla paylaşıyor olmamız. Kediler evciller ama hepsi evlerde yaşamıyor (Keşke yaşayabilseler). Orhan Veli Kanık'ın sınıfsal çelişkilere yer verdiği şiirlerinden birini hemen hepimiz biliriz.

*Uyuşamayız seninle yollarımız ayrı /
Sen çiğercinin kedisi ben sokak kedisi /
Senin yiyeceğin kalaylı kaptan /
Benimki aslan ağzında / Sen aşk rüyası
görürsün / Ben kemik... //*

*Ama seninki de kolay değil, kardeşim /
Kolay değil hani / Böyle kuyruk sallamak tanrının günü...*

Ciğercinin kedisi ise şöyle karşılık verir:

Açlıktan bahsediyorsun / Demek ki sen komünistsin / Demek bütün binaları yakan sensin / İstanbul'dakileri sen... / Ankara'dakileri sen... Sen ne domuzsun, sen...

İŞTE BU YAZININ kahramanları iki sevimli kedi de sokak kediliğinden çiğerci kediliğine geçiş yapıyor. Ve sonrası...

Cesur: Cinsi Tekir. Şu anda bir yaşında. Adana' da Güzelyalı Mahal-

Yapılan araştırmalar özgürlüğüne düşkün insanların kedileri daha çok sevdiğini ve beslediğini ortaya koymuş.

lesinin 81116. sokağında kâh çöpten kâh sakinlerin verdikleriyle yaşamını sürdüren onlarca kediden biriydi.

Kakaşi-Prenses: Cinsi Tekir. O da Cesur gibi bir yaşında. Aynı mahal- lenin aynı sokağının kedisiydi. İkisi de birer sokak kedisi olan Cesur ve Prenses' in yolları bir dershanenin bahçesinde keşişti. Prenses arka kapıdan Cesur da ön kapıdan girmiş demek pek de yanlış olmaz. Prenses daha çok arka taraftan bahçeye girip ortalarda dolaşırken çok da sıcakkanlı

Prenses'in dinlenme saati

Hülya Hanım Cesur, Prenses ve yavrularla yakından ilgileniyor.

değilmiş. Öğrencilerin ve dersane sahibi Hülya hanımın ilgisi ile çok değişmiş ve bir ev kedisine dönüşmüş.

İnsanlar gibi her bir kedinin de farklı bir karakter yapısı var. Bilmeyenler için belirtmekte fayda var. Ve kediler çok **özgür** bir karaktere sahiptirler. Yapılan araştırmalar da özgürlüğüne düşkün insanların kedileri daha çok sevdiğini ve beslediğini ortaya koymuş. Hülya hanım da kedilere olan sevgisini tüm kediciler gibi “benim gibi özgür” diye tanımlıyor.

Prenses’in yaşamını birden bire değiştiren yolunun hayvan sever insanlarla kesişmesi. Bazı öğrenciler hayali bir karakter olan Kakashi adını vermiş bazı öğrenciler de çok güzel olduğu için Prenses diye seslenmiş. Ben de yazımda daha bilindik ve akılda kalıcılığı kolay diye Prenses adını kullanmayı seçtim.

Cesur ile Prenses aynı sokakta belki birkaç gün arayla dünyaya gelen iki kedi. Cesur’un yaşamı da yolu dersane öğrencilerinden Tilbe De-

mircioğlu ile kesişince değişir.

“Ben çocukluğumdan beri kedileri çok seviyorum ama annem evde beslememe izin vermiyor. O nedenle sokakta nerede bir kedi görsem onu beslemeye çalışırım. Severim, ilgilenirim. Cesuru da dershaneye gelir giderken tanıdım. Dershanenin sokağında ilk gördüğüm günden itibaren bir şeyler vermeye başladım. O da alıştı bana.”

TİLBE BİRKAÇ GÜN SONRA sokakta yaşam mücadelesi veren bu minik yavruya Cesur adını verir ve onu dersane sahibi Hülya hanıma götürür. Evde beslemeleri için biraz da emrivakı yapar. Dershanenin en üst katında oturan Hülya Hanım Cesur’u eve alır birkaç gün evde besledikten sonra doğal ortamda olmasının daha iyi olacağı düşünüp dershanenin bahçesine bırakır. Prenses gibi ona da merdiven altında bir yer yapar. Prenses sokağın hiçbir kedisini bahçeye sokmazken Cesur’a hiç ses çıkarmaz. Bir süre

Prenses sokağın hiçbir kedisini bahçeye sokmazken Cesur'a hiç ses çıkarmaz.

sonra birlikte yemek yemeye başlarlar. Hatta yan yana güneşin keyfini çıkar- dıkları uyku saatleri dahi olur. Cesur ile Prenses' in bebeklik dönemine uzanan dostlukları böylece başlamış olur.

BU İKİ SEVİMLİ ARKADAŞ öğrencilere bir canlıya bakma sorumluluğunu da öğretir. Arada bir de olsa beslenmelerini öğrenciler üstlenir. Aralarında topladıkları para ile aldıkları mamalar içinde onları şımartacak konserve mamalar da olur zaman zaman. Cesur da kısa sürede Prenses gibi sevdire kendisini. Dostluklarını, henüz yavru iken pekiştiren Prenses ve Cesur aynı dönemde hamile kalır. Hem Prenses hem de Cesur rahat bir hamilelik sürecinden sonra barındıkları yerde, merdiven altında doğum yapar. Cesur'un iki Prenses' in üç yavrusu olur.

Bu sevimli iki dostun insanlara örnek olacak davranışları da doğumlarından birkaç gün sonra başlar. Cesur, Prenses'ten iki gün önce doğum yapar. Prenses doğum yaptıktan 4-5 gün sonra herkesi şaşırır. Cesur'un yerinde olmadığı bir sırada yavrular ağlamaya başlayınca enselerinden ısırıp birer birer kendi yavrularının yanına taşır. Cesur yerine döndüğünde yavrularını göremez ama bir adım ötedeki seleye gözü takılınca rahatlar ve o da seleye atlar.

Anne kedilerin çok korumacı olduklarını biliriz. Bir el değmesin isterler yavrularına. Eğer değerse dakikalarca yalarlar. Evde beslediğiniz kediniz dahi olsa aynı tepkiyi verir. Evin içinde öyle yerlere saklar ki yavrusunu bulamazsınız. Tabii kendi cinslerine karşı da aynı koruma iç güdüsüne sahipler. Bir zarar gelmesin isterler yavrularına her ne kadar süttten kestikten sonra bırakacak olsalar da. İşte o dakikadan sonra Prenses ve Cesur aynı selenin içinde sürdürürler yaşamını. 5 yavru kedi ikisinin de yavrusudur artık. Birbirlerinin yavrularına sütaneliği de yapmaya başlarlar. Aynı selenin içinde yer alan yavrular hangi anne kedinin memesi boşsa ona yapı-

Prenses ve Cesur yavruları taşırken de dayanışma içindeler.

Acıkan Titrek karnını doyuruyor.

şıp emmeye başlar. Anne kediler için de yavrular fark etmez. Memesine yapışanı yalayıp temizlemeye başlar. Bu arada birbirlerinin temizliklerine de yardım ederler.

PRENSES VE CESUR'UN birlikte yaptıkları bir başka şey ise belki de en önemlisi, savunma. Yavrularını, babaları olan mahallenin çapkın kedisi Korsan'a karşı korumak. Anne kedilerle yeniden çiftleşmek için yavrulara saldırma fırsatını kollayan Korsan' a karşı müthiş bir savunma yaparlar. Yemek yemeye ya da tuvalete nöbetleşe giderler. Yavruları asla yalnız bırakmazlar. Gözlerindeki perdeler aralanmaya başlarken ne yazık ki Prenses'in yavrularından biri ölür. Prenses'in doğuştan boynunda bir problem olan ve bu sorunu tedavi ettirdikten sonra ona Titrek adını veren Hülya Hanım diğer yavrulara da isimler verir. Cesur'un yavrularından birinin adı Ares diğerinin Zeyna. Prenses'in diğer yavrusunun adı ise Köfte.

Yavruların gözleri açıldı ve şimdi oyun çağındalar. Dershhanenin bahçesine yayılmış durumdalar. Onlar da tıpkı anneleri gibi sıcakkanlılar. Onlarca insanın girip çıktığı bir ortamda en küçük bir ürkeklik göstermiyorlar. Ve öylesine rahat davranışlar sergiliyorlar ki görenler sevgisiz kalamıyor. Dört yavru iki anne buldukları ortamda çok mutluydular. Di'li geçmiş zamanla ifade ettim. Çünkü dershhanenin temel

liseye dönüşmesi ve tadilat gibi işler nedeniyle iki dost anne ve dört yavru barınağa verilmek zorunda kaldılar. Bu sevimli dostların ve yavrularının sahiplenilmesi için verilen çabalar ne yazık ki sonuç vermedi. Biz insanların başaramadığı dostluk ve dayanışma örneğini sergileyen bu sevimli dostlardan yüzlercesi hatta binlercesi sokaktalar. Keşke onları ciğercinin kedisi yapabilirsek o sevgiyi yaşayabilirsek...

Not: *Havalar ısınmaya başladı. Sokaklarda yaşayan tüm sevimli dostlarımız (köpekler de) büyük bir sorun yaşıyor. Buldukları küçük su birikintilerinden su ihtiyaçlarını karşılamaya çalışsan bu canlıları ne yazık ki görmezden geliyoruz. Her kapı önüne bir kap su koymak zor değil. Empati kurabilirseniz sokagınızdaki uygun yerlere su kabını koyarken bulabilirsiniz kendinizi. Sevmiyor da olabilirsiniz ama en azından su kaplarına zarar vermeyiniz.*

semaerdogan@butundunya.com.tr

Dondurmam

Kaymak

Ben yaz mevsimini çok seviyorum. Okullar tatil olduğu için mi? Yoo, okulumu çok seviyorum, arkadaşlarımı çok seviyorum, hele öğretmenimi çok çok seviyorum.

Deniz kıyısında oturmak, güneşlenmek, yüzmek için mi? Yoo, bizim tatil kentlerinde evimiz yok ki. Sonra, günü birlik bir deniz kıyısına da gidemeyiz.

Annem de babam da çalıştıkları yerden çok fazla maaş alamıyorlar ki. Ancak geçineceğimiz denli para kazanıyorlar. Pekiyi öyleyse yaz mevsimini niçin

çok seviyorsun? İşte o zaman gülüyorum. Nedenini söylediğimde karşımdaki gülecek de... Ben yaz mevsimini en çok dondurma yediğim için seviyorum. Yaz gelmeden ne annem ne de babam dondurma yeme asla izin vermezler. Bir kez onlara haber vermeden harçlığımla dondurma almış yemiştım de, sonra bir öksürük, bir ses kısılması, sormayın... Annem de babam da hemen anladılar.

“Bahar, biz sana söylemedik mi kızım?” dediler. Öyle çok korktum ki, ya bana ceza

olarak harçlık vermezlerse diye düşündüm. Ama annem de, babam da benden söz aldılar:

“Bir daha kışın dondurma yemek yok, anladın mı Bahar?” dediler.

“Anladım anneciğim, babacığım.” dedim.

Öyle çok seviyorum ki dondurmayı. Anneannem durmadan, “Ay bu kız bana çekmiş, ben de dondurmayı çok severdim” diyor. Hıh, sanki şimdi sevmiyor. Yazın da kışın da bize çok

gelir. Kış aylarında hiç dondurma yemez ama yaz aylarına gelince, hemen elini cebine atar, “Bahar al şu parayı, koş bakkala...” Hemen anlarım, anneannemle karşılıklı dondurma yiyeceğiz. Ay anneannemle karşılıklı dondurma yemek öyle güzel ki!.. O zaman anneannemin gözlerine bakarım. Anneannem bana:

“Hadi ne bekliyorsun koşsana kızım bakkala” der.

“Anneanne hangi dondurma olsun..?”

Ay ay, işte bunu düşünmek çok güzel. Evet evet, yiyeceğimiz dondurma hangisinden olsun?

Bakkalın dondurma kutusunu açtığında, önce buz gibi bir buhar yükseliyor, sonra bu buharın altında çeşit çeşit dondurmalar. Fıstıklısı, fındıklısı, limonlusu, çikolatalısı, kaymaklısı...

Uf uf, şimdi onları sayamam ki. Düşünürken bile ağızım sulanıyor, sanki dudaklarım dondurma yalayacakmış gibi uzuyor. Anneannem de, gözlerini havaya diker, başlar dondurma türlerini saymaya...

“Çikolatalı olsun... Yooo kaymaklı olsun... Yoooo kavunlu olsun... Yooo...” “Haydi anneanne, midem dondurma diye bağılıyor...”

“Bizim midemiz turşu diye mi bağılıyor, o da dondurma diye bağılıyor...”

Anneannemle koroya başlıyoruz, “Dondurmaa, dondurmaaaa, külahı kocaman dondurma... Bizden kaçamazsın... Seni yakalarsak şap diye

yalarız amaaa...”

Ah o kahkahalarımız!..

Anneannem kahkahasını atarken bana işaret eder, yani diyor ki, “Git Bahar, git istediğin dondurmayı al gel. Ben torunumun beğendiğini hemen lüp diye yerim...”

Koşarım bakkal amcaya.

Kocaman dondurma kutusu hep dükkanın önündedir. Kapağını açarım... Uf uf uf, dondurma ki dondurma!.. Acaba hangisinden alayım? Kocaman külah mı olsun, yoksa onun biraz daha küçüğü mü olsun? Kendime, “Haydi karar ver Bahar, anneannen senin yolunu gözlüyor, sabırsızlıkla seni bekliyor...”

“Ah Bahar ah, hiç benim çocukluğumda böyle bakkalda dondurma olur muydu?”

“Ya nerede olurdu anneanne?”

“Pastanelerde olurdu, bir de gezgin dondurmacılarda.”

Bağırırdım, “Otur pastaneye tıknıncaya dek ye!..”

“Yoo Bahar yooo. Öyle kolay mı pastane de oturmak. O zamanlar ancak varlıklı aileler çocuklarıyla pastanelere gidebilirlerdi...”

Çıtırtılar başladı. Anneannemle dondurmaların külahlarını yiyoruz. Dondurma çok lezzetli, külahı ondan lezzetli. Acaba külah mı alıp yesek?

“Yok Bahar, derdi anneannem.

Siz hiç anneannenizle karşılıklı dondurma yediniz mi? **Öyle güzel oluyor ki.**

derim. Bugün çikolatalı olsun... Bakkal amcaya parasını öderim, koşarım anneanneme. Kapıverir dondurmayı anneannem...

Siz hiç anneannenizle karşılıklı dondurma yediniz mi? Öyle güzel oluyor ki. Sanki dondurmaya başka tat gelmiş. Dondurmayı yalarken anneannemle birbirimize bakıyoruz. Dillerimiz kocaman şapşup yalıyor, sonra dondurmayı dilimizin üzerinde gezdiriyor, yutuyoruz. Elbette yutarken gözlerimizi yumuyoruz, “Umh umh” demeyi de unutmuyoruz. Dondurmanın bitmesine yakın, anneannem her zaman aynı şeyi anlatır. Ve ben de anlattıklarını sanki ilk kez duyuyormuş gibi heyecanlanırım, anneannemi canla başla dinlerim.

Külah, içinde dondurma olunca lezzetli olur. Öbür türlü hiç de güzel olmaz...”

Anneannem anlatmasını sürdürdü. “Eskiden dondurmacılar, buzların içinde silindirik şeklindeki kocaman dondurma kutusunu elleriyle çevire çevire dondurma yaparlardı... Sonra dört tekerlekli arabalarıyla

sokak sokak dolaşırlardı. Ne diye bağırlardı biliyormusun Bahar?"

"Ne diye anneanne-ciğim?.."

"Dondurmacıyı!"

Haydi kaymak geldi, dondurma geldi!.. Hele bir kadın dondurmacı vardı. Onun sesini bütün çocuklar tanırđık, öyle bağırmazdı da sanki şarkı söylerdi, dondurma şarkısı. Geldi dondurmacı bacı. Dondurması baştaçı. Kaymaklısı, limonlusu. Yetişin konusu komşusu. Hep çocuklar yalasın. Büyükler avucunu yalasın... Haydiii dondurma, kaymaaaak!.."

"Koşar mıydınız dondurmacının başına anneanne?"

"Elbette, parası olan koşardı..."

"Kaç liraydı anneanne?"

"Ne lirası kızım, beş kuruşluk, on kuruşluk alırdık. Parası çok olan çocuk yirmibeş kuruşluk alırdı ki, dondurmacı abla onun için kocaman külah çıkarır onun içinı doldururdu. Altında kaymaklı, üstünde bir sarı gül

gibi limonlusu... Ama kim dondurma alıyorsa ayaklarını kaldırır dondurma arabasının tekerleğinin üzerine çıkarırdı. Niye biliyor musun, dondurma kutusunun içinı görmek için. Bazen dört çocuk birden, dört tekelegin üzerine çıktığımız olurdu."

Ah canım anneanne-ciğim, onunla dondurma yemek, bu anıları dinlemek öyle güzel ki... •

muzafferizgu@butundunya.com.tr

YARDIMSEVER ÇOCUK!

Çocuk derse geç kalmıştır. Öğretmeni nedenini sorar.

Çocuk: "Yaşlı bir kadın parasını kaybetmişti öğretmenim. O yüzden geciktim."

Öğretmen: "Aferin evladım hepimiz yaşlı insanlara yardım etmeliyiz... Peki kadının parasını bulabildiniz mi?"

Çocuk: "İşte ben de onun için geç kaldım öğretmenim. Kadın gidene kadar bekledim."

ÇOĞUMUZUN ÇOCUKLUK COŞKUSU

ÇİKOLATA

BİZİM EVİN
VAZGEÇİLMEZ
TADIDIR ÇİKOLATA.
“ÇOCUKLARA” DİYE
ALINIR, BİRKAÇ GÜN
İÇİNDE “BÜYÜKLER”
TARAFINDAN
BİTİRİLİR.

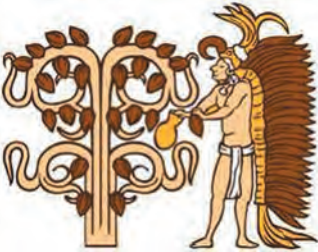
Yazan: LERZAN ÇELİKKOL

Hele hele, antidepresan etkisi olduğu öğrenileli beri “Moralim bozuk da, ağzıma bir çikolata atayım bakayım” türünden mazeretlerle tüketimi daha da arttı sanki (!) Bir kalıp çikolatadaki kalori miktarı 210. Kilo almaktan korkuyorsanız çikolatayı yemek yerine koklayabilirsiniz.

Uzmanlara göre, çikolatanın kokusu bile mutluluk hormonlarının salgılanmasına yeterli oluyor. Araştırmalar, kalsiyum, demir ve protein açısından oldukça zengin olan çikolatanın karaciğer üzerinde olumsuz etki yaptığı, aknelere neden olduğu, kolesterolü artırdığı

türünden inançların yanlış olduğunu ortaya çıkarıyor.

“Bir zamanlar, Tollan diyarında Tulla adında bir düş kenti varmış. Bolluk ve gönenç kenti Tulla, akıl almaz güzellikte ağaçların bulunduğu, binlerce çarpıcı renkli kuşun hayat verdiği, adeta cennet olan bir bahçeyle çevrilmişti. Bu bahçenin en güzel ağacı da kakao ağacıymış. Kakao ağacını, Toltekler’in büyük kralı Kuetzakoalt,

Maya figürü ve kakao ağacı

güneşin oğlunun kutsal tarlalarından getirmiş. Tarım, astronomi ve tıp dersleri veren kral, halkına kakao ağacının nasıl yetiştirileceğini de öğretmiş. Yeşil ve altın renkli tüyleri olan bir yılanı simge olarak kullanan Kuetzakoalt’a şükran duyan Amerikalılar, bu duygularının bir ifadesi olarak krala

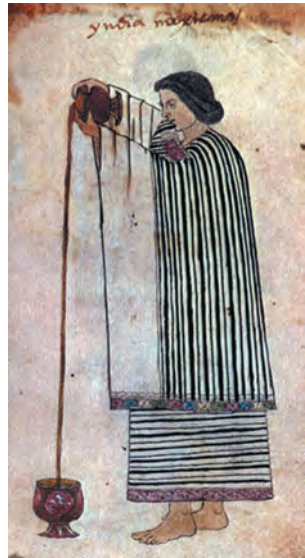

‘kutsal tüylü yılan’ anlamına gelen Voltran adını takmışlar.”

“Çikolata Üzerine Büyük Bir Kitap”ta anlatılan öykü böyle. Gerçeklere bakacak olursak, kakao ağacını ilk keşfedenler Mayalar. Daha sonra Aztekler tarafından yetiştirilen kakao ağacı üç ile beş yıl içinde meyvesini veriyor. O dönemde yalnızca bir içecek maddesi olarak kullanılan kakaonun içine Aztekler tarçın ve bal da karıştırıyorlar ve güç versin diye savaşçılarını içiriyorlar, hatta Tanrılarına sunuyorlar. Chocolat dedikleri bu

baharatlı, biraz da acı içkiyi sıcak olarak tüketiyorlar. Rivayete göre Aztekler’in kralı günde elli kadeh chocolate içermiş.

Meksika’nın İspanyollar tarafından ele geçirilmesinden sonra çikolata önce İspanya’ya, ardından İngiltere ve tüm Avrupa’ya yayılmaya başlıyor. İçine mısır unu ve bal karıştırılıp bulamaç haline getirilerek yeniliyor. İlk sütlü çikolata, 1876 yılında İsviçre’de Daniel Peter tarafından yapılıyor.

Bir Aztek kadını ve çikolata kapları

Amerika'da ise ilk çikolata fabrikası 1765'de New England'da kuruluyor. Çikolata, kakao ağacı çekirdeklerinin ezilmesiyle elde edilen bir hamurdan yapılıyor. Toplanan

bazen birkaç gün sürecek bir karıştırma işlemi başlıyor. Böylelikle çikolatayı oluşturan zerreciklerin birbirlerine

Çikolatanın kesinlikle buzdolabında saklanmaması gerekiyor. Soğuğu sevmediği gibi sıcaktan

Maliyete oldukça etkisi olan kakao yağının karışıma daha az eklenmesi çikolatanın kalitesini düşürüyor.

çekirdekler birkaç gün kurutulmaya bırakıldıktan sonra yüksek derecede ısıtılmış fırınlarda kavruluyor. Kıırma makinelerinde kabukları soyulan çekirdekler değirmende ezilerek hamur durumuna getiriliyor. Bu hamura süt, kakao yağı ve ince çekilmiş toz şeker eklenince bildiğimiz sütlü çikolata oluşuyor. Daha sonra özel teknelerde, ağır merdaneli makinelerle yeniden,

sıkıca yapışmaları sağlanıyor. Yoğurma işleminden sonra karışım kalıplara dökülüyor. Burada en önemli olan nokta kakao ve kakao yağı miktarının belirlenen oranlarda karıştırılması.

Maliyete oldukça etkisi olan kakao yağının karışıma daha az eklenmesi çikolatanın kalitesini düşürüyor. Kaliteli bir çikolata pürütsüz ve parlak oluyor, ağızda kolayca eriyor.

da hoşlanmayan çikolata 18 dereceye dek sıcaklıkta aylarca tazeliğini koruyabiliyor. Fındıklı-sından üzümlüsüne, sadesinden beyazına, bitterinden likörlüsüne, kahvelisinden çaylısına dek her zevke hitap eden çikolata, yüzyıllardır damaklarda egemenliğini sürdürmeye devam ediyor. •

Omuzunuzun
ağrıdığını
sanıyorsunuz ama
aslında
sorun midenizde
olabilir

Yansıyan Ağrı ve Manuel Terapi

Yazan: Dr. GAMZE ŞENBURSA

Hastalıkların belirtisi, yaralanmaların habercisi, hayatımızı ciddi derecede etkileyen ağrının çok fazla çeşidi vardır. Muayene sırasında uzmanlar tarafından rutin sorularla ağrının yeri, çeşidi, süresi, sıklığı, zamanı sorgulanır. Peki, ağrının özelliği neden bu kadar önemlidir?

GECE AĞRISI İLTİHAP HABERCİSİ

Eğer ağrının tipi karıncalanma, elektriklenme tarzından ağrı varsa ağrı sinir dokusundan kaynaklanır. Ağrı gece oluyorsa aktif bir iltihap durumu vardır. Ağrı hareketle artıyorsa mutlaka bir yaralanma vardır. Ağrının yerini belirlemek ise

problemin kaynağını çözmede önemlidir. Ağrı sorgulaması ve teşhis aşamasında gözden kaçırılan en büyük nokta: **Yansıyan Ağrı**'dır.

Vücudumuzdaki sinir sistemi, karmaşık ve birbiriyle yakından bağlantılı bir ağa benzer. Bu sinir ağrı vücuttaki bütün bilgilerin toplanmasını, beyine iletilmesini, beyinde işlenmesini ve ortaya çıkarılan cevabın geriye iletilmesini sağlar. Bütün bu işlemler çok hızlı ve çok karmaşık bir şekilde gerçekleşmektedir. Bazen beynimizin de kafası karışabilir. Vücuttan toplanan bilgiler beyinde işlenirken karışır ve farklı dokulara uyarılar gönderilmesine neden olur. Bu da ağrının problemden uzak bir bölgede açığa çıkmasına neden olur. Buna da yansıyan ağrı deniyor.

SORUN BELİNİZDE DEĞİL PANKREASINIZDA OLABİLİR

■ Yansıyan ağrıya en güzel örnek bel ağrısıdır. Yıllardır çektiğimiz

Bel bölgesinde hissedilen yansıyan ağrı çoğu zaman kasıktan, kalçadan ve uyluk kısmından kaynaklanır.

bel ağrılarının hep beldeki yapılardan kaynaklandığını düşündük bu yüzden bel ağrılarının kaynağının pankreas olabileceği hiç aklınıza gelmedi. Tipik olarak, iç organlardaki ağrılar genellikle buldukları bölgeden uzakta, benzer sinir yollarına sahip dokularda açığa çıkar. Bel ağrısının tipine ve şiddetine göre yansıyan ağrı bölgeleri de farklılık gösterir. Hafif ve gezici bir ağrı varsa, ağrı zaman zaman geliyor ve kayboluyorsa basit bir bel ağrısıdır. Genellikle ciddi bir problemden söz edilemez. Bel bölgesinde hissedilen yansıyan ağrı çoğu zaman kasıktan, kalçadan ve uyluk kısmından kaynaklanır. Ağrı gezicidir ve nadiren diz altından gelir. Bu tip ağrılar çok sık görülmez ancak bir yaralanma veya zorlama sonrasında açığa çıkar.

AĞRIYI DOĞRU TESPİT ETMEDEN TEDAVİ BAŞARILI OLMAZ

■ Ne yazık ki beynimiz ağrının tam kaynağını belirleme konusunda yetersizdir. Detaylı bir hikâye ve muayene ile ağrı ile yansıyan ağrı ayırt edilebilir. Ağrının ayırt edilmesi tedavi yaklaşımı konusunda önem taşımaktadır. Altta yatan neden belirlendiği takdirde tedavi daha hızlı ve çözümü daha kolay olmaktadır.

Yansıyan ağrının görüldüğü diğer bölge ise omuzdur.

Yansıyan ağrının görüldüğü diğer bölge ise omuzdur. Omuzdaki ısrarlı ağrı sadece omuz patolojilerini değil başka bir problemin varlığını gösterebilir. Hareketle değişmeyen ağrının kaynağı mide, karın ve göğüs olabilir.

MANUEL TERAPİ

Manuel terapi uygulamaları yumuşak doku üzerine yapılabilen teknikleri de içerir. Deri ve deri altı dokusu gözle görülmesi de hareketli bir dokudur. Aynı zamanda karın boşluğunda bulunan organların bir

kısmı kastan oluşur. Çeşitli sebeplerle dolaşımı bozulabilen organlar bu durumu ağrı olarak açığa çıkarır. Organın kas dokusunda ve dolayısıyla deri altı bağ dokuda hassasiyet meydana getirir. Uygun tekniklerle yumuşak

dokunun hareketlendirilmesi dolaşımın yeniden sağlanmasına ve organlardan kaynaklı ağrının azalmasına yardımcı olur. •

Manuel Terapi nedir: Özel tekniklerin kullanıldığı ve el ile uygulanan tedavi yöntemlerinin genel adıdır. (Manus=El, Terapi=Tedavi) Uluslararası Ortopedik Manuel Terapi Federasyonuna göre; " Manuel terapi, teknikleri eklemlere ve /veya ilişkide bulunan yumuşak dokularına yapılan ve elbecerileri

gerektiren pasif hareketlerdir. Manuel Terapi, ülkemizde henüz yeni bir tedavi olsa da, geçmişte Hipokrat'a kadar dayanmaktadır ve modern tıpta da yerini çoktan almıştır. Yaklaşık bir asırdır ABD ve Avrupa ülkelerinde fakülteleri kurulmuş bir bilim dalıdır. Ülkemizde ise, Manuel Terapi eğitimi almış Fizyoterapistler tarafından tamamlayıcı bir

tedavi yöntemi olarak, diğer fizik tedavi metotlarıyla da bütünleştirilerek gereksiz ameliyatlardan önlemek ve yaşam kalitesini arttırmak üzere tüm kas iskelet problemlerinde uygulanmaktadır.

Bir Kasaba Ortaokulu

Ortaokulu ailemin memuriyet görevi nedeniyle bulunduğu bir taşra kasabasında okudum. Ablam kasabaya beş kilometre mesafedeki bir köyde ilkokul öğretmeni idi.

Ne yazık ki köyde ortaokul yoktu. Bu nedenle kardeşimle birlikte hergün kasabaya yürümek zorundaydık. Gidiş dönüş toplam on kilometrelik bir mesafeydi.

Ö zamanlar Cumartesi günleri de okul olduğu için haftada toplam altmış kilometre ediyordu. Ve üç sene boyunca, köyden diğer çocuklarla birlikte kar, yağmur, çamur demeden yaz, kış yürüdük o yolu. Onca mesafeyi bitirip okula zamanında yetişebilmek için sabah karanlığında kalkar, olabileceğimiz kadar hızlı bir şekilde yürür ve kan ter içinde ilk

derse yetişirdik. Özellikle yağmurlu ve karlı havalarda ayak bileklerine kadar gelen çamurla kaplı yolda yürümek on bir yaş çocuğu olan bizler için çok zor oluyordu. Köyden bizimle birlikte on öğrenci geliyordu ortaokula. İçlerinden biri köyün hemen girişinde oturan Balkan göçmeni bir ailenin kızıydı. O güne kadar onca yolu yürüyerek kasaba ortaokuluna gitmeyi göze alan tek kızmış. Büyük sıkıntılar çekiyordu. Bizimle birlikte kan ter içinde derse yetiştiğinde okula yakın evlerde oturan kasabalı kız öğrenciler tarafından hor görülüyor, yalnız bırakılıyordu. Zaten köyden gelen erkek öğrenciler de onun bu çabasını gereksiz görüyor ve

sürekli olarak umut kırıcı davranışlarıyla kızcağızın moralini bozuyorlardı. Onlara göre bir köy kızı okumasa da olurdu.

Elektriği ve şebeke suyu olmayan köyün tek eğlencesi, kış mevsimi yapılan düğünlerdi. Kasabada ise haftada iki kez değişen filmler oynatan küçük bir sinema salonu vardı. Gece-leri gaz lambasıyla azıcık aydınlanan evimiz bizi bunaltıyordu. Değişiklik olsun diye bazı haftasonları o sinemada oynatılan filmleri izlemeye giderdik. Onun dışında ayda bir kez konser ve tiyatro turneleri gelirdi kasabaya. Çadır tiyatrosu ayarındaki bu turnelerin ses sanatçıları gösteri için kasaba sinemasının küçük sahnesini kullanırlardı. Aynı şekilde tiyatro turneleri, sınıflar arası bilgi

Ortaokul 1. sınıf günlerimde

Edebiyat öğretmenimiz okulda bir duvar gazetesi çıkartmamız ve o gazetede yazılar, şöyleşiler yayımlamamız için bizleri cesaretlendirmişti.

yarışmaları, resmi törenler ve okulun müsamereleri için de sinemanın sahnesi kullanılırdı. Açıkçası hemen tüm sosyal etkinlikler o sinema salonunda gerçekleşirdi. Bunun dışında da bir etkinlik yoktu zaten. Tüm bu yoksunluklara karşın hepsi de Atatürk devrimlerinin ve aydınlanmanın gencecik birer savunucuları olan öğretmenlerimiz kişisel çabalarıyla o küçücük kasabadaki tekduze yaşantımızın biraz daha renkli ve faydalı geçmesini sağlardı.

Edebiyat öğretmenimiz okulda bir duvar gazetesi çıkartmamız ve o gazetede yazılar, şöyleşiler yayımlamamız için bizleri cesaretlendirmişti. Günlük gazetelerin bile çok az okunduğu bir kasabada yayımlamaya başladığımız duvar gazetesini bir süre sonra kasabanın en işlek yeri olan garajlar bölgesinde bir panoda gördüğümüzde çok mutlu olmuştuk. Artık bir hafta okul duvarında asılı duran gazetemiz bir diğer hafta o panoya konuluyor, gelip geçen kasabalıları yazılarımızı okurken gördüğümüzde çiçeği burnunda öğrenciler olarak gurur duyuyorduk. Müzik dışında birkaç ana derse birden giren bir diğer öğretmenimizse bizlere mandolin, flüt ve saz gibi çalgılar çalmasını öğretmek için ders saatleri dışında özel çaba

gösteriyordu. Bunun için sahip olduğu birkaç klasik müzik plağını sınıfta çalarak öğrencilerin, bildiklerinin dışında çok farklı müzikler de olduğunu anlamalarını sağlamıştı.

Son sınıftayken beni tiyatro kolu başkanı olarak görevlendirdi. Birlikte araştırarak mezuniyet müsameresi için sahneye konulacak bir tiyatro oyunu seçtik. Çok sayıda öğrencinin bu oyunda rol almasını istiyordu öğretmenimiz. Ona göre ilk kez rol aldıkları bu tiyatro oyunu hep anılarında yaşayacaktı. Bu nedenle oyuncu kadrosu kalabalık olan bir oyun seçti ve bana da bir rol verdi. Tiyatro çalışmalarına başladığımızda benim ve oyunda rol alacak diğer öğrencilerin yaşamları birden değişti. Hemen hergün okul paydos olduktan sonra provalar için kalıyor, diksiyon, mimik ve beden dili öğreniyorduk. Eğitim Enstitüsündeyken tiyatro çalışmaları yapmış ve bu sanata gönül vermiş olan öğretmenimiz kendine ayırması gereken zamanı bizlere harcıyor, küçük bir kasaba ortaokulunda pek çok olanaktan yoksun olarak okuyan öğrencileri tiyatronun büyüklü dünyasının içine çekiyordu. Provalar ilerledikçe hepimiz rolümüzle bütünleşmeye başlamıştık. Temsil gecesi için kendimizi daha da geliştirmeye çabalıyorduk.

Bu çabalarımız kasabanın tek sinemasının sahibinin de kulağına gitmiş. Okulu ziyaret ederek bizlerle tanıştı ve gençliğinde köy köy dolaşarak amatör olarak tiyatro yaptığını

Bir ortaokul 2. sınıf anısı

Çok sayıda öğrencinin bu oyunda rol almasını istiyordu öğretmenimiz. Ona göre ilk kez rol aldıkları bu tiyatro oyunu hep anılarında yaşayacaktı.

anlattı. Ardından büyük bir jest yaparak tiyatro oyununda rol alacak tüm öğrencileri sene sonuna kadar sinemaya ücretsiz olarak kabul edeceğini bildirdi. İşte o gündən sonra o kasabadaki yaşamımız daha bir renklendi. Sinemanın sahibi bizlerin izleyeceğini göz önüne alarak fazla bilet satabileceği sıradan macera filmlerinden vazgeçip, Türk sinemasının seçkin yönetmenlerinin filmlerini getirmeye başladı. Artık haftada iki

kez Halit Refiğ, Metin Erksan, Lütfü Akat, Memduh Ün gibi yönetmenlerin filmlerini izliyorduk. Öğretmenimiz özellikle Müşfik Kenter, Yıldız Kenter, Sadri Alışık, Yıldırım Önal, Macide Tanır gibi sanatçıların rol aldığı filmleri izlememiz için bizi teşvik ediyordu. O sene sonundaki müsamere gecesinde okulun tiyatro ekibi olarak çok başarı bir temsil verdik. Oyunumuzu kasaba halkının genel isteği üzerine sonraki günlerde birkaç kez daha oynadık. Ardından diğer kasabalara turneye çıktık. Okulun son günü diplomalarımızı aldıktan sonra herbirimiz öğrenimimize devam etmek için ülkemizin bir köşesine dağıldık.

Aradan yıllar geçtikten sonra şimdi o günlere dönüp baktığımda

fedakâr öğretmenlerimizin çabalarının meyvelerini verdiğini görüyorum. Çünkü o küçük kasaba ortaokulundan mezun olan öğrenciler arasından konservatuvar mezunları, ses sanatçıları, doktorlar, mühendisler, ziraatçılar, belediyeciler, öğretmenler ve öğretim üyeleri çıktı. Bazılarıyla hâlâ görüşüyoruz ve hepsinin de hâlâ o şirin kasaba ortaokulunun sıralarındaki heyecanı sakladıklarını görüyoruz. Onlara sevgilerimi yolluyor, bizlere sanat, edebiyat ve tiyatro aşkını aşıl原因an değerli öğretmenlerimizi minnetle anıyorum.

Ülkemizin en küçük kasaba ve köylerinde bile böyle aydınlık öğretmenlerin bulunduğunu bilmek gelecek umutlarımızı güçlendiriyor. •
mehmetunver@butundunya.com.tr

Solgun *giysiler* içindeki yaşlı çift, çekinerek rektörün bürosundan içeri girdiler. Sekreter masasından

fırlayarak önlerini kesti... Bu taşrallann Harvard gibi üniversitede ne işleri olabilirdi? Adam, rektörü görmek istediklerini söyledi. Rektörün ayıracak bir saniyesi bile yoktu. Yaşlı kadın, "Bekleriz" diye mınıldandı... Saatler geçti, yaşlı çift pes etmedi... Sonunda sekreter, "Gidecekleri yok" diyerek rektörü ikna etti. Genç rektör, isteksiz ve sinirli bir biçimde kapıyı açtı. Yaşlı çift Harvard'da okuyan oğullarını bir yıl önce bir kazada kabetmişlerdi. Oğulları, burada öyle mutlu olmuştu ki, onun anısına okul sınırları içinde bir yere, bir anıt dikmek istiyorlardı.

Rektör, duygulanmak yerine öfkeleni. "Bayan" dedi, "Biz Harvard'da okuyan ve sonra ölen herkes için bir anıt dikecek olsak,

STANFORD ÜNİVERSİTESİ

burası mezarlığa döner..."
Yaşlı kadın.. "Anıt değil... Belki, Harvard'a bir bina yaptırabiliriz".

Rektör, "Bina mı?" diyerek tekrarladı, "Siz bir binanın maliyetini biliyor musunuz? Sadece son yaptığımız bölüm yedi buçuk milyon dolardan fazlasına çıktı..."

Rektör artık bu ihtiyaç bunaklardan artık kurtulabileceğini düşünüyordu. Yaşlı kadın, sessizce kocasına döndü: "Üniversite inşaatına başlamak için gereken para bu muymuş? Peki, biz niçin kendi üniversitemizi kurmuyoruz?"

Yaşlı adam başıyla onayladı. Jane ve Leland Stanford dışarı çıktılar. Doğu California'ya, Palo Alto'ya geldiler. Ve Harvard'ın artık umursamadığı oğulları için onun adını ebediyen yaşatacak üniversiteyi kurdular.

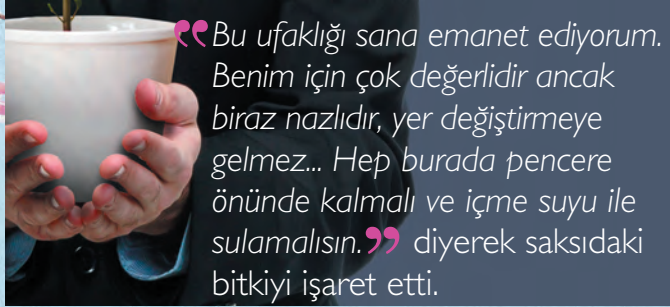
Amerika'nın en önemli üniversitelerinden birini Stanford'u.

Gözle Gönül Arası

Mehmet Uhri

Küçük Bir Erguvan Hikayesi

“Bu ufaklığı sana emanet ediyorum. Benim için çok değerlidir ancak biraz nazlıdır, yer değiştirmeye gelmez... Hep burada pencere önünde kalmalı ve içme suyu ile sulamalısn.” diyerek saksıdaki bitkiyi işaret etti.

Sözleri ricadan çok emir gibi çıkmıştı. Yılların emektarı klinik şefi hocamız yaş haddi nedeniyle emekli olmuştu. Eşyalarını toplamasına ve odasını boşaltmasına yardımcı oluyordum. Saksıdaki bitki hayli cılız görünüyordu. Bir karış boyu yuvarlak yapraklarıyla saksıyı dolduramamış bitkiyi gösterip çiçek açıp açmadığını sordum. Erguvanı tanımadığım için serzenişte bulundu. Saksıyı dikkatlice eline aldı, toprağını ayıkladı. Dizlerinin üzerine koyup yapraklarını okşadı ve anlatmaya başladı: “Bir hastam yoğurt kasesi içinde

filizlenmiş haliyle teslim etmiş, pence-re önünde tutmamı ve sulamayı ihmal etmememi ısrarla vurgulamıştı. Başlangıçta filizlenmiş fasulyeyi andırsa da zamanla şeklini bulmuştu. Meğer erguvan yavaş büyümüş. Yerini sevse bile gövdesi kalınlaşmadan yaprağa gitmez sabırla güçlü gövdesi olana kadar beklermiş. Emeklilik günü yaklaşınca hastane bahçevanından bahçeye ekmesini istedim ama birkaç yıl daha saksıda beklemesi gerekiyordu. O nedenle burada kalmasını ve ona bakmanı rica ediyorum.”

“Erguvanı bir hastanızın getirdiğini söylemişsiniz. Genellikle daha bilinen çiçekli bitkilerin hediye edilmesine alışkınız. Erguvan sevdiğinizi bilecek kadar sizi iyi tanıyan bir hastanız olmalı.”

“Öyle tanıdığım biri değildi. Başta ben de anlam verememiştim. Saksıdaki erguvanın öyküsü hanımefendinin yolda baygın bulunup komşularının yardımıyla hastaneye getirilmesiyle başladı. Kadıncağız hastaneye getirildiğinde baygındı. Bir

Saksıdaki erguvanın öyküsü hanımefendinin yolda baygın bulunup komşularının yardımıyla hastaneye getirilmesiyle başladı.

motosikletlinin karşından karşıya geçerken çarpmış olduğu yönünde doğrulamadığımız bilgiye sahip olsak da belirgin yara bere görünmüyordu. Yakınlarına ulaşamadığımız için hastaneye getiren komşularından önceki hastalıkları ve kullandığı ilaçları hakkında bilgi almaya çalıştık. Ancak tatmin edici bilgiye ulaşamadık. Hayati fonksiyonları yerinde olsa da hastamız iki güne yakın bilinci kapalı halde yoğun bakımda izlendikten sonra gözlerini açtı. İlerlemiş yaşı yüzündeki derin kırışıklıklar ve solgun benzine karşın pırl pırl bir çift mavi göz ile bizleri şaşkın bakışlarla izliyordu. Konuşmaya başlayınca gerçekten de bir motosikletliden kaçmaya

çalışırken ayağının takılıp düştüğünü, sonrasını hatırlamadığını öğrendik. İki gündür bilinci kapalı yatmakta olduğunu öğrenince hemen doğrulup gitmeye kalktı. Eve gitmesi gerektiğini sorun olursa yine geleceğini söylese de bırakmadık. İncelemelerin

henüz bitmediğini, beyinde geçici damar tıkanıklığı olabileceğinden ve daha ciddi bir atak geçirme riskinin yüksek olduğundan endişe ettiğimizi, yakınlarına haber verebileceğimizi söyleyip sakinleştirmeye çalıştık. Kimi kimsesi olmadığını, genç yaşta kızlarını, birkaç yıl önce de eşini kaybetmiş acılı bir ailenin kalan son ferdi olduğunu öğrendik.”

Hocamız saksıyı kucağından bırakmadan hanımefendinin rahmetli eşinin başlattığı tohumdan erguvan filizlendirme uğraşını vefatından sonra sürdürmeye çalıştığını, saksılardaki erguvanların sudaki klordan bile etkilendiği için terasta biriktirdiği yağmur sularıyla suladığını bu nedenle evine gitmesi gerektiğini anlattı. Komşularından yardım isteyip sulama krizini gidersek de cep telefonu ile çekilen fotoğraflarla saksılardaki erguvanların görüntülerini görmeden hastasının rahatlamadığını anlattı.

Konu giderek ilginçleşiyordu. Hocamız saksıyı özenle yerine yerleştirirken ailenin yaşadığı trajediyi ve o küçük saksının onlar için anlamını aktarmayı sürdürdü. Hocam, özene bezene yetiştirdikleri hayat dolu kızlarını okul arkadaşlarıyla gittikleri bir gezide trafik kazasında yitirdiklerini, hastasının “Tonlarca kömür yüklü aptal bir kamyonun altında kaldı güzeller güzeli kızım” diye ağladığını anlattı.

“Serviste herkes acılı anneyi tanımış ve çok sevmişti. Evinde sulanmayı bekleyen erguvan filizlerini ise

kızının mezarındaki erguvan ağacının tohumlarından yetiştiriyorlarmış. Kızlarının ölümüyle sarsıldıkları yetmemiş yakınlarda şehir içinde defin için mezar yeri bulunamayınca babaannesinin Eyüp Sultan mezarlığındaki mezarına defnetmişler. Kızlarını defnettikten birkaç hafta sonra mezarın başucundaki erguvan ağacının çičeğe durduğunu gören acılı aile kızlarının kendilerini bırakmak istemediğine yorup erguvan çičekleriyle o canlı ışıltılı yüzünü göstermeye çabaladığını düşünmüşler. Kadının dediğine göre mezar ziyareti zamanla erguvan ağacıyla dertleşmeye dönüşmüş.”

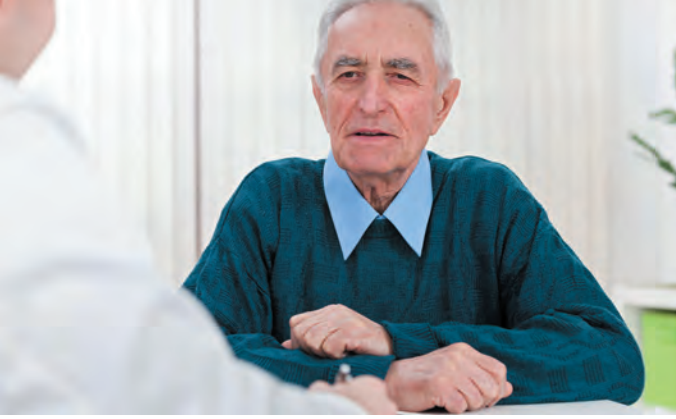
“Bu erguvan filizi o ağacın tohumlarından mı?”

“Evet.”

“Acılı baba kendine uğraş olarak her yaz kızının mezarındaki erguvan ağacından topladığı tohumları kışa doğru saksılarda yetiştirmeye çabalıyormuş. Onun ölümünden sonra görevi eşi devralmış. Söylemesi kolay gelse de tohumları filizlendirmek hiç de kolay değilmiş. Başlangıçta çok zorlanmışlar.”

“İyi de yetiştirdikleri erguvanları ne yapıyorlarmış?”

“Getirip bana emanet ettikleri gibi kızlarının arkadaşlarına ve tanıdıklarına verip erguvan ağacının ruhunda yaşattıkları kızlarını farklı mekan ve coğrafyalarda gezip tozmasını sağladıklarını düşünüyorlarmış. Yaş itibarıyla yorucu ve hayli zahmetli bir iş yapmakta olduğunu söyleyince eliyle beni susturmuş, ‘Kızım hayat doluydu. Gezip tozmayı çok severdi.

Ağacın tohumlarıyla yeniden hayat bulup gittiği yerlerin rüzgarına güneşine karışmayı dilediğine, yeryüzünden ayrılmak istemediğine inandık. Yıllardır yaz aylarında topladığımız tohumları sonbaharda filizlendirmeye uğraşıyor, iyice serpileneri gittiğim yerlere kızım için ekiyorum. Kızımın her bahar yüzünü göstermek için erguvan çiçekleriyle yeryüzüne döneceğine inanmak ikimize de iyi gelmişti. Başlangıçta eşim kadar heves etmesem de onu kaybettiğimden beri bu işi tek başıma kendim yapıyorum. Baharda mezarında açan erguvanı izlemek, ona tohumlarının nerelerde filizlendiğinden söz etmek, yaz aylarında tohumları toplamak, sonbaharda filizlendirmek neden zor gelsin ki? Gücüm yettiğince yerine getiriyorum.' diye yanıtlamış sonra da ağlamış ve hepimizi ağlatmıştı.”

etmiş 'Ne de olsa hayat her yerde. Kızımızdan kalan erguvan tohumları hastane ortamını da tanısin, dünyaya buradan da baksın istedim. Çiçek açıp ağaç olduğu günleri torunlarınızla birlikte görebilmenizi dilerim.

Kızımın her bahar yüzünü göstermek için erguvan çiçekleriyle yeryüzüne döneceğine inanmak ikimize de iyi gelmişti.

‘Sağlıcakla kalın.’ demişti.
“Hocam doğru mu anladım? Siz bu kadar anlamlı erguvan fidanını bana mı emanet ediyorsunuz?”
“Yerini değiştirme riskine girmektense onun anlamını bilecek, ilgilenip sabırla çiçek açacak boya gelmesini bekleyecek hatta günü geldiğinde onu hastane bahçesine ekip yaşatmayı sürdürecektir biri olarak seni seçmiş olmama itiraz etmezsin umarım. Hatta bizler geçip gittikten sonra öyküyü bilen birilerinin şu küçük fidandan gelişip büyüyen görkemli ağacın tohumlarını yeşertmeye çalıştığımı hayal ederek mutlu

Gözleri dolmuştu bir süre susup pencere önünde duran saksıya ve içindeki fidana baktı.

“Bu fidan geldiğinde iki yıllıktı ve 4 parmak bile boyu yoktu. Hanımefendi iyileşip taburcu olduktan sonra kontrol amaçlı gelişlerinden birinde getirip teslim

bile olabiliriz. Yaşım ilerlemiş olabilir. Göremeyecek olsam da şu küçükçük erguvanın görkemli bir ağaca dönüş-tüğünü hayal etmek bana iyi geliyor. Artık bu küçük erguvanın hikayesine sen de dahil oldun. Ona iyi bak.”

Saksıdaki erguvanı pencere kenarında alışkın olduğu köşede bırakıp eşyaları toplamayı sürdürdük. Hocamızın zorunlu emekliliğine alışmamız zaman aldı. Aradan zaman geçti. Şefimizin odasını bir meslektaşım ile birlikte paylaşıyoruz. Saksıdaki erguvan ise yerinden memnun görünüyor. Başlangıçta küsüp büyüymeyeceğinden endişe ettiğim için ara ara boyunu ölçüyor hatta yapraklarını sayıp not ediyordum. Keyfi yerine gelip boy attığını görünce birbirimize alıştığımızı anladım.

Geçenlerde odamın kapısını çalıp

emekli olan hocamızı soran yaşlı kadının olumsuz yanıt almasına karşın pencere önündeki saksıya yönelmesi ile gelenin kim olduğunu anladım. Hayli yaşlı ve bitkin görünüyordu. Hafif kambur ve kısa adımlarla heyecan içinde saksıya doğru yürüdü.

“Hocamız yerini değiştirme riskine girmeyip giderken bana emanet etti. Sizin için anlamını biliyorum. Merak etmeyin kızınız emin ellerde” deyince yüzü aydınlandı. İsmimi sordu teşekkür edip geldiği gibi hızlıca odadan çıkıp gitti. Hanımefendiyi bir daha görmedim. Erguvan ise hayli büyüdü geçen yıl saksısını değiştirdim. Bahçivanımız seneye hastane bahçesine dikilebileceğini söylüyor. Sabırla çiçek açmasını ve tohum vermesini bekliyorum.

Sonrası mı? Sonrasını biliyorsunuz...•

mehmetuhri@butundunya.com.tr

KORKU

İnsanların çoğu kaybetmekten korktuğu için, sevmekten korkuyor.

Sevilmekten korkuyor, kendisini sevmeye layık görmediği için.

Düşünmekten korkuyor, sorumluluk getireceği için.

Konuşmaktan korkuyor, eleştirilmekten korktuğu için.

Duygularını ifade etmekten korkuyor, reddedilmekten korktuğu için.

Yaşlanmaktan korkuyor, gençliğinin kıymetini bilmediği için.

Unutulmaktan korkuyor, dünyaya iyi birşey vermediği için.

Ölmekten korkuyor, aslında yaşamayı bilmediği için.

Ve yaşamaktan korkuyor, kendisi için değil,
başkalarına göre yaşadığı için.

Uzaydan Görüldüğü
İddia Edilen Tek
“Dünya Varlığı”

ÇİN SEDİ

Kuşbakışı bakıldığında toprak üzerinde kıvrılarak giden bir yılanı andıran yapının ortalama yüksekliği 8 metre, genişliği ise tabanda 7, tepede 6 metredir.

Yazan: FAİK TEKELİ

Zavallı işçiler yetersiz beslenme ve ağır çalışma koşullarına dayanamayarak sinekler gibi yere düşüyor, birbirlerinin ardı sıra ölüyorlardı. Tam 20 yıl boyunca toplam 300 bin asker ve mahkum Asya kıtasını neredeyse ikiye bölen bu uzun, heybetli duvarın inşasında çalışmışlardı. Şantiye, toplama kampı gibiydi. Köylüler, katiller, eşkıyalar, politik nedenlerle mahkûm olmuş düşünürler, görevi kötüye kullanmak nedeniyle cezaevine girmiş memurlar, rüşvetçiler ve hırsızlar; her türden insan yanyana dünyanın en büyük sınırını tamamlamaya çalışıyorlardı. Kadınlar ise çadır bezi dokumakla görevliydi.

Açlık ve yorgunluktan bunalan işçiler çadırlar altında birkaç saat dinlenirken yaşadıkları zulmü anlatan şarkılar söylüyorlardı.

Açlık ve yorgunluktan bunalan işçiler çadırlar altında birkaç saat dinlenirken yaşadıkları zulmü anlatan şarkılar söylüyorlardı. Çin Seddi'nin yapımında yaşananları anlatan şiir ve şarkılar bugün bile Çin'de dilden dile dolaşıyor.

İşte bu nedenlerle, uzaydan çıplak gözle görülebilecek tek insan yapısı bina olduğu söylenen Çin Seddi kimi belgelerde “dünyanın en büyük mezarlığı” diye de anılıyor.

Duvar, İÖ 3'üncü yüzyılda Çin'i tek bir imparatorluk altında birleştiren

İmparator Shi Huang Di döneminde bozkır kabilelerinin akınlarından korunmak için yaptırıldı. Ve Asya'nın bu en eski, en büyük anıtsal yapısına, uzun duvar anlamına gelen Çang-Çeng adı verildi. Önemli bir bölümü İS 3'üncü yüzyılda tamamlanan, Sarı

Çin'deki İmparator Shi Huang Di anıtı

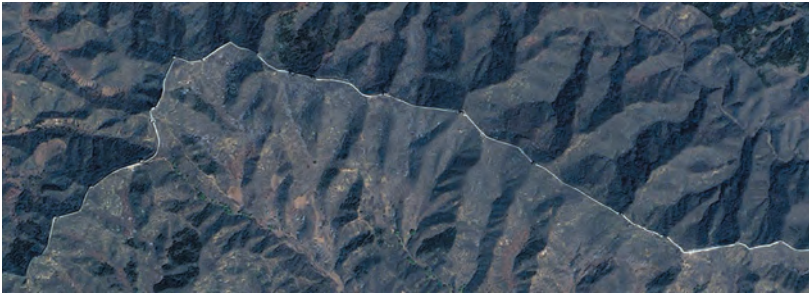
Deniz kıyısındaki Şanhaikuan'dan Kansu eyaletine dek 1900 kilometre boyunca uzanan dünyanın bu en uzun duvarı dönemeçleriyle birlikte 2400-

3000 kilometreyi buluyor. Kuşbakışı bakıldığında toprak üzerinde kıvrılarak giden bir yılanı andıran yapının ortalama yüksekliği 8 metre, genişliği ise tabanda 7, tepede 6 metredir.

Birkaç yüz metre arayla yapılmış gözetleme kulelerinin yüksekliği ise 12 metredir. Dövülerek sıkıştırılmış topraktan yapıma seddin kimi bölümleri dışarıdan hendeklerle çevrilmişti.

İmparator Shi Huang Di'nin ölümünde bitmemiş olan Çin Seddi'nin inşasına daha sonraki hükümdarlar tarafından devam edildi. Söylentiye göre İmparator Shi'den sonra gelen hükümdarlardan biri bu amaç uğruna 60 bin kişinin ölümüne neden oldu. Bir saldırı sırasında Hunlar'a esir olmaktan son anda kurtulan imparator, o kızgınlıkla seddin bir bölümünün iki haftada bitmesini emretti. Emri yerine getirildi ve verilen sürede duvarın inşası tamamlandı. Ama gece gündüz yemek yemeğe bile zaman bulamadan çalışan işçilerden 60 bini de öldü.

Tüm kentleri içine alacak biçimde yapılan Çin Seddi mükemmel bir

Çin Seddi'nin Ay'dan görülen tek yapı olduğu iddiası gerçek olmasa da uydu görüntüleri bu olağanüstü yapı hakkında bir fikir veriyor

savunma sistemi yaratıyordu. Kentlere daracık kapılardan giriliyordu. 12'nci yüzyılda Pekin'i istila etmek isteyen Cengiz Han da, kenti böyle bir kapıdan, "Diller kapısı"nın arasından görebilmişti. Yine bir söylentiye göre bu kapıya "Diller kapısı" denilmesinin nedeni de yalan söyleyenlerin dillerinin kesilerek kapının üstüne asılmasıydı. Çinliler'in direnişine, Pekin sınırlarına dağıtılan 3 milyon askerin savunmasına rağmen Cengiz Han Pekin'de taş üzerinde taş bırakmamıştı. Öldürttüğü 350 bin Çinli'yi de seddin içine gömdürttüğü söylenir.

1420 yılında Ming hanedanının üçüncü imparatoru Yung-Lo seddi onarımdan geçirtti ve kulelerine toplar yerleştirtti. Bu sayede gelebilecek her türlü saldırıyla başedebileceklerine inanıyordu.

Insanoğlunun gerçekleştirmiş olduğu en büyük yapı olan Çin Seddi, gerçekten de yüzyıllarca dışardan gelen pek çok saldırıyı başarısız kıldı. Fakat 17'nci yüzyılda Çin Seddi'ni aşarak kentlere giren Mancular, Ming hanedanlığına son verdiler. Birbiri ardına tahta geçen Çin hanedanları tarafından sürekli olarak onarılan yapının bugünkü kalıntıları Ming hanedanlığı döneminden kalmadır.

Ünlü gezgin Marko Polo seyahatnamesinde Çin Seddi'nin güçlü bir savunma unsuru olduğunu yazmıştı. Yine 17'nci yüzyılda Çin'den dönen bir başka gezgin de notlarında, 902 bin 54 askerin gece gündüz nöbet tuttuğu seddin etrafında düşmana

Bir gözeteme kulesinin iç görüntüsü

saldırmak için 389 bin 167 binicinin de hazır bekletildiğinden söz etmişti. Pek çok bölümü harap olan seddin Pekin sınırındaki, Ming hanedanı tarafından inşa edilen bölümü ziyaretçiler üzerinde bugün bile hayranlık uyandırıyor. Söylenenlere göre buradan geçen her Çinli, geleneğe uyarak, yerden bir çakıl taşı alıyor ve duvara fırlatıyor. Bu hareketin, seddin yapımı ve saldırılar sırasında ölen yüzbinlerce ölüyü selamlamak ya da harabelerde uyuyan ölülerin ruhunu teskin etmek için yapıldığını söyleyenler var. Nedeni tam olarak bilinmiyor. Bilinen, stratejik gücünü kaybeden Çin Seddi'nin efsanevi gücünden hiçbir şey yitirmediği...•

Sahiplerinin Yaşamlarını Kurtaran
Köpeklerin Gizli Olgusu:

Altıncı Duygu

Yazan: HABİP ÇAĞLAR

Donna Jacobs'un yaşamı alt üst olduğunda, henüz 42 yaşındaydı. Bir grafik tasarımcı olan Donna, evinin kapısının önünde alışveriş torbalarını arabadan çıkartırken, bir anda sol tarafına felç inmiş ve yere yığılmıştı...

Beyin kanaması geçirmişti.

1994 yılının o öğleden sonrasını izleyen aylarda, bedeni istem dışı hareketlerle sarsılıyor, hatta bazen bilincini de yitiriyordu. Korkunç bir depresyona girmişti, evden çıkmayı kesinlikle reddediyordu. Donna'yı bunalımından kurtarmak için, eşi ona Patra adında bir köpek yavrusu Alman kurdu kırması, Rottweiler cinsi bir erkek köpek armağan etmişti. Fikir işe yaramıştı. Donna bu yaşam dolu köpek yavrusu sayesinde, yeniden yaşama dönmüştü.

Ardından Patra garip davranışlar sergiledi. Donna bahçe işleriyle ilgilenirken, Patra arkasına geçip, başıyla sahibesinin bacaklarından itirmeye başlıyordu, ta ki kadıncağız yere düşene dek.

Ya da habersizce Donna'nın kolundan tutup, dengesini kaybetmesine neden oluyordu. Bir köpek eğitimcisiyle görüştüktan sonra Donna Jacobs, Patra'nın davranışlarını yakından izlemeye başladı. Ve şaşkınlıkla fark etti ki, ne zaman Patra onu hızla aşağı çekse, 15 dakika içinde bir inme nöbeti geçiriyordu. Patra bu inmeleri önceden duyumsayıp, sahibesine yardım etmeye çalışıyor olabilir miydi?

İşin gerçeği, zamanla Patra'nın "kriz uyarıcı" bir köpek olduğu anlaşıldı: Yani birinin felç geçireceğini

önceden kestirebilen, çok ender rastlanılan bir köpek türü.

Köpek servis merkezlerinde çok sayıda köpek, kriz geçiren hastalara ya da körlere yardımcı olabilmeleri için eğitiliyorlar. Temel itaat eğitiminin ardından, bu köpeklere kriz anında ne tür tepki verecekleri öğretiliyor: Zaman kaybetmeden yardım çağırmak, hatta acil bir telefon numarası çevirmek gibi. Ne yazık ki içlerinden yalnızca birkaçı bu gibi

İşin gerçeği, zamanla Patra'nın "kriz uyarıcı" bir köpek olduğu anlaşıldı.

durumlarda neler yapmaları gerektiğini öğrenebiliyorlar; doğuştan zeki, meraklı ve insanlı olanlar.

Sahiplerini, yaklaşan bir krize karşı uyarıların sayısı daha da az ve bu özelliğe doğuştan sahipler. Ani bir hastalık nöbetinden önce inleyebilir, havlayabilir, o kişinin kucasına zıplayabilir, ona dikkatle bakabilir ya da dürtükleyebilirler. Bu köpekler, uyardıkları hastalara, çok değerli bir zaman kazandırılırlar. Bir sara hastası için, birkaç dakika önceden uyarılmanın bile önemi büyüktür. Hasta kriz

Köpekle sahibi arasında tam bir uyum sağlanabilirse, sonuçlar kesinlikle yaşam kurtarıcı olabilir.

gelmeden önce rahat bir yere gidip uzanabilir, hatta gerekli ilaçlarını bile alabilir. Eğer köpekle sahibi arasında tam bir uyum sağlanabilirse, sonuçlar kesinlikle yaşam kurtarıcı olabilir.

Galveston, Teksas'ta yaşayan

Gerri Empey, Labrador retriever cinsi, Hunter adlı köpeği alana dek, sara hastası olan oğlu Jacob'la nasıl başa çıkacağını bilemiyordu. Jacob bazen günde beş kriz geçirip her defasında yere yıkılıyordu. Şimdiye dek bu yüzden, iki kez beyin sarsıntısı geçirmiş ve birçok kez de dişleri kırılmıştı.

Hunter, Empey Ailesi ile birlikte yaşamaya başlayalı henüz birkaç hafta olmuştu ki, köpeğin kendine özgü davranışlar sergilediğini fark ettiler. Bazen köpek birden bire yerinden fırlayarak, Gerri'yi ya da eşi Tom'u kollarından tutup, dürtüklemeye başlıyordu. Sonra Jacob'a ısrarla bakıyor ve gözlerini Gerri ve Tom'a çeviriyordu. Yaklaşık 30 dakika sonra

da, Jacob bir kriz geçiriyordu. Nöbet sırasında Hunter, Jacob'ın yanında durup sürekli yüzünü yalıyordu.

Onüç yaşında olan Jacob, minnetini şu sözleriyle anlatıyor: "Hunter olmasaydı, ne yapardım bilmiyorum."

Köpeklerin, kriz öncesi tam olarak ne algıladıkları bilinmiyor ama yine de bu konuda üç yaygın kuram var.

Hastaları tedavi eden doktorların büyük bir çoğunluğu, kriz uyarıcı köpeklerin varlığından habersiz.

Köpeklerin, kriz öncesi tam olarak ne algıladıkları bilinmiyor ama yine de bu konuda üç yaygın kuram var. Kriz öncesi, nöronlar (sinir güdülerini ileten beyin hücreleri) hızlanarak bir elektrik akımı yaymaya başlıyorlar. Kuramlar dan ilki, köpeklerin bu elektrik akımını algıladıkları yolunda. Bir başka görüş, köpeklerin yüz seğirmeleri, göz kırpmaları gibi kriz öncesi oluşan davranış değişikliklerini fark etmeleri yönünde. Sara hastası olanların yaklaşık dörtte biri, her kriz öncesi, kendilerinin bile fark etmedikleri, hafif bir heyecan ya da davranış farklılığı yaşıyorlar.

En ağır basan kuramsa, köpeklerin koku alma duyularıyla ilgili olanı. Köpekler insanlardan en az 300 kat daha gelişmiş bir koku

alma gücüne sahipler ve krizi önceden hissetmelerini sağlayan, bu duyularıdır. Kriz öncesi, beyinde anormal hareketler meydana gelir. Bunun sonucu olarak hasta terleyebilir ya da köpeğin hissedebileceği türden bir koku salgılayabilir. İşin aslı, doktorların çoğunlukla köpeklerin bu yönünden haberdar olmadıkları. Hastaları tedavi eden doktorların büyük bir çoğunluğu, kriz uyarıcı köpeklerin varlığından habersiz.

Araştırmacılar ve köpek eğitimcileri krizi önceden sezinleme becerisinin bir köpeğe öğretilmeyeceği inancındalar. “Uyarabilen bir köpek bu niteliğe doğuştan sahiptir.

Eğitimciler, koku alma ve işitme duyuları özellikle gelişmiş köpekleri eğitmeyi seçiyorlar ve insan davranışlarındaki en küçük değişiklikleri bile kolayca sezinleyebilecek olanları.

**Özgüven,
Donna
Jacobs'un da,
köpeği Patra'dan
kazandığı
özelliklerden
biri.**

Emily Ramsey, şanslılar arasındaydı. Oniki yaşındaki Emily, köpek eğitim merkezinde, Watson adlı Labrador kırmasıyla ilk karşılaştığında, ikisi hemen kaynaştılar. Eğitimciler, Watson'ın gerekli tüm niteliklere sahip olduğunu söylediler de, krizi önceden haber verip vermeyeceğini yalnızca zaman gösterecekti.

Watson başarılı oldu, hem de hemen ve beş yıldır da her krizi önceden haber veriyor. Watson derin ve içten bir biçimde hırlamaya başladığında, bu, Emily'nin kriz öncesi beş dakikası olduğu anlamına geliyor. Eğer krizin geldiğini hissettiğinde, Emily uyuyorsa, Watson anne baba-sının odasına gidip onları uyandırıyor ve koşarak Emily'nin odasına geri dönüyor. Düşmek üzereyken, altına bir sandalye itiyor, kriz anında sokak-taysa, onu yoldan geçen arabalardan koruyor.

Watson'dan önce, Emily'nin anne babası kızlarını gözlerinin önünden ayırmazlardı. Şu anda ise onu Watson'

la her yere gönderiyorlar: okula, markete hatta bisikletle gezmeye bile. “Watson kızıma öylesine bir özgüven sağladı ki” diyor Emily'nin annesi Mary Ramsey, “görülmeğe değer!”

Özgüven, Donna Jacobs'un da, köpeği Patra'dan kazandığı özelliklerden biri. Özellikle de köpeğe, sahibesini daha yumuşak bir biçimde uyarması öğretildikten sonra (kolunu hafifçe dürterek), Donna krizlere hazırlıksız yakalanma korkusunu üzerinden attı. 1997 yılında yeniden yoğun iş yaşamına döndü, tabii masasının altında Patra'yla. Eğer bir toplantı sırasında, köpek yavaşça kolunu dürtüklemeye başlarsa, Donna izin isteyip ofisine dönüyor ve kapısını kapatıp, üzerine “Lütfen Rahatsız Etmeyin” yazan bir tabela asıyordu, sonra kanepesine uzanıp sessizce krizin geçmesini bekliyordu.

“Patra sayesinde, artık yaşama farklı bir açıdan bakabiliyorum” diyor, Donna, “Bu benim için adeta bir yeniden doğuş.”•

Bir Pirinç Tanesinin Bile Değeri Vardır

Yirmibeş yıl önceydi. Stokholm'e gitmiştim. Bir otelede konakladım. Sabah, tıraş olmak için lavaboya gittiğimde, aynanın yanında ilginç bir yazı gördüm.

Yazan: SENNUR ABURAS

Yazıda “Lütfen” deniliyordu, “Tıraştan sonra jiletinizi çöpe atmayın. Yanda bir kutu var, oraya bırakın. Bir tek jiletle bile olsa, İsveç çelik sanayine yardımcı olun.”

Çok şaşırılmışım. Çocukluğumdan buyana çelik eşya denince akla İsveç çeliği gelir. Birçok eşya üzerinde “İsveç çeliğinden yapılmıştır” diye yazardı. İşte o ülke, kullanılmış bir tek ufacak jiletin bile çöpe gitmesini istemiyor, ona sahip çıkıyor, gelen turistlere rica yollu uyarıda bulunuyordu.

İsviçre’de zaman zaman radyolar, televizyonlar, bir haberi duyurur: “Şu tarihte, şu saatte, adamlarımız gelecek. Siz lütfen hazırlığınızı yapın. Okumadığınız, ilgilenmediğiniz, kullanmadığınız

ne kadar kitap, dergi, gazete varsa, kağıt, ambalaj, kutu varsa, bir ilaç prospektüsü bile olsa, kapının önüne koyun. İsviçre' nin kalkınmasına yardımcı olun. Daha fazla ağacın yok olup gitmesine engel olun.”

Beş yaşındaydım. Babaannem pirinç ayıklıyordu. Bir tane pirinç yere düştü. Babaannem eğildi,

aramaya başladı. Sağa bakıyor, sola bakıyor, bulmaya çalışıyordu. Çocukluk işte, “Babaanne” dedim. “Bir pirinç tanesi için bu denli çaba harcamaya, yorulmaya değer mi?”

Babaannem ilk kez sertleşti bana karşı, öfkeyle doğruldu. “Sen hiç pirinç üretilirken gördün mü?” diye sordu. “İnsanlar ne denli zorluk çekiyorlar. Bir pirinç tanesinde kaç insanın göz nuru, alın teri, emeği, çilesi var biliyor musun?”

Utancımдан kıpkırmızı olmuşum. Aradan yıllar geçti. hukuk fakültesinde öğrenciyken, Alain' in “özlü sözler”ini okuyordum. Birden irkildim. Babaannemi anımsadım.

Alain, “Bir insan yerde bir iğne görüp de eğilip almazsa, tüm uygarlığa karşı ihanet etmiş olur” diyor ve ekliyordu: “Bir iğnenin üretiminde binlerce insanın alın teri, göz nuru, el emeği vardır.”

Japonlar son derece sade, basit ve mütevazı yaşayan insanlardır. Japonlara göre, evlerini mobilyayla dolduranlar manevi olarak doyuma ulaşmamış, yaşamın anlamını

Japon Başbakan, “Şu andan itibaren” dedi, “Japonlar'ın iç ve dış borçları son kuruşuna dek ödenmeden, pirinçten başka bir şey yemeyeceğim. Şu üstümdeki elbiseden başka elbise giymeyeceğim.”

kavrayamamış insanlardır. Bir insanın gösteriş için eşyanın tutsağı olması ne denli acıdır.

Bir zamanlar Japon ekonomisi bir darboğazdan geçiyordu. Zamanın başbakanı meclisi topladı. Durumu olanca açıklığı ve tehlikeleri ile anlattı ve “Şu andan itibaren” dedi, “Japonlar'ın iç ve dış borçları son kuruşuna dek ödenmeden, pirinçten başka bir şey yemeyeceğim. Şu üstümdeki elbiseden başka elbise giymeyeceğim.”

Başbakan verdiği sözlerin hepsini tuttu. Toplumun tüm kesimlerini kapsayan “savurganlıktan kurtulma” kampanyası açıldı. Japonya tüm borçlarını ödedi.

Yaşam çok ince ipliklerle örülmüştür. Herşey o denli birbirine bağlıdır ki, ilkokul okuma kitabımızdaki bir sözü hiç unutmadım. “Bir mih bir nal kaybettirir. Bir nal, bir atı, bir at bir orduya savaşı kaybettirir” diyordu. Maddi durumumuz ne olursa olsun, ister zengin olalım, ister yoksul, hepimiz çok dikkatli olmak zorundayız. •

AĞUSTOS AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Satranç Çözümleri

ATAK: 1.Fa5+#

KURGUMAT: 1. Vf4! zz;
1...exd5 (a) 2. Af2#; 1...Şxd5 2.
Af6#; 1...e5, 1..Şd3 2. Vd2#

“Bilginizi Denetleyin”

1-(b) Haremeyn

2-(c) Lateks

3-(a) Erdal İnönü

4-(b) Yavuz Sultan Selim

5-(d) Polonya

6-(c) Siyaset

7-(b) Istakoz

8-(d) Semiyoloji

9-(b) Etten korkma

10-(a) Jammer

11-(d) Biyopsi

1-(b) Öykü

2-(d) Eliyaçık

3-(a) İçe kapanık

4-(d) Buluş

5-(c) Gerçek, gerçeklik

6-(a) Pay

7-(b) Taslak

8-(c) Ana sistem

9-(a) Yönetmen

10-(d) Uzman

11-(a) Yelveren, estireç

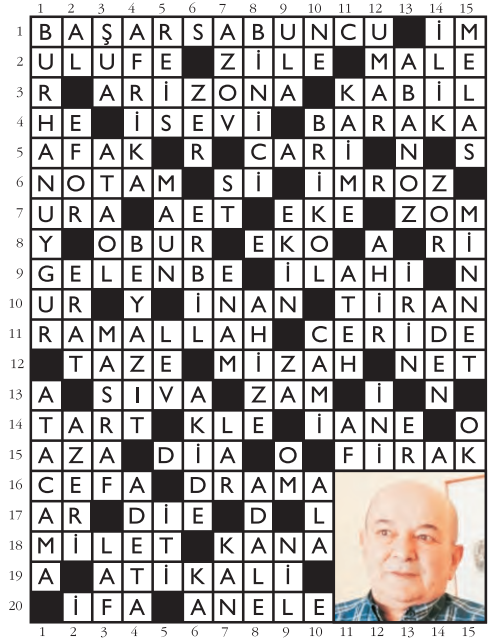
12-(c) Engel

13-(c) Kayırma

14-(a) Üçleme

15-(d) Öğrencelik

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB'den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Deniz Özden, Antalya

Leyla Kubilay, İstanbul

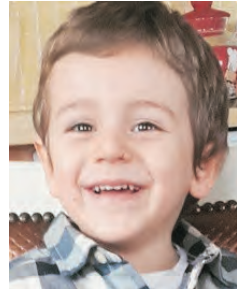
Arya Ergün, İzmir

Nida Hoşceylan, İstanbul

Aysima Aydemir, Ankara

*Baran Çakır Özkarakbekir,
Trabzon*

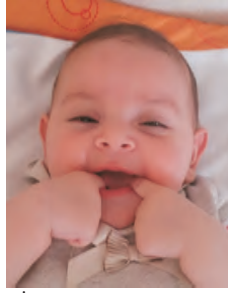
Ekin Yılmaz, Antalya

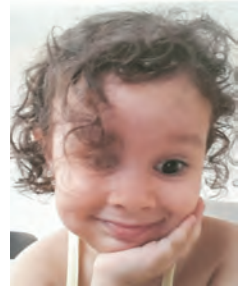
Erhan Muslu, Ankara

İlgaz Küllü, *Bursa*

İdil Mahmud, *Ankara*

Ela Soykurt, *Antalya*

Derin Vural, *Diyarbakır*

Burçin Ece ve Naz İlayda Dibek, *Ankara*

Kayra Öz, *Antalya*

Zehra Beren Başarı, *Lefkoşa*

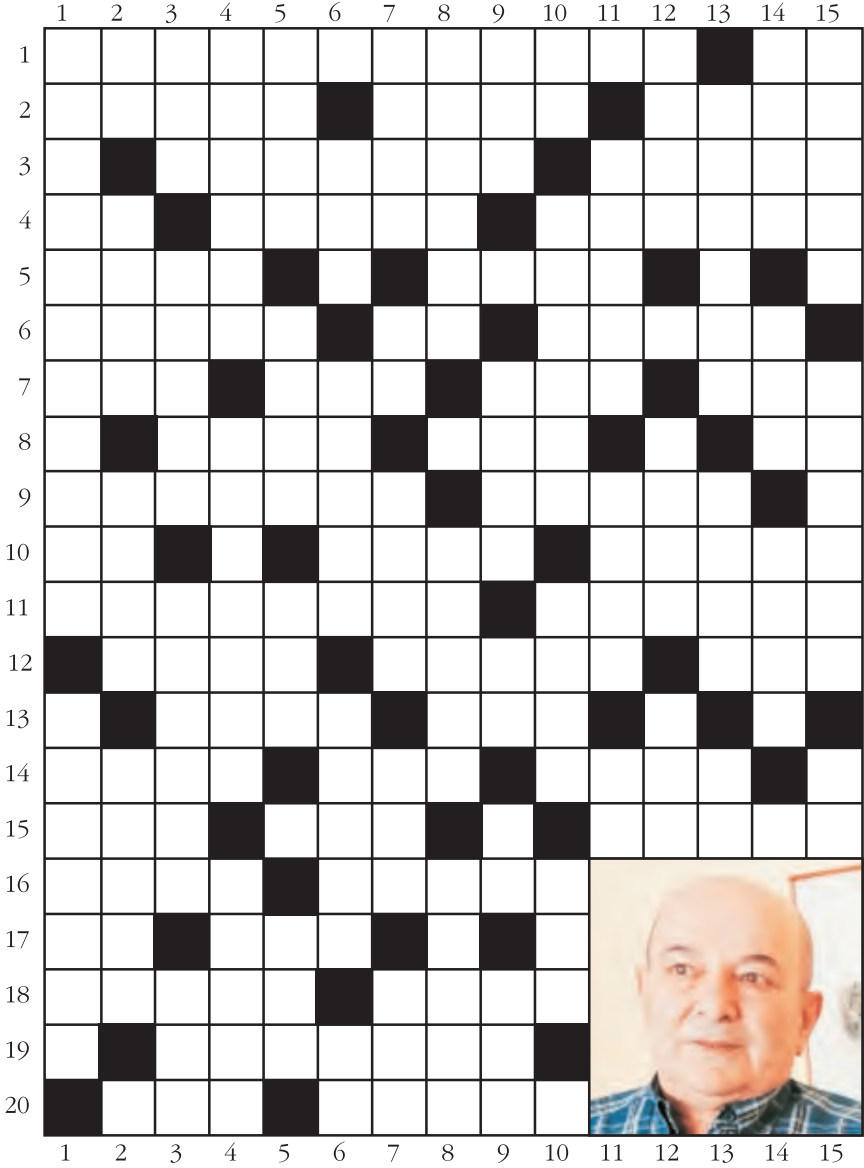
Tayga Deniz Meydan, *Samsun*

Serenay Yetik, *Ankara*

İpek ve Arhan Bultan, *Ankara*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz günlerde yitirdiğimiz fotoğrafta görülen tiyatro ve sinema yönetmenimiz.İşaret. 2-Osmanlılarda Kapıkulu Ocağı askerlerine ve bazı devlet memurlarına üç ayda bir verilen maaş.- Tokat'ın bir ilçesi. -Maldivler'in başkenti. 3-A.B.D.'de bir eyalet.- Afganistan'da bir kent. 4-Kabaca evet.- Hıristiyanlık dininden olan.- Ron Fricke'nin 1992 yapımı yorumsuz belgesel filmi. 5-Eski dilde ufuklar.- Yürürlükte olan. 6-Havacıları uçuş ve yer emniyetini etkileyebilecek bazı önemli durumlardan haberdar etmek için yayımlanan bildiri.- Bir nota.- Çanakkale'nin bir ilçesi. 7-Sınır nişanı.- Avrupa Birliği'nin eski adı.- Bilgili, deneyimli, olgun kişi.- Çok sarhoş. 8-Aşırı yemek yiyen kişi.- Akis, yankı.- Endonezya'nın plaka imi. 9-'Tevfik' (merhum tiyatro oyuncumuz).- Tanrısal. 10-Tümör.- İnanç.- Avrupa'da bir başkent. 11-Filistin'in Batı Şeria bölgesinde Kudüs'ün kuzeyinde bulunan bir şehir.- Eski dilde gazete. 12-Körpe, genç.- Gülmece.- Kesintilerden sonra geriye kalan. 13-Bir yapının duvarlarına sürülen ince harç tabakası.- Bir şeyin fiyatını arttırma. 14-Kalıpta pişen bir tür meyveli pasta.- Güreşte bir oyun.- Yardım. 15-Üye.- Negatif slayt.- Eski dilde ayrılık. 16-Üzüntü, sıkıntı.-Tiyatro eseri, piyes. 17-Bir alan ölçüsü birimi.- Devlet İstatistik Enstitüsünün kısa adı. 18-Ege bölgesinde Büyük Menderes Nehrinin hemen ağzına yakın deniz kıyısında bir antik liman şehri.- Geminin çektiği suyu göstermek için baş ve kık bodoslamaları üzerine konulan işaretler. 19-İstanbul'un bir semti. 20-Yapma, etme.- Gemilerde türlü işlerde kullanılan bir tür demir halka.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-1940-1992 yılları arasında yaşamış olan genelde düş dünyasını anlatan ressamımız.- Şili'nin kuzeyinde bulunan bir çöl. 2-Hile.- Güç, kuvvet.- Er, onbaşı ve çavuşlara verilen genel ad.- Azerbaycan halkından olan. 3-Işın.- '..... Behramoğlu' (şairimiz).- Harcanan para, gider.- Söz, lakırdı. 4-Bir kıta adı.- İstanbul'un bir semti.- Atın bir yürüyüş şekli. 5-Küçük tekne kaptanı.- Mobilyacılıkta kullanılan akaju da denilen bir ağaç.- '... Tolstoy' (ünlü Rus yazar).- İtici güç. 6-Eski dilde altın.- Yürekli, cesur.- Ağızda zor eriyen bir şeker cinsi.- Kiloamperin kısa yazılışı. 7-Azak denizinde bir liman kenti.- Stronsiyumun simgesi.- Kur'anda bir sure.- Bir çoğul eki.- Damarlarda dolaşan hayati sıvı. 8-At binen kimse.- Telefonda seslerin duyulduğu ve iletiildiği parça.- Kas. 9-Muğla'nın bir ilçesi.- Kültür, hars.-Güney Afrika Cumhuriyeti'nin plaka imi.- Kemiklerin yuvarlak ucu.- Afrika'da bir nehir. 10-Bir soru sözü.- Bilardo da topun bir ya da bir çok kenara çarpmasından sonra ortaya çıkan karambol durumu.- Müslümanların ibadet yeri.- Karışık renkli. 11-Osmanlılarda ilk olarak 1839 yılında çıkarılan kağıt para.- Bunama.- Bağışlama. 12-Çare.- Zaman itibarı ile en sonda bulunan.- Eski dilde kayınbirader. 13-Mobilyacılıkta kullanılan çok sert bir ağaç türü.- Cerahatlı sivilce.- Erkek. 14-Acıbalık, gördek gibi adlar da verilen bir balık türü.-Yapılması güç olan.- Afrika'nın doğusunda bulunan bir körfez. 15-Şeker üretiminde, billurlaşan şeker alındıktan sonra kalan şekerli posa.- Gönül borcu.- Yahya Kemal Beyatlı'nın hece vezni ile yazdığı tek şiir.

filizoskay@butundunya.com.tr

Satranç

Mustafa Yıldız

BATARYANIN GÜCÜ

Aynı doğrultuda hareket eden taşların arka arkaya getirilmesine askerlikten alınma bir terimle batarya diyoruz. Genç Milli Takım 1. Masa oyuncumuz Vahap Şanal, Avrupa Gençler Şampiyonası 3. turunda Çek rakibi Rydl ile oynadığı oyunda, d dikeyinde kalelerle a1-h8 çaprazında vezir ve fil ile oluşturduğu bataryalar, sonucu belirleyen etken olarak ortaya çıkıyor. Rakibin yaptığı son hamlenin (Vc7b8??)aşlında bir hata olduğunu Şanal, çok etkili 23.Ag5! hamlesiyle ortaya koyuyor. e6 karesindeki fil d7 karesindeki atı beyaz kalelerin batarya ateşinden korumakla görevli olduğundan zaten gideceği bir kare bulunmayan h3-c8 çaprazını terk edemiyor. (23...Ff7 24.Kxd7 Beyaz, bir at kazanır.) f6 piyonu ile beyaz atın alınamayacağı da apaçık görünüyor: Çaprazdaki fil ve vezir bataryası 23...fxg6 24.Vxg7+ ile mat yapar. Siyah oyunu terk ediyor. 1-0

KARTAL'DAN

IM Dimitr Morholev – Özgün Şahin, Kartal Belediyesi Adalar Turnuvası, 25.06.2015

Beyazın hem atı, hem de fili tehdit altında ama o, kalite kazancı veya şah-vezir çatalı karşı tehditleriyle sıkıntılı durumdan kurtuluyor. 27. Nxe5 Qe8 (27...Qxe5 28.Ff4 ve 29.Fxb8, kalite kazancı veya 27...fxg5 28.Axg6+ çatal.)28. Nd3 Ne6 Fil yine alınmazdı. 29. Be3 Bb7 30. Bxe6 Qxe6 31. Nf4 Qxe4 At bu sefer de şah-kale çatalı atıyor. 32. Nxg6+ Kh7 33. Nxf8+ Rxf8 34. Re1 Rg8 35. f3 Qc6 36. Qf4 Bf8 37. Qf5+ Rg6 38. Rbd1 Beyaz ağır taşları değişerek kazançlı oyun sonuna girer.1-0

AYIN OYUNU

**Wei Yi (2724) - Lazaro Bruzon Batista(2669),
02.07.2015, Çin, ECO B40**

1. e4 c5 2. Nf3 e6 3. Nc3 a6 4. Be2 Nc6 5. d4 cxd4
6. Nxd4 Qc7 7. O-O Nf6 8. Be3 Be7 9. f4 d6 10.
Kh1 O-O 11. Qe1 Nxd4 12. Bxd4 b5 13. Qg3 Bb7
14. a3 Rad8 15. Rae1 Rd7 16. Bd3 Qd8 17. Qh3
g6 18. f5 e5 19. Be3 Re8 20. fxcg6 hxg6 (D) Bu
durumda Çin'in 16'lık genç büyükustası bir anda
21. Nd5 oynayarak rakibine bir piyon teklif ediyor.
Nxd5 (Siyah, 21... Bxd5 22. exd5 21...Nxd5 ile
piyonu kazanmaya kalkarsa 23. Rxf7 \$3 Kxf7 24. Qh7+ Ke6 25. Bxg6 1 Rf8 26.
Qh3+ Kf6 27. Be4 Nf4 28. Qf5+ Kg7 29. Qh7+ Kf6 30. Bxf4 exf4 31. Qf5+
Yürüyen merdiven mekanizması! Kg7 32. Qg6+ Kh8 33. Qh7# sonrasında merdiven
matı olurdu. 22. Rxf7!! Müthiş bir ara hamle ile beyaz, siyahın piyon duvarını tahrip
etmek için kale feda ediyor. Kxf7 23. Qh7+ Ke6 24. exd5+ Kxd5 25. Be4+ Kale
fedasının ardından Beyaz fil fedası ile şahı celbetmeye devam ediyor. 25... Kxe4
26. Qf7 (Wei, şahın geri dönmesine mani olmak için kaçış karelerini tuttu. (Yine
de 26. c4 bu konumda daha başarılı sonuçlar verirdi, örneğin: bxc4 27. Ba7+ Kd5
28. Qf7+ Kc6 29. Qxc4#) 26... Bf6 27. Bd2+ Kd4 28. Be3+ Ke4 29. Qb3 Kf5 30.
Rf1+ Kg4 31. Qd3 Bxg2+ (Şah geri kaçamaz. 31... Kh5 32. Qe2+ Kh4 33. Rf3
Bxf3 34. Qxf3 ardından 35. Vh5#), (31... Rg7 de savunma konusunda başarı
sağlamaz. (32. Qe2+ Kh4 33. h3 Qc8 34. Qe1+ Kh5 35. Qd1+ Kh4 36. Kh2 Bxg2
37. Qe1+ Kh5 38. Qe2+ Kh4 39. Qxg2 Be7 40. Rf6 \$3 Bxf6 41. Qg3+ Kh5 42.
Qf3+ Kh4 43. Qxf6+ g5 44. Qh6#) 32. Kxg2 Qa8+ 33. Kg1 Bg5 34. Qe2+ Kh4
35. Bf2+ Kh3 36. Be1 1-0

Analiz: Umut Sayman

KURGUMAT

Umut Sayman (Pat a Mat 92)

2 #

myildiz@butundunya.com.tr

ATAK

1 Hamlede Mat

Çözümler 151. sayfadadır.

Bize Gönderilen Kitaplardan

Tanruların Parmak İzleri

Graham Hancock
Omega Yayınları

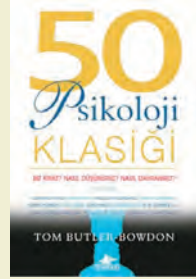
Arkeoloji destekli tarihe yönelttiği eleştirilerle ünlü yazar: “arkeologların (kazdıkları) %2’lik kısmına dayanarak mekanın tarihi hakkında kesin sonuçlara varması doğru değil... Karbon-14’ün sadece bulunan organik kalıntılar hakkında bilgi verdiğiinden... kalıntıların bulunduğu yerin çevresindeki mekan hakkında belirleyici olmadığını” ileri sürüyor. Kitap, Piri Reis’in haritasıyla başlıyor. Haritaya ilişkin 55 yıl önce ABD Hava Kuvvetlerinin resmi bir mektubunu yayınlayan Hancock soruyor: “Piri Reis Antarktika’nın 2 milyon yıl önceki buzullarla kaplanmamış halini nasıl çizdi?” Üstelik Antarktika kıtası Piri Reis’ten 300 yıl sonra keşfedildiği düşünülünce yanıtlar sorular birbirini kovalıyor. Einstein da merak ediyor. Piri Reis’in Güney Amerika ve Afrika’yı nasıl doğru boylamlara yerleştirdiğini sorgulayan yazar doğru enlem boylam ölçümünün 18.

Yüzyılda gerçekleştirildiğinin de altını çiziyor. Hancock: “Bizim gibi takım elbise giyip tıraş olabilen insanlar en çok 115000 yıllık bir geçmişe sahiptir (ve büyük ihtimalle 50000 yıllık döneme aittir.) Son Buzul Çağı’nın başlangıcı ve gelişimi ile Modern İnsan’ın ortaya çıkışı ve çoğalması hemen hemen aynı zamana denk gelir... Sindirella’nın ayakkabısı gibi bu efsanelere uyan bir çağ arıyorsak bu son Buzul Çağı’dır... Ve belki de gerçekten Güneş’in altındaki hiç bir şey yeni değildir.” Elinizden bırakamayacağımız kitapla dünyanın dört bir yanını gezeceksiniz.

50 Psikoloji Klasığı

Tom Butler-
Bowdon

Pegasus
Yayıncılık

Herkes “psikolog!” Bütün sağlık sorunlarının nedeni “Psikolojik”. Hangi taşı kaldırırsanız altından çıkan: “Psikoloji”. Bu kadar içli dışlı olduğumuz psikolojiyi ve önde gelen uzmanları ne kadar biliyoruz? Fikirlerimizi bilgiyle güçlendirmek adına “Psikolog Olmayanlar İçin Psikoloji” kitabı da diyebileceğimiz

bu yapıt Freud, Adler, Jung, Skinner, James, Piaget ve Pavlov gibi öncülerin metinlerini keşfetmenin yanı sıra Gardner, Gilbert ve Seligman gibi adlarını duymadığımız çağdaş psikologların çalışmalarına da ışık tutuyor. Ayrıca Myers, Hoffer ve Styron gibi yazar ve düşünürlerden de önemli fikirler barındırıyor. Herkesin okuyabileceği ve bir şeyler öğrenebileceği, genel okur kitlesi için yazılan eser, popüler psikoloji metinlerinin altın çağını yaşadığı günümüzde, “Mutluluğun gerçek anlamı”, “Sezgi-lerimizin nasıl hayatımızı kurtarabileceği”, “İnsanlarla daha iyi iletişim kurmanın ve onları etkilemenin sırları”, “Başarılı ilişkilerin ardındaki bilimsel gerçekler”, “Akıllı insanların kitlesel hareketlere kapılmasının nedeni” gibi konular irdeleniyor. Biz kimiz? Nasıl düşünürüz?, Nasıl davranırız? sorularına psikolojinin anıt adları yanıt veriyor. Milgram’ın insanların otoriteye boyun eğmeye ne kadar meyilli olduğunu gösteren tüyler ürpertici deneyleri; Harlow’un fiziksel temasın ruh sağlığı için önemini gösteren yavru maymun çalışmaları ve Kinsey’in insanların gerçek cinsel yaşamlarıyla ilgili ortalığı karıştıran açıklamaları gibi psikolojinin en meşhur araştırmaları yanında, kendimize ve diğer insanlara dair inandığımız her şeyi sarsan bilimsel çalışmalarla davranışlarımızın ve düşüncelerimizin ardındaki sırları keşfediyoruz!

İnsan Vücudunun Öyküsü

Sağlık,
Hastalık ve
Evrım

Daniel E.
Lieberman

Say Yayınları

“İnsan kafatasının evrimi”, özellikle “koşmanın evrimi” konularında yaptığı araştırmalar ve yazdıklarından dolayı kendisine “Yalınayak Profesör” lakabı takılan, Harvard Üniversitesi İnsan Evrimsel Biyolojisi uzmanı Lieberman, dünyada en çok konuşulan ve tartışılan “sağlık” sorunu üzerine farklı bir bakış açısı sunuyor. Bir yanda hasta, hasta yakınlarının çektiği reçetesiz acı, öte yandan hastalığın kişi, aile ve ülke ekonomisine çıkardığı acı reçete. Bir çağrısı var Lieberman’ın: “Devamlı artan kronik hastalıklı insan sayısı sadece artan acıların değil, yüklü sağlık masraflarının da habercisi... Sağlık hizmetlerinin maliyetlerini düşürmemiz ve hasta olan ve gelecekte hastalanacak milyarlarca insan için yeni, ucuz tedavi yöntemleri geliştirmeliyiz.” Kitap bir yandan insanın nasıl insan olduğunu yalın bir dille özetlerken bu süreç içinde dillerden düşmeyen, kanser, kalp rahatsızlıkları ve diyabet gibi hastalıkların ortaya çıkışlarını, insan vücudunun bunlar karşısında çaresizliğini açıklıyor.

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ALPER AYDIN, İZMİR

Biri Size İkincisi Bir Sevdiğinize

**%50
İNDİRİM**

Bütün Dünya'dan İkinci Aboneliğe %50 İndirim

Bütün Dünya tüm okuyucularına kaçırılmayacak fırsat sunuyor:
Dergimize 1 yıllık abone olan herkese bir yakınına armağan olarak gönderebileceği ikinci abonelik bedeli şimdi % 50 indirimli.
Bu fırsattan yararlanmak ve Bütün Dünya'ya abone olmak şimdi çok kolay.
Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla abonelik işleminizi başlatabilir;
ve yıl boyu dergilerinizi her ay kapınızdan alabilirsiniz.

Bütün Dünya Abone Servisi:
Tel: (0536) 634 35 97
E-posta: abone@butundunya.com.tr

FEYHA ÖZSOY

Türk Amerikan Derneği Resim Atölyesinde sekiz yıl Lütfü Günay'ın öğrencisi olarak resim çalışan 1932 doğumlu sanatçı, 1977 yılından buyana, çeşitli Avrupa ülkelerinde 24 kişisel sergi açtı. 1992'de, Devlet Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü ve Ordu Valiliği tarafından tüm sanatçılara açık olarak düzenlenen 3. Resim Yarışması'nda Birincilik Ödülü aldı. Yapıtları, sekiz kez Devlet Resim ve Heykel Sergileri ve iki kez Türkiye Büyük Millet Meclisi olmak üzere çeşitli devlet kurumlarında 32 kez sergilendi, Türkiye Dışişleri Bakanlığının daveti üzerine yurtdışında çeşitli sergilere katıldı. Ağustos 2015'de Anadolu Kulübü'nün Büyükkada Şubesi'nde SAKÜDER'in kuruluşunun 10'uncu yıldönümü nedeniyle düzenlenen ve 58 sanatçının katıldığı sergide sanatçı da yer aldı.

